

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Reelika Kilter

**MAJANDUSARVESTUSE ÕPE NING FINANTSTÖÖTAJATE
HARIDUSTASEME JA AMETIKOHA VAHELISED SEOSSED**

Magistritöö

Juhendaja: Lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Tallinn 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele,
olulistele sisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Reelika Kilter .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: TARMM 106512

Üliõpilase e-posti aadress: reelika.kilter@gmail.com

Juhendaja lektor Monika Nikitina-Kalamäe:

Töö vastab magistritööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. RAAMATUPIDAJA AMET, KUTSETASEMED JA MAJANDUSARVESTUSE ÕPE ...	8
1.1. Raamatupidaja amet ja vastutus	8
1.2. Raamatupidajate kutsetasemed	15
1.3. Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õpe.....	21
1.3.1. Majandusarvestuse õpe Ameerika Ühendriikides	21
1.3.2. Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õpe Eestis.....	24
2. FINANTSTÖÖTAJATE HARIDUSE JA AMETIKOHA VAHELISED SEOSED	38
2.1. Uuringu meetodika ja valimi kirjeldus	38
2.1.1. Uuringu meetodika.....	38
2.1.2. Valimi kirjeldus.....	40
2.2. Uuringu tulemused ja analüüs.....	42
KOKKUVÕTE	59
VIIDATUD ALLIKAD	61
SUMMARY	67
LISAD	70
Lisa 1. Kutseõppeasutuste allikad.....	70
Lisa 2. Õppeasutused, kus saab omandada I astme kõrghariduse majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekaval	71
Lisa 3. Kõrghariduse I ja II astme lõpetanud üliõpilaste arvandmete allikad.....	72
Lisa 4. Kõrghariduse I astme majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv õppeasutuste lõikes.....	73
Lisa 5. Õppeasutused, kus saab omandada II astme kõrghariduse majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekaval	74

Lisa 6. Kõrghariduse II astme majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv	75
Lisa 7. Küsimustik	76
Lisa 8. Uurimuses osalenud ettevõtete ja nende finantsosakondade suurus, vastajate sooline jaotus ja vanus.....	79
Lisa 9. Finantstöötajate haridustase	81
Lisa 10. Õppeasutused, kus on omandatud haridus	82
Lisa 11. Uuringus osalenute ametinimetus ja vastav haridustase	83
Lisa 12. Millisel õppekaval on omandatud/omandamisel haridus?	84
Lisa 13. Finantstöötajate erialane haridus.....	85
Lisa 14. Finantsvaldkonnas õpingute jätkamise kavatsus või soov	86
Lisa 15. Töökogemus finantsvaldkonnas.....	87
Lisa 16. Kutsetunnistust omavad vastajad	88
Lisa 17. Finantstöötajate töökohustused	89
Lisa 18. Finantstöötajate töötasu	90
Lisa 19. Kas finantstöötajad valiks võimalusel mõne muu eriala.....	93
Lisa 20. Uurimuses esitatud väidete vastused (küsimus 17)	94
Lisa 21. Visioon ametikohast 10 aasta pärast	96

ABSTRAKT

Töö pealkiri on: Majandusarvestuse õpe ning finantstöötajate hariduse ja ametikoha vahelised seosed.

Töö põhieesmärk oli selgitada läbiviidava uurimuse abil, kas finantsosakondade töötajate ametipositsiooni ja haridustaseme vahel on olemas seosed. Töö keskendub majandusarvestuse teemale ja selle valdkonna spetsialistidele. Töös anti ülevaade raamatupidaja ametikoha tekkimisest ja vastutusest ning püüti leida vastus küsimusele, kas raamatupidaja ametikoht on seoses kiire tehnoloogia arenguga kadumas. Töös toodi välja majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekaval õppimise võimalused ja üliõpilaste arvu muutumine mainitud õppekavadel, nii maailmas kui ka Eestis viimase kümne aasta vältel.

Põhieesmärgi täitmiseks ja tulemuste saamiseks viidi läbi küsitlus, mis põhines kvalitatiivsel ja kvantitatiivsel *mixed* – analüüsimeetodil. Küsimustik koostati internetikeskkonnas *Google Forms*.

Uurimuse käigus selgus, et Eesti finantsosakondade töötajaid iseloomustab küllaltki kõrge haridustase. Kesk- ja kutseharidusega töötajaid on finantsosakondades minimaalselt. Kuna üldine haridustase on suhteliselt kõrge, siis kõrgema ametipositsiooni puhul omab suuremat rolli kõrghariduse II aste ja samuti töökogemus antud valdkonnas. Põhieesmärk sai täidetud ja selgus, et finantstöötajate hariduse ja ametikohavahelised seosed on olemas.

Võtmesõnad: raamatupidaja, majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekaval lõpetajad, raamatupidaja kutsetasemed, haridus, ametipositsioon.

SISSEJUHATUS

Tänu majanduse järjepidevale kasvamisele on organisatsiooni juhtkonna jaoks järjest enam oluliseks muutunud tõhusa, analüütilise informatsiooni kättesaadavus, et olla orienteeritud eesmärkidele ning teha õigeid juhtimisotsuseid. Kõike seda aitavad saavutada haritud ja kompetentsed finantsosakonna töötajad. Raamatupidamistöö puhul on tegemist järjest keerulisema ja mitmekesisemaid oskusi nõudva tööga, kus häid spetsialiste on vaja kõigis valdkondades.

Magistritöö põhieesmärk on selgitada välja, kas finantsosakondade töötajate ametipositsiooni ja haridustaseme vahel on olemas seosed. Magistritöö eesmärgi täitmiseks on seatud järgmised ülesanded:

1. Anda ülevaade raamatupidaja ameti tekkimisest, vastutusest ja kutsetasemetest.
2. Tuua välja õppeasutused, kus saab omandada haridust majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekaval ning uurida, kas ja kui palju on kümne viimase aasta jooksul (2005–2015) muutunud majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekaval lõpetanute arv.
3. Korraldada küsitlus põhieesmärgi täitmiseks.

Magistritöö koostamiseks töötatakse läbi teemakohane kirjandus, teaduslikud artiklid ja raamatupidamist reguleerivad seadused ning korraldatakse küsitlus, et saada teada, kas finantstöötajate ametikohtade ja hariduse vahel on seosed. Eesmärk on anda võimalikult mitmekülgne ülevaade finantstöötajate ametipositsiooni ja hariduse vahel.

Töö on aktuaalne, kuna järjest enam diskuteeritakse hariduse ning selle tähtsuse teemal. Siinse uurimusega antakse ülevaade, kas ja kui oluline on haridus finantsosakonnas töötades. Teema valikul arvestas autor sellega, et hariduse ja ametikoha vahelised seosed on leidnud magistritöodes vähest kajastamist. Töö vajalikkust tõestab see, et töö vastu on juba enne selle valmimist huvi tundnud Majandusarvestuse Õpetajate Kogu ja Kutsekoda. Samuti on mitmed

kõrgkoolid, kellelt uuriti lõpetajate arvu ja ettevõtted, kuhu saadeti küsimustik, soovinud tagasisidet uuringute tulemuste kohta.

Põhiprobleemi uurimiseks kasutatakse kvalitatiivset ja kvantitatiivset *mixed* – analüüsimeetodit. Nende kahe uurimismeetodi sümbioos annab tunduvalt rohkem kui mõlemad eraldi ning parimad tulemused tulevad neid kombineerides.

Magistritöö koosneb kahest peatükist. Jaotises 1.1. käsitletakse raamatupidaja terminit, antakse ülevaade raamatupidaja ameti tekkimisest ja vastutusest.

Kuigi ükski 2015. aastal kehtiv õigusakt ei kehtesta finantstöötajatele hariduse nõudeid, on raamatupidajate kvalifikatsiooninõuded olemas, kuid raamatupidajana on võimalik töötada ka vastava kvalifikatsioonita. Jaotises 1.2. kirjeldatakse raamatupidajate kutsetasemeid. Esimese peatüki kolmas osa ja selle alapunktid keskenduvad majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppimise võimalustele ja eelmainitud õppekavadel üliõpilaste arvu muutumisele aastatel 2005–2015. Näiteid on mitmest Ameerika Ühendriikides tehtud uuringutest, kus kirjeldatakse huvi majandusarvestuse õppimise vastu ning uuringute põhjal on välja toodud majandusarvestuse õppekaval lõpetanud üliõpilaste arvu muutumine aastate lõikes. Samuti käsitletakse majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekaval lõpetanud üliõpilaste arvu muutumist Eestis viimasel kümnel aastal (2005–2015).

Magistritöö teises peatükis käsitletakse põhieesmärki, kas finantstöötajate ametipositsiooni ja hariduse vahel on seosed. Jaotises 2.1. antakse ülevaade uurimismetoodikast ning valimist. Kirjeldatakse põhimõtteid, mille alusel küsimustik koostati. On välja toodud ajavahemik, mil küsitlus oli vastajatele avatud, samuti on toodud välja küsimustiku vastuste kogumise meetodid. Jaotises 2.2. on toodud uurimuse tulemused ja analüüs. Selleks, et uuringu tulemused oleks võimalikult täpsed on küsimuste vastuste analüüsimisel kasutatud andmete töötlemisel rühmade siseseid seoseid, mitte toodud pelgalt välja küsimuste vastused. Tulemuste tõlgendamisel ja analüüsimisel kasutati tabelarvutusprogrammi MS Excel. Kogutud andmeid töödeldi kasutades liigendtabelid (*PivotTable*) ja erinevaid statistilisi funktsioone.

Töö paremaks mõistmiseks vajavad selgitust kirjutamisel tehtud mõningad otsused. Töö on suunatud majandusarvestuse teemale. Finantsjuhtimine, mis ei ole majandusarvestuse ühisosa, on toodud töösse sisse alates jaotisest 1.3.2 järgmistel põhjustel. Mõnes õppeasutuses on võimalus õppida majandusarvestust ja finantsjuhtimist ühe õppekava alusel, kus spetsialiseerumist eraldi ei ole, seega puudub võimalus eristada majandusarvestuse üliõpilasi finantsjuhtimist õppivatest üliõpilastest.

Teiseks põhjuseks on asjaolu, et enamasti on raamatupidaja karjääri kõrgeim ametikoht finantsjuht. Kui tööst oleksid välja jäetud finantsjuhid, oleks ametinimetuste loetelu finantsosakonnas poolik ja järelduste tegemine raskendatud.

Kolmandaks on asjaolu, et mitmed majandusarvestuse õppekava lõpetanud töötavad finantsjuhtidena ja finantsjuhtimise õppekava lõpetanud raamatupidajatena.

Seega selleks, et saada täisväärtuslikku uuringutulemust, on töösse mõningal määral kaasatud ka finantsjuhtimise eriala.

1. RAAMATUPIDAJA AMET, KUTSETASEMED JA MAJANDUSARVESTUSE ÕPE

1.1. Raamatupidaja amet ja vastutus

Majanduselu, kirjaoskuse ja matemaatika areng tingisid spetsiaalse arvestustöötaja kutse tekkimise. Esimesed selle eriala töötajaid ettevalmistavad erikoolid olid Vanas Egiptuses ja Mesopotaamias. Egiptuse koolides õpetati rahandusametnikke ja Mesopotaamia koolides preestreid, väidetavalt on sealt õpetust saanud ka esimesed naisarvepidajad. Rahvas nimetas neid inimesteks, kes oskavad „lugeda, kirjutada ja nõiduda“. (Wiley 2013)

On andmeid, et termin raamatupidaja esines esmakordselt saksa keeles 1498. aastal, kui Saksa-Rooma riigi keisri Maximilian I korraldusel tuli tööle võtta usaldusväärne isik, kes oleks suuteline raamatuid pidama ja keda tuli nimetada raamatupidajaks. Esimeseks raamatupidajaks sai Christopher Stecher. Eesti keeles võeti termin raamatupidaja kasutusele XIX sajandi lõpul. 1893. aastal ilmunud F.J. Wiedemanni „Eesti-saksa sõnaraamatus“ oli saksakeelse *Buchhalter* eesti vasteks „pookhalter“. 1900. ja 1903. aastal ilmunud eestikeelsetes vastava teemalistes õpikutes oli juba kasutusel termin „raamatupidaja.“ (Alver, J. Alver, L 2011, 269)

Eestis on kasutusel raamatupidaja ühe terminina, oluline on aga märkida, et ingliskeelses erialakirjanduses eristatakse kahte terminit *accountant* (tegeleb majandusarvestusega) ja *bookkeeper* (peab arveraamatuid mõnes asutuses või ettevõttes) (Alver, J. Alver, L. 2011, 269). Seega võib öelda, et *bookkeeper* teeb lihtsamat ja rutiinsemat tööd, *accountant* on aga kompetentsem koostama aruandeid, tõlgendama finantstulemusi jms.

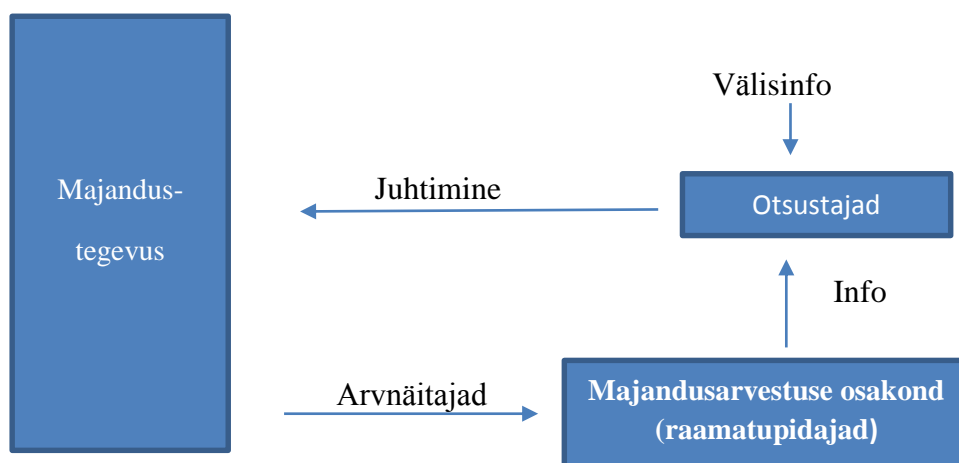
Raamatupidamislikku haridust on Eestis pakutud eelmise sajandi algusest, siinkohal mõned näited:

- 1) 16. augustil 1905 avati Tartus rahandusministeeriumi alluvuses kroonu õigustes C. J. Thomsoni Kaubanduse Kool kaupmeeste, kontoristide, pangaametnike, raamatupidajate ja korrespondentide ettevalmistamiseks (Rannap 2001);
- 2) 1. septembril 1911 avati Tartus Kooliõpetajate Ühisuse Kaubanduskooli juures Uute keelte ja raamatupidamise kursused alghariduse saanud noortele (Ibid.);
- 3) mitmed eelmisel sajandil töötanud raamatupidajaid olid oma erialase hariduse omandanud just Kommertskoolides. Näiteks praeguse Tallinna Majanduskooli eelkäija õppeasutus, mis kandis 1923. aastal nime Tallinna Linna Tütarlaste Kommerts-gümnaasium, kus lisaks üldainetele õpetati ka raamatupidamist. (Müllä, 8)

Raamatupidamist reguleerib Eestis „Raamatupidamise seadus” mille eesmärk on õiguslike aluste loomine ning põhinõuete kehtestamine rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetest lähtuva raamatupidamise ja finantsaruandluse korraldamiseks (Raamatupidamise Seadus 2002). Seaduse alusel saab teostada kõigi raamatupidamiskohustuslaste raamatupidamist, kuid seaduses ei ole defineeritud raamatupidaja terminit. Raamatupidamise seadus ei sätesta nõuded raamatupidaja haridusele ega ka kohustust kinni pidada kutse-eetika koodeksist. Seega lähenevad erinevad autorid ja ettevõtte juhtkond raamatupidaja ametikohale kehtestatud nõuetele, tööülesannetele ja vastutusele erinevalt.

Üks võimalus on sõnastada raamatupidaja ametikoht ettevõttes järgmiselt. Raamatupidajad osalevad ettevõtte teenindustegevuses, kelle ülesandeks on anda majandusüksuse kohta kvantitatiivset, peamiselt finantsilist informatsiooni, mis võimaldab teha majanduslikke otsuseid ja valida alternatiivsete tegevussuundade vahel. (Kütt 2009)

Majandusarvestuse spetsialiste vajatakse eelkõige ärimaailmas, kuid selleta ei saa hakkama ka ükski teine institutsioon: riigivalitsus, omavalitsused, koolid, raviasutused, kirikud jne. Kõik nad peavad kontrollima oma ressursse ja nende kasutamisega seotud muudatusi, et oleks võimalik teha õigeid otsuseid edaspidiseks. Raamatupidajad tegelevad majandusinformatsiooni selgitamise, mõõtmise, registreerimise ja edastamisega info kasutajatele (joonis 1). (Kütt 2009, 6)

Joonis 1. Ettevõtte majandusarvestuse osakond infosüsteemina

Allikas: (Kütt 2009, 6, autori täiendustega)

Raamatupidaja on ettevõttes üks olulisemaid töötajaid, sest tema töökohustused hõlmavad äriühingu kõiki tasandeid ja nende korrektsest täitmisest on huvitatud kõik asjaosalised. Eriti kiiresti avaldub see siis, kui raamatupidaja viibib puhkusel või on haiguslehel: töötaja soovib saada töötasu, juhatus ülevaadet finantstulemustest ning klient õigeaegselt korrektset arvet.

Ettevõtetes, asutustes on raamatupidajate ametipositsioon erinev, sõltuvalt ettevõtte suuruselt, tegevusalast, raamatupidamisosakonnas olevatest töötajate arvust. Üks levinum lähenemine raamatupidaja ametile on järgmine: raamatupidaja tegeleb finants- ja juhtimisarvestusega. Finantsarvestuse peamine eesmärk on registreerida majandussündmused ja pidada arvestust varade ja kohustiste üle. Lisaks eelnevale kuulub siia rühma palgaarvestus, põhivaraarvestus, pangatehingute kirjendamine, majandusaasta aruande koostamine ja info edastamine juhtkonnale. Finantsarvestus on reglementeeritud riiklike õigusaktidega. Juhtimisarvestuse lõigus on kõige olulisem kulude analüüs ja eelarve kontroll, lisaks eelnevale peab raamatupidaja olema nõuandjaks juhtidele otsuste langetamisel ja koostama erinevaid aruandeid. Juhtimisarvestus on reguleeritud ettevõtte siseste instruktsioonidega, planeerimis- ja aruandlusskeemidega. Raamatupidaja tööks võib mõningal juhul olla ka sekretäri töö, näiteks tegelemine kindlustusega, pensionifondidega. (Pizzey 2001, 8)

Seega ühtset ettekirjutust raamatupidaja ametist ja tööüleanetest on väga raske koostada. Eesti Raamatupidajate Kogu on koostanud Raamatupidajate kutse-eetika koodeksi, mis on aluseks kõigile raamatupidajatele oma kutsealases tegevuses. Eetikakoodeks sätestab printsiibid, mis on raamatupidaja elukutse jaoks vajalikud. Raamatupidaja elukutse rajaneb usaldusel ja arvestuse pidamise põhinõudel, mis eeldab olulise, objektiivse ja võrreldava informatsiooni saamist lähtudes heast raamatupidamistavast. Koodeksi koostamisel lähtuti Rahvusvahelise Raamatupidajate Föderatsiooni (IFAC) Eetika Komitee poolt välja antud Raamatupidajate Kutse-eetika Koodeksist (Code of Ethics for Professional Accountants). Koodeks on koostatud eeldades, et eesmärgid ja põhimõtted kehtivad võrdselt kõigile raamatupidajatele, sõltumata tegutsemise valdkonnast ja lepingu vormist. (Raamatupidaja kutse-eetika ... 2003, 1)

Kui 2015. aastal saab iga ettevõtte koostada ise oma töötajate ametijuhendid ja määrata täpsed töökohustused, siis XX sajandi teisel poolel olid selleks määrused, mis sätestasid raamatupidaja ametikohtade ülesanded. NSV Liidu Ministrite Nõukogu võttis 6. novembril 1964. aastal vastu „Riiklike, koperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ning asutuste pea- (vanem-) raamatupidajate põhimääruse”, kus olid täpselt kirjas raamatupidajate õigused ja kohustused ning tööülesanded. Pea- (vanem-) raamatupidaja ametisse määramisel või vallandamisel vormistati selle määruse järgi asjaajamise vastu-võtmise üleandmine aktiga. (Riiklike, kooperatiivsete...)

Antud määrust lugedes saab ülevaate, kui olulisel kohal oli pea- või vanemraamatupidaja ettevõttes. „Kui tema ettekirjutisi ja korraldusi töötajad ei täitnud, oli kooskõlas ettevõtte juhiga pea- või vanemraamatupidajal õigus töötaja preemiast ilma jätta”. (Riiklike, kooperatiivsete...)

17. juunil 1993. aastal võeti vastu „Raamatupidamise korraldamise ja raamatupidamisandmete õigsuse eest isikliku vastutuse kehtestamise seadus”. Selle eesmärk oli õiguslike eelduste loomine raamatupidamist käsitlevate õigusaktide range täitmise ja raamatupidamisandmete õigsuse tagamiseks, et sel teel tõkestada majanduslikku kuritegevust ja soodustada majandusüksuste tegevuse õigsuspärasuse kontrollimist. Mainitud seaduses oli täpselt märgitud nii raamatupidajate kui ka tippjuhtide vastutus. (Raamatupidamise korraldamise... § 1)

Raamatupidaja kandis „Raamatupidamise korraldamise ja raamatupidamisandmete õigsuse eest isikliku vastutuse kehtestamise seaduse” kohaselt tippjuhiga võrdset vastutust. Näiteks kui kohus oleks tuvastanud, et raamatupidaja on tahtlikult osa võtnud raamatupidamis-

andmete moonutamisest, varjamisest või hävitamisest, sealhulgas ka siis, kui seda on tehtud tippjuhi teadmisel või korraldusel. (Raamatupidamise korraldamise... § 5).

Seaduse jõustumise järel oli kõigil majandusüksuste tippjuhtidel kohustus ühe kuu jooksul määrata raamatupidamise eest vastutavad isikud ja võtta neilt selleks allkirjastatud nõusolek, milles määratav isik tõendab, et tunneb raamatupidamist, on võimeline raamatupidamist korraldama ja on valmis võtma endale sellega seotud vastutuse (Raamatupidamise korraldamise...§ 4).

Paragrahv 8 sätestas karistused ebaõigete andmete esitamise eest. Kui raamatupidaja esitas järelvalveõiguslikele riigiasutustele või nende määratud komisjonidele, revidentidele või teistele pädevatele ametiisikutele ebaõigeid andmeid majandusüksuse tulude, kulude, kasumi, kahjumi, võlgnevuse või varade kohta, siis karistati rahatrahviga kuni ühesaja päevamäärani või raamatupidamiskohustusliku majandusüksuse juhi või raamatupidaja ametikohal töötamise õiguse äravõtmisega kuni kahe aastani või vabadusekaotusega kuni ühe aastani. (Ibid., § 8)

Eelmainitud seadus kehtis 2002. aastani. Autori arvates oli õige otsus õigusakt raamatupidaja isiklikust vastutusest kehtetuks tunnistada, sest raamatupidaja kohustuseks on lähtuda kutse-eetika koodeksist ja enamasti ei ole raamatupidajatel omakasu huvisid. Kuid kohati siiski tundub, et praegune regulatsioon ei kata raamatupidaja vastutust.

Tänapäeval on äriühingu raamatupidamise ja finantsaruandluse korraldamine juhatuse esmane kohustus. „Äriseadustikust” lähtudes vastutab raamatupidamise eest äriühingu juhatus, praktikas võtab juhatus tööle raamatupidaja või ostab vastava teenuse sisse. Raamatupidaja täidab tööülesandeid vastava lepingu alusel. Juhatus on kohustatud tagama, et äriühingu raamatupidamine ja finantsaruandlus oleks vastavuses riigi kehtestatud nõuetega. Seega ei piisa vaid sellest, et võetakse tööle raamatupidaja ning tema hooleks jäetakse kogu rahaasjade ja raamatupidamisega seonduv. Juhatus vastutab äriühingu raamatupidamise õigsuse, aruannete tähtaegse esitamise ning andmete säilitamise eest, lisaks on juhatuse kohustuseks ka sisekontrolli korraldamine, sealhulgas järelvalve oma töötajate (k.a raamatupidaja) üle. (Madisson *et al* 2012, 17)

Seega tundub, et 2015. aastal lasub kogu vastutus riigi silmis raamatupidamise eest, juhatusel. Raamatupidamise korraldamise nõuete rikkumise, andmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise korral saab vastutusele võtta eelkõige äriühingu juhatuse, kes vastutab nõuete järgimise eest väljapoole ühingut ning riigile (registripidaja, maksu- ja

tolliamet) esitatud raamatupidamisdokumentides, -aruannetes sisalduvate andmete õigsuse eest. (Ibid., 18)

Praktikas on kokkuleppemenetluses jäänud just äriühingu juhataja (mitte raamatupidaja) süüdi raamatupidamise korraldamise nõuete rikkumises ning ebaõigete andmete esitamises olukorras, kus rikuti majandusaasta aruande koostamisel ettenähtud alusprintsiipe ning jäeti aruandes kajastamata teatud tehingud, mille tulemusel olid finantsnäitajad väärad. Kui juhatus on majandusaasta aruande allkirjastamisega kinnitanud andmete õigsust ning täielikkust, siis ta ka vastutab aruande vastavuse eest. (Madisson *et al* 2012, 20)

Ettevõtte siseselt võib aruandes sisalduvate arvandmete vigade eest vastutada raamatupidaja, tööõiguslikel või võlaõiguslikel alustel vastavalt poolte vahelisele õigussuhtele. Kui äriühingu ja raamatupidaja vahel on sõlmitud tööleping, siis tulenevad raamatupidaja kohustused ennekõike töölepingust. Sel juhul kohaldub pooltevahelistele suhetele peamiselt töölepinguseadus ning raamatupidaja vastutab äriühingu ees ennekõike töölepingulistel alustel. Nagu iga teinegi töötaja vastutab ka raamatupidaja oma töölepingust tulenevate kohustuste rikkumise eest ainult süü olemasolul ehk raamatupidaja vastutab kahju tekitamise eest siis, kui ta on kahju tekitamises süüdi. Süü puudumisel ei saa äriühing raamatupidaja vastu õiguskaitsevahendeid kasutada. Raamatupidaja ei vastuta tekitatud kahju eest juhul, kui kahju tekitati äriühingut esindava juhatuse korralduse tulemusena. Küll aga vastutab raamatupidaja tekitatud kahju eest, kui ta äriühingu kassast raha varastab ja seda hiljem raamatupidamislike kannetega peidab. Raamatupidaja vastu nõude esitamisel tuleb tõendada, et toime pandud kohustuse rikkumise ja tekkinud kahju vahel on põhjuslik seos. See tähendab, et kahju on tekkinud raamatupidaja kohustuse rikkumise tagajärjel ehk kui raamatupidaja ei oleks kohustust rikkunud, siis kahju ei oleks tekkinud. (Madisson *et al* 2012, 21).

Raamatupidaja vastutuse alused riigi ees on senini olnud küllaltki segased. Kolmeteistkümne aasta taguse karistusõiguse reformi käigus kaotas kehtivuse seadus, mis nägi ette vastutuse raamatupidamisalaste rikkumiste eest. Uued süüteokoosseisud sätestati siis kehtima hakanud karistusseadustikus ning eriseadustes. Nende alusel võidakse raamatupidajale kohaldada kriminaalvastutust ka siis, kui ta hävitab, varjab või kahjustab raamatupidamisdokumente. Kohus on praktikas tunnistanud süüdi raamatupidaja, kes hoidis dokumente oma valduses pärast oma vastavate volituste lõppemist ning ei edastanud neid volitatud isikule, vaatamata viimase sellekohastele korduvatele pöördumistele. Praktikas on omastamise, dokumendi võltsimise ja võltsingu kasutamise eest kriminaalkorras karistada saanud ka

raamatupidaja, kes omastas tööandja raha, tehes äriühingu juhtkonna nõusolekuta ülekandeid ning võltsis nende varjamiseks dokumente. (Madisson *et al* 2012, 21)

Samas eelmainitud juhtumeid on vähe. Enamasti on süüdi jäänud siiski juhatuse, kuna Tsiviilseadustiku üldosa seadus sätestab juhtorgani liikmele nii hooleks- kui ka lojaalsuskohustuse, mille põhjal on juhatuse liikmel kohustus kontrollida ja vastutada ettevõttes olevate protsesside eest ja tagada nende seadupärane toimimine. (Tiivel 2005, 622)

Autor toob siinkohal ühe näite: raamatupidaja on pika perioodi vältel varastanud ettevõtte raha ja teinud selleks vajalikke raamatupidamislikke valekandeid. Ühel hetkel avastasid selle omanikud. Mainitud juhul langeb kogu süü juhatusele. Kuna tegevus on aset leidnud pikemal perioodil ja pole olnud ühekordne, siis juhatuse ei ole rakendanud piisavaid kontrollmeetmeid hoidmaks ära sarnaseid pettusi ega pole täitnud hooleks- ja lojaalsuskohustust. (Liigse usalduse..2013)

Eestis ei ole riiklikul tasemel eraldi reguleeritud nõudeid raamatupidajale ega ka raamatupidaja vastutust. Raamatupidaja vastutusest äriühingu ees saab rääkida äriühingu ja raamatupidaja vahel sõlmitud vastavale lepingule kohalduva seaduse regulatsiooni valguses. Raamatupidaja niinimetatud töövigade eest vastutab väljapoole ühingu üldjuhul äriühing või selle juhatuse liige. Raamatupidaja vastutab omakorda sisesuhtes äriühingu ees vastavalt sõlmitud lepingule. Raamatupidajale kriminaalvastutuse kohaldamise juhtumid seisnevad praktikas peamiselt nii-öelda ilmsetes kuritegudes (nagu näiteks omastamine). (Madisson *et al* 2012, 22).

Milliseks kujuneb raamatupidaja amet tulevikus? Eesti ühe suurema majandustarkvara pakkuva ettevõtte juht leiab, et raamatupidaja amet muutub tulevikus märkimisväärselt. Põhjuseks ta välja pilvetehnoloogia arengu. Näiteks kui täna kasutab mõni protsent maailma ettevõtetest pilvetehnoloogiat, siis kümne aasta pärast on olukord vastupidine. See tähendab seda, et tavatöötajale toob see raamatupidamise lähemale, temast saab oluline osa raamatupidamises, kes toodab andmeid ja saab vajalikku infot ise programmist pärida. (Tulevikus on raamatupidaja...)

Kas raamatupidaja amet on tänu tehnoloogia arengule tulevikus tõesti hääbumas? Estonian Business Schooli dotsent, Ülle Pärl väidab, et raamatupidajast on peagi saamas hübriidspetsialist, kes peab olema väga hästi kursis nii IT-ga, kui ka majandusarvestusega. Tartu Ülikooli majandusarvestuse professori Toomas Haldma nägemus on, et raamatupidajast

saab eelkõige innovaatiliste ideedega äripartner, kes on toeks juhtkonnale finantsiliste otsuste tegemisel. (Planeedidiskussioon: Raamatupidaja...)

Autor arvab, et raamatupidaja kui ametikoht on ka tulevikus olemas, kuid roll kujuneb tõenäoliselt tulevikus veidike teistsuguseks, kui see on 2015. aastal. Arvatavasti muutub see spetsiifilisemaks. Arvesisestaja, ametikoht on ehk kadumas, sest tänu IT arengule on suhteliselt odav andmete automatiseerimine. Majandusandmete väärtus sõltub sellest, kuidas neid kasutatakse, selleks on tarvis häid erialaspetsialiste, kes oskavad aruandeid lugeda ja põhjendada, millest on finantstulemused tingitud.

1.2. Raamatupidajate kutsetasemed

„Atestaat ehk kutsetunnistus, mis kajastaks selle omaniku oskusi ja kogemusi mingil alal tegutseda, pole uus asi. Värvika jutustuse Kupja-Kaarli adjustaatidest on kirja pannud Eduard Vilde aastal 1908. Vaatamata suurtele kogemustele ja pikale staažile ei leidnud Kupja-Kaarel endale uut kohta – teda peeti vanaks”. (Blank 2012, 4)

Kutsestandardites ei ole vanuselist piirangut. Tegelik seis tööturul võib aga teha oma korrektiivid. Nõukogude ajal kasutati töötajate oskuste tähistamiseks kategooriaid. Toona tähendas kõrgem kategooria ka veidi kõrgemat palka. Tööandja võiks (ja peaks) atesteeritud inimese oskusi kõrgemalt hindama, aga kui tegijaid jätkub, siis tööandja ei oska seda väärtustada. Kümnekond aastat tagasi hakati Eestis taaslooma kutseomistamise ja -hindamise süsteemi. (Ibid.)

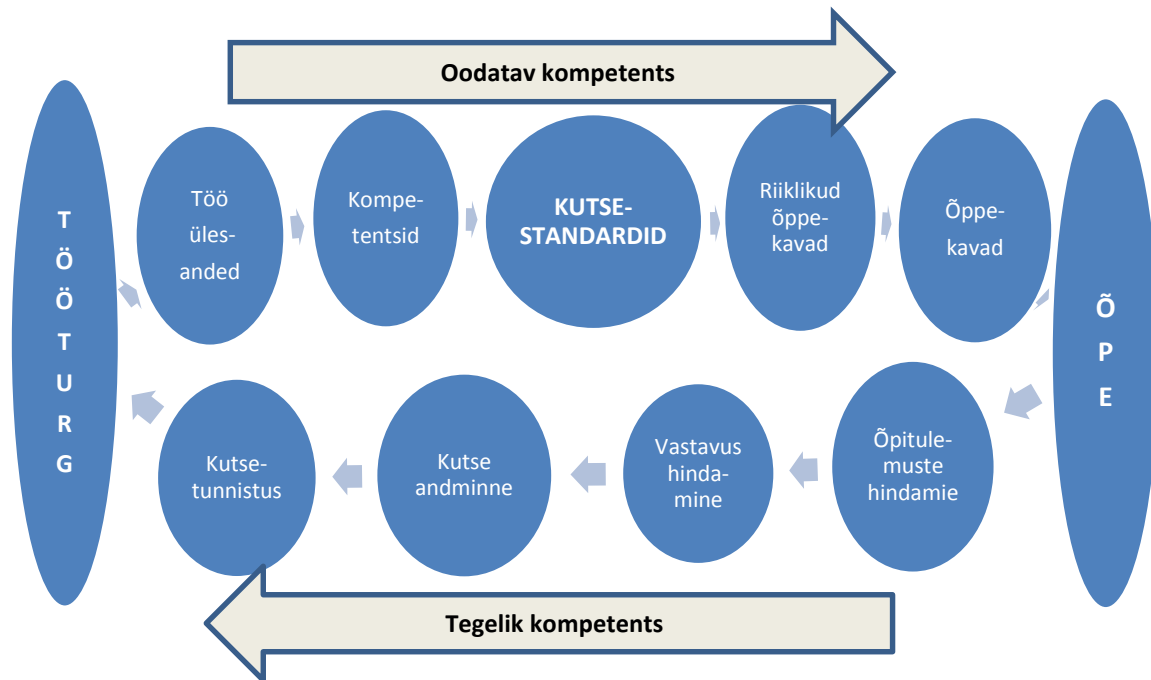
Kutsestandard on dokument, mis kirjeldab kutsetegevust ning vastaval kutsel tegutsemiseks vajalikku kompetentsust ehk töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit. Kutsestandard on abiks (Blank 2012, 5):

- 1) tööturu nõudmistele vastavate õppekavade, koolitusprogrammide koostamisel, kompetentsuse hindamisel;
- 2) tööandjale ametite kirjeldamisel, tutvustamisel, töötajate värbamisel, ametijuhendite koostamisel, töötajate kutsenõuete määratlemisel, koolituse planeerimisel;
- 3) töötajale, kes soovib saada selgust olemasolevatest ja puuduvatest oskustest, annab võimaluse planeerida oma arengut ja karjääri ning loob aluse elukestvaks õppimiseks;

- 4) koolitajale, õppurile, lapsevanemale, nõustajale ja teistele info hankimisel sellest, millist töötajat tööturul vajatakse;
- 5) kutsetunnistuste rahvusvahelisel võrdlemisel.

Kutsestandardid lihtsustavad paljuski tööandjate valikuid ja parandavad töö kvaliteeti. Sest kutsestandardid, haridus ja tööturg on tihedalt omavahel seotud (joonis 2).

Joonis 2. Kutsestandardite seos hariduse ja tööturuga

Allikas: (Kutsesüsteem)

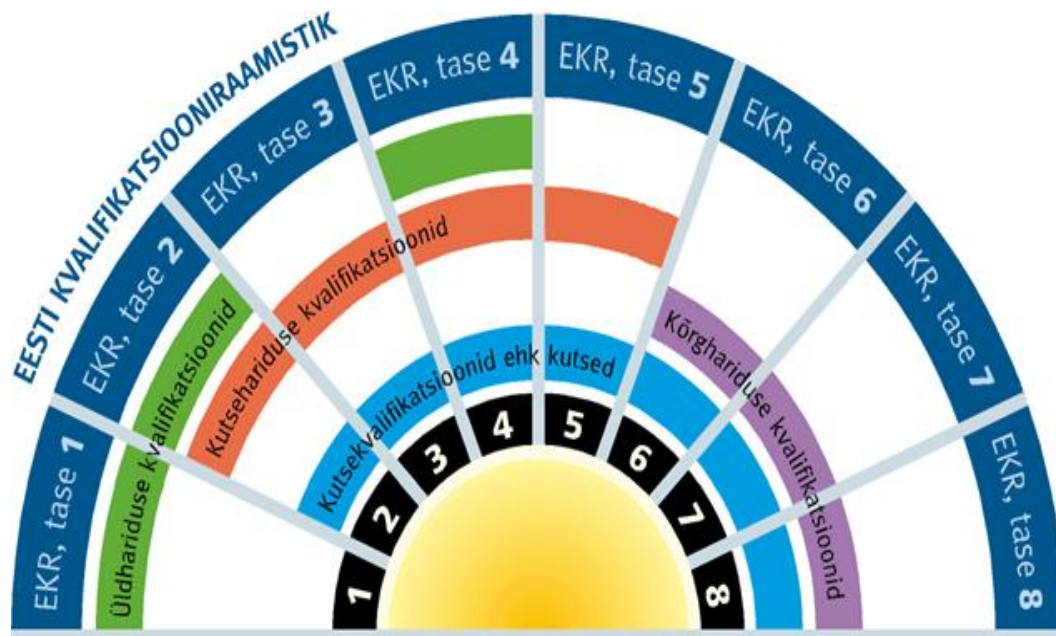
Kutsestandardite väljatöötamist korraldab Eestis Kutsekoda, samuti koordineerib Kutsekoda kutseksamite sooritamise korraldamist. Kutsekoja tegevusala on kutsesüsteemi kui hariduse ja töömaailma liidese arendamine ning selle toimimise tagamine. Kutsekoda on tööturu osapoolte koostöökeskkonna looja konkurentsivõime, läbipaistvuse ja võrdsete võimaluste tagamiseks tööturul. (Kutsekoda)

Kutsestandardi koostamine sai alguse Bologna deklaratsiooni allkirjastamisest 1999. aastal, mille eesmärk oli jõuda Euroopas ühtselt mõistetavate ja võrreldavate kraadide süsteemini. Üheks võrreldavust tagavaks asjaoluks on loomulikult õppekavade sarnane kestvus.

Kuid lisaks õppeajale peaks võrreldavust ja ka mõistetavust sisuliselt tagama õppekavade kirjeldamine õpiväljundite abil.

Ülikoolide algatusel aastatel 2000–2004 toimunud üleeuroopalise projekti *Tuning* (Gonzalez, Wagenaar, 2005) raames lepiti 9 ainevaldkonna puhul lisaks õppeaja pikkusele ja ainepunktidele kokku ka lähtekohad bakalaureuse- ja magistriõppe erialaste (*subject-specific*) ja üldiste/ülekantavate (*generic*) pädevuste määratlemiseks. Sellega paralleelselt hakati välja töötama kvalifikatsioonide raamistikku Euroopa kõrgharidusruumi jaoks (*A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area - FQ of EHEA*). Peale pikka kooskõlastamisprotsessi kiitsid 23. aprillil 2008 Euroopa Parlament ja Euroopa Nõukogu heaks Euroopa kvalifikatsioonide raamistiku elukestvaks õppeks (*The European Qualifications Framework for Lifelong Learning–EQF*) (The EQF, 2008), mis koosneb kaheksast väljundipõhiselt kirjeldatud tasemest. See määratleb, mida õppija peaks teadma, mõistma ja oskama vastaval tasemel toimuva õppeprotsessi lõpuks. *EQF* muudab senist arusaama õppimisest ja õpetamisest. Kui traditsiooniliselt on õppekavade koostamisel olnud rõhuasetus pigem sisendil (õppeaja pikkus, õppeasutuse tüüp), siis nüüd keskendutakse väljundile. Taoline paradigmuuendus toetab haridusasutuste ja tööturu koostööd, elukestvat õpet, sh mitte-formaalse hariduse (näo kogemusliku õppimise) hindamist ja tunnustamist ning nii riikidevahelist kui ka riigisisest mobiilsust haridusasutuste vahel. *EQF* täiendab ja tugevdab juba olemasolevaid mobiilsusinstrumente nagu Europass, Erasmus (European Region Action Scheme for the Mobility of University Students) ja ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System). *EQF*-i abil on võimalik muuta riiklikud kvalifikatsioonisüsteemid võrreldavaks ja sidusaks. Enamik Euroopa riike on otsustanud võtta *EQF*-i aluseks riiklike kvalifikatsiooniraamistike väljatöötamisel. Riikide vahel võrreldavate kvalifikatsioonisüsteemide eeliseks on õppijate ja töötajate mobiilsuse kasv, kuna nii õppeasutuste kui ka tööandjate jaoks muutub kandidaadi kvalifikatsioonitaseme määratlemine lihtsamaks. (Udam 2008, 9-10)

Eesti on oma kvalifikatsioonisüsteemi juba *EQF*-iga sidunud: 1. septembrist 2008 kehtib Eestis uus kutseseadus, mille kvalifikatsiooniraamistik (joonis 3) on *EQF*-iga praktiliselt üksüheses vastavuses.

Joonis 3. Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR)

Allikas: (Eesti kvalifikatsiooniraamistik. Kutsekoda)

EKR 1. tase kirjeldab elementaarse kirjaoskuse taset ning 8. tase vastab kõrghariduse kõrgeimale astmele ehk doktorikraadile.

Ametlik raamatupidaja kutse andja on Eesti Raamatupidajate Kogu (ERK), kes ühendab ja esindab raamatupidajaid, finantsjuhte, ökonomiste ja audiitoreid üle terve Eesti. ERK-l on üle 650 liikme, nii füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid. ERK korraldab oma liikmetele aktuaalsetel teemadel regulaarseid teabepäevi ja väljendab raamatupidajate seisukohti riiklikel ja ühiskondlikel aruteludel ja läbirääkimistel. Esimesed raamatupidajate kutsetunnistused andis ERK välja 2004. aastal, kokku on väljastatud 2808 erineva tasemega hetkel kehtivat kutsetunnistust. Raamatupidajate üldist arvu arvestades on see siiski suhteliselt tühine hulk ning tõenäoliselt vajab atesteerimise tähtsus laiemapõhjalist kajastust ning diskussiooni tööandjate, koolitajate ja juba tegutsevate või alles kutset omandavate tulevaste raamatupidajate hulgas. (Eesti Raamatupidajate Kogu...)

Eestis on praegu kolm kehtivat raamatupidamise kutsetaset, mis kõik kirjeldavad vastava taseme raamatupidaja oskusi ja tööd:

- 1) Raamatupidaja, tase 5 – kehtib alates 2014. aasta jaanuarist, kuni detsembrini 2018. Seisuga 12.12.2015 on väljastatud 385 praegu kehtivat kutsetunnistust 5. taseme raamatupidajale. (Kutsetunnistused) Selle taseme raamatupidaja tegeleb järgmiste

majandusarvestuse valdkondadega – põhiliselt finantsarvestusega, kuid ka finantsaruannete analüüsiga, maksuarvestusega, kulu- ja eelarvestusega. Raamatupidajad töötavad äri-, avalikus- ja mittetulundussektoris. 5. taseme raamatupidaja korraldab raamatupidamist nii, et oleks tagatud aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava info saamine majandusüksuse finantsseisundist ja tegevustulemusest. Raamatupidaja juhindub Eesti heast raamatupidamistavast ja/või Euroopa Liidus tunnustatud standarditest, arvestuse ja aruandluse põhimõtetest ning järgib kutse-eetika nõudeid. Tema põhilised tööülesanded on seotud igapäevase raamatupidamise tööga, sh maksudeklaratsioonide täitmisega, statistiliste aruannete koostamisega jne. Raamatupidaja töö eeldab isiklikku vastutust ja iseseisvust ning nõuab koostööd meeskonna/grupi teiste liikmetega. Töötamine toimub enamasti juhendamisel. Raamatupidaja peab oskama planeerida oma tööd ja aega, olema täpne ja kohusetundlik ning hea suhtleja. (Raamatupidaja, tase 5)

- 2) Vanemraamatupidaja, tase 6 – kehtib alates juunist 2012, kuni juunini 2017. Kuni 12.12.2015 on väljastatud 145 kehtivat kutsetunnistust (Kutsetunnistused). Vanemraamatupidaja tegeleb järgmiste majandusarvestuse valdkondadega – finantsarvestusega, juhtimisarvestusega, kuluarvestusega, finantsaruannete analüüsiga, maksuarvestusega ja eelarvestusega. Vanemraamatupidajad töötavad äri-, avalikus- ja mittetulundussektoris. Selle taseme raamatupidaja korraldab raamatupidamist nii, et oleks tagatud aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava info saamine majandusüksuse finantsseisundist ja tegevustulemusest. Ta juhindub Eesti heast raamatupidamistavast ja/või Euroopa Liidus tunnustatud standarditest, arvestuse ja aruandluse põhimõtetest ning järgib kutse-eetika nõudeid. Vanemraamatupidaja põhilised tööülesanded on seotud igapäevase raamatupidamise tööga, eelarvete ning finantsaruannete ettevalmistamise ja/või koostamisega, vajadusel planeerimise ja juhtimisega, finantstegevuse analüüsimisega, tagades ülesannete õigeaegse ja efektiivse täitmise. Selle tasemega raamatupidaja töö eeldab märkimisväärset vastutust ja iseseisvust ning vajadusel teiste meeskonnaliikmete kontrollimist ja juhendamist. Ta peab oskama planeerida oma tööd ja aega, olema täpne ja kohusetundlik ning hea suhtleja. Tööga toimetuleku eelduseks on iseseisvus, distsiplineeritus, vastutus- ja otsustusvõime,

hea suhtlemisoskus, arenenud suuline ja kirjalik väljendusoskus ning planeerimisoskus. (Vanemraamatupidaja, tase 6)

- 3) Juhtivraamatupidaja, 7 tase – kehtib alates juunist 2012, kuni juunini 2017. Sellel tasemel pole väljastatud ühtki kutsetunnistust. Juhtivraamatupidaja tegeleb järgmiste majandusarvestuse valdkondadega – finantsarvestuse, juhtimisarvestuse, kuluarvestuse, finantsaruannete analüüsi, maksuarvestuse, eelarvestuse ja audiitorkontrolliga. Selle taseme raamatupidajad töötavad äri-, avalikus- ja mittetulundussektoris. Juhtivraamatupidaja korraldab raamatupidamist nii, et oleks tagatud aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava info saamine majandusüksuse finantsseisundist ja tegevustulemusest. Ta juhendab Eesti heast raamatupidamistavast ja/või Euroopa Liidus tunnustatud standarditest, arvestuse ja aruandluse põhimõtetest ning järgib kutse-eetika nõudeid. Juhtivraamatupidaja põhilised tööülesanded on igapäevase raamatupidamise töö kavandamine ja juhtimine, tagades ülesannete õigeaegse, efektiivse ja eelarvele vastava täitmise; struktuuriüksuse esindamine suhetes organisatsiooni siseste ja väliste osapooltega; teiste töötajate juhendamine ning järelevalve teostamine; eelarvete ning finantsaruannete ettevalmistamine; kulutuste kontroll, finantstegevuse analüüs ning ressursside efektiivse kasutamise tagamine. Vajadusel peab ta olema võimeline langetama rahandusalaseid otsuseid ja oskama maandada finantsriske. Juhtivraamatupidaja teostab erinevaid tehnilisi või erialaseid keerulisi operatsioone. Juhtivraamatupidaja töö eeldab märkimisväärset isiklikku vastutust ja iseseisvust ning nõuab koostööd meeskonna/grupi teiste liikmetega ja vastutab alluvate töö eest. Juhtivraamatupidaja peab oskama planeerida oma tööd ja aega, olema täpne ja kohusetundlik ning hea suhtleja. Tööga toimetuleku eelduse on iseseisvus, distsiplineeritus, vastutus- ja otsustusvõime, hea suhtlemisoskus, arenenud suuline ja kirjalik väljendusoskus ning planeerimisoskus. Vajalik on inimeste ja ressursside juhtimise oskus, orienteeritus tulemusele ning paindlikkus. (Juhtivraamatupidaja, tase 7)

Eestis ei ole reguleeritud nõudeid raamatupidajale, see tähendab, et kutsetunnistus ei ole ettevõtte raamatupidajatele ega ka raamatupidamisteenust pakkuvate ettevõtete raamatupidajatele kohustuslik. Kutsetunnistuse olemasolu majandusarvestuse erialal töötamiseks ei ole oluline ka naaberriikides Lätis, Soomes, Rootsis, Norras. Küll aga nõutakse Norras raamatupidamisteenuse osutamisel raamatupidaja litsentsi. (Kallaste 2013, 48)

Kutsetunnistusega töötamine jätab raamatupidamise korraldamise eest vastutava juhatuse kaitseta ja juhtkond peab iseseisvalt suutma otsustada raamatupidaja pädevuse üle. Olukord, kus puuduvad riigi tasemel kehtestatud nõuded raamatupidajatele, ei ole ettevõtlust toetav ja võib viia olukorrani, kus ettevõtted peavad kandma lisakulusid vigade tõttu raamatupidamise arvestuses.

Viimati toimus raamatupidajate kutseksam (14.11.2015) Tallinna Tehnikaülikooli ruumides, kus osalejate arv ületas ootused kahekordselt. (Kutseksamid toimusid...) Sellega seoses on lootus, et kutseksamid saavad raamatupidajate ja tööandjate seas populaarsemaks ja hinnatumaks.

Alates 1. septembrist 2016 tuleb kutseõppe lõpetamiseks sooritada kutseksam kõigil erialadel, kus eksami sooritamine on võimalik. Kui kutse- või erialal kutseeksameid läbi ei viida, lõpetatakse õpingud kooli lõpueksamiga. (Kutseharidus) Seega muutuvad osaliselt ka kutseksamid kohustuslikuks, mis on positiivseks suunaks majandusarvestuse erialal.

Kutsetunnistust omavate raamatupidajate arvu tõusust võivad nii raamatupidajad ise kui ka raamatupidamist vajavad turuosalised. Tõuseb raamatupidamisteenuste kvaliteet ja hoitakse jätkuvalt kõrgel majandusarvestuse valdkonna head mainet.

Kutsetunnistus annab raamatupidajatele juurde enesekindlust ja väärikust. Kuna kutsetasemed on seotud Euroopa kutse kvalifikatsiooniraamistikuga, tulenevalt sellest annab kutsetunnistus eelise konkureerida ka Euroopa tööturul. Ettevõtte juhile annab töötaja kutsetunnistus kindluse, et raamatupidamine on korraldatud ettevõttes vastavavalt kehtivatele nõuetele ja suurendab töötaja vastu usaldusväärust.

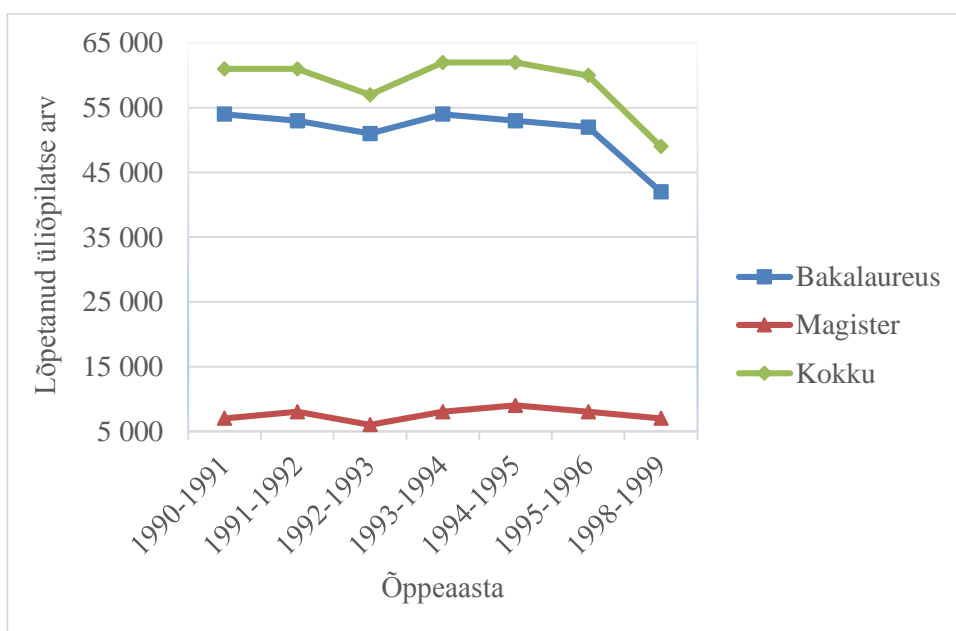
1.3. Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õpe

1.3.1. Majandusarvestuse õpe Ameerika Ühendriikides

Ameerika Ühendriikide professorid W. S. Albrecht ja R. J. Sack avaldasid 2000. aastal uuringu, milles käsitlesid majandusarvestuse õppekava pakutavat kvaliteeti ja eriala populaarsust. See oli suuremahuline uuring, mida toetasid USA mainekad erialaorganisatsioonid: juhtimisarvestuse spetsialistide kutseühing (Institute of Management Accountants, IMA), majandusarvestuse spetsialistide kutseühing (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA), kõrgkooliõppejõude ja teadureid ühendav ühing

(American Accounting Association, AAA), ning viis kõige suuremat rahvusvahelist audiitorfirmat: Arthur Andersen, Deloitte & Touche, Ernst & Young, KPMG, PricewaterhouseCoopers. Kõik eelmainitud ühingud toetasid seda uuringut, sest neile oli oluline, et arvestusalane haridus jääks alles, paraneks ja oleks heal tasemel ning valmistaks ette kompetentseid töötajaid. (Albrecht, Sack 2000, 2)

Uuringus küsitleti aastatel 1990–1999 300 õppeasutust Ameerika Ühendriikides, õppeaastal 1996–1997 uuringut ei tehtud. Tulemused näitasid selgelt, majandusarvestusalase eriala populaarsus on üha enam vähenenud (joonis 4). Huvi majandusarvestuse vastu on kahanenud. Sellele viitasid mitmed faktid: majandusarvestusele spetsialiseeruvate üliõpilaste arv on vähenenud ja kvaliteet on langenud. Paljud majandusarvestuse praktikud ja õppejõud ei spetsialiseeruks enam majandusarvestusele, kui neil oleks võimalus uuesti eriala valida. (Ibid., 21)

Joonis 4. Bakalaureuse- ja magistrtriõppe lõpetanud USA tudengite arv aastatel 1991–1999
Allikas: (Albrecht, Sack 2000, 20)

Uuringus toodi mitu põhjust, miks majandusarvestust õppivate üliõpilaste arv on vähenenud (Albrecht, Sack 2000, 24–30):

- 1) palk tööle minemisel on tunduvalt madalam, kui teistel majanduserialadel ning palga kasv on samuti teistes sektorites olnud aastate lõikes palju kiirem kui finantssektoris;

- 2) on palju uusi atraktiivseid erialasid, mida varem polnud;
- 3) üliõpilased on palju julgemad katsetamaks midagi uut ja võtma riske;
- 4) puudub piisav informatsioon selle kohta, mida majandusarvestus endast kujutab ja milline on raamatupidaja töö. Neil, kes pole sellega kokku puutunud, on endiselt ettekujutus, et raamatupidaja on paksude prilliklaasidega tädi, kes teeb igavat ja tüütut tööd;
- 5) üliõpilased peavad majandusarvestuse eriala liiga tehniliseks, kuna USA ülikoolides muudeti selle eriala õpe viieaastaseks.

Paul. E Madsen Florida Ülikoolist viis aastal 2000 läbi uuringu, tõestamaks, et majandusarvestusalane hariduse kvaliteet ei ole viimase neljakümne aasta jooksul langenud nagu seni mitmed praktikud, teadlased ja kutseorganisatsioonid olid arvanud. Madseni hüpotees leidis kinnitust. Pigem on just ülikoolid tõstnud pakutava hariduse kvaliteeti. Kuid ka tema uuringu põhjal koolitatakse raamatupidajaid vähem, kuna infotehnoloogia areng on võtnud 2%-7% raamatupidajaid teistesse äritegevust õpetatavatesse valdkondadesse. (Madsen 2015, 1145)

2007. aastal on Practicing CPA ajakirjas avaldatud artikkel, kus on väidetud, et vähesed audiitorid ja raamatupidajad õpivad finantsarvestust või raamatupidamist kõrgkoolis. Nende avaldatud andmete kohaselt on Ameerika Ühendriikides 38% raamatupidajatest keskkooli diplom ning 33% osalesid kaheaastasel õppel kõrgkoolis, kus nad ei pruukinud õppida finantsarvestust. Suur osa raamatupidajatest alustab sekretäri või assistendina, kelle ülesanneteks kujunevad ka arvete esitamine ja maksmine. Aja möödudes, kui ettevõtte kasvab, on sekretär ajapikku muutunud iseõppinud raamatupidajaks ning suundub kõrgema palgaga raamatupidaja töö otsingutele. (Can Your..., 2007)

Enamik Ameerika Ühendriikide ettevõtteid otsib raamatupidamisosakonda kõrgkoolidest üliõpilasi, kes on läbinud vähemalt ühe õppeaasta, tähendab, et nad on jõudnud tutvuda selliste ainetega nagu keskastme finantsarvestus ehk finantsarvestuse keskkursus ja/või maksunduse kursus. Juhul kui praktika kogemus osutub heaks nii ettevõtte kui ka üliõpilase jaoks, on viimasel võimalus saada ettevõttelt tööpakkumine. Lisaks jagavad palgatud noored oma kogemust kaasüliõpilastega, mis reklaamib ettevõtet ning annab infot teistele üliõpilastele praktikantidest huvitatud ettevõtetest. (Hendrix *et al* 2013)

Lisaks Ameerika Ühendriikidele palkavad ka mitmete teiste riikide raamatupidamisettevõtted töötajaid majandusarvestuse õppekavadelt otse ülikoolidest või rakendus-kõrgkoolidest. Erinevate suurustega raamatupidamisettevõtted on loonud

praktikaprogramme, mis võimaldavad üliõpilastel omandada kogemusi ja õppida nii firma kui eriala kohta. Vastutasuks saab ettevõtte odavamalt tööjõu ja ülevaate sellest, kas üliõpilane sobiks neile tulevikus kui potentsiaalne täiskohaga töötaja. (Ibid.)

Seda, kui palju Eestis raamatupidajaid koolitatakse ja kas lõpetajate arv ülikoolides on vähenenud, uuris autor kõrgkoolidest, küsides lõpetanud üliõpilaste arvu viimasel kümnel aastal. Tulemused esitatakse järgmises alapunktis, kas ka Eestis ei olda rahul õpitud erialaga ja võimaluse korral valitaks teine spetsialiseerumine ning kas ja kui oluline on haridus finantstöötajatel, selgub autori uuringust peatükis 2.

1.3.2. Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õpe Eestis

Majandusarvestuse hariduse eesmärk on olla asjakohane, luues lisaväärtust nii omandajatele kui ka ühiskonnale tervikuna. Seoses majanduse ja infotehnoloogia arenguga on majandusarvestuse eriala suuresti muutunud, esitades majandusarvestuse spetsialistidele suuremaid nõudmisi ja väljakutseid. Kõiki eelpool mainitud asjaolusid arvestades, on oluline majandusarvestust õppima asudes valida õige haridusasutus, sobiliku õppekava ja õppejõududega. (Lumi 2007, 99)

Majandusarvestust sai õppida juba eelmise sajandi algusest Eestis mitmetes koolides. Kuid peab tõdema, et hariduse kvaliteet oli sel ajal suhteliselt madal, sest õppematerjale ja eesti keelt valdavaid akadeemikuid sellel erialal oli vähe. Aastatega on lisandunud palju erialast kirjandust ja samuti ka professionaalseid õppejõude. Seoses majanduse ja tehnoloogia arenguga on muutunud ka tööandjate nõue. Soovitakse kvaliteetsemat tööjõudu ja on levinud ütlus: “häid töötajaid peab tikutulega taga otsima”. Õppejõudude töö on muutunud keerulisemaks, nad peavad suutma pakkuda üliõpilastele kvaliteetset õpet, mis kindlustaks neile hea töökoha. Seega peavad õppejõud suutma arvesse võtta õpingute korraldamisel mitut erinevat huvigruppi nagu riik, tööandjad, ülikool ja üliõpilased. (Alver, Lumi 2011, 268-285) Õppejõududel oodatakse, et nad koolitaks töötajad, kellel on laiaulatuslikud erialased oskused ja teadmised, lisaks teadmistele ka suurepärane suhtlemisoskus ja head intellektuaalsed võimed. Sugugi kerge pole kõik eelmainitud panna õppekavasse. (Perspectives... 1989)

Olles langetanud otsuse kooli ja õppekava kohta ning läbinud edukalt õpingud, on enamasti järgmiseks etapiks tööle asumine, mis ehk koolipingist pole sugugi lihtne. Autori arvates on Eestis tendents vastupidine Ameerika Ühendriikidele, et üha enam otsitakse

raamatupidamisalase töökogemustega töötajaid, koolipingist tööle minek on Eestis raskendatud, veelgi enam töötada kooliajal. Ettevõttesse praktikale saada on veelgi vähem võimalust. Mujal maailmas on üliõpilased ettevõtetes rohkem hinnas kui Eestis.

Kutseõpe

Haridus- ja teadusministeerium on välja andnud määruse, millest kutseõppeasutused oma töös peavad juhinduma: Majandusarvestuse riiklikust õppekavast, mis kuulub ISCED (International Standard Classification of Education) 97 liigituse alusel majandusarvestuse ja maksunduse õppekavarühma, määrab kindlaks kutseõppe eesmärgid ja ülesanded, eriala õppekava kutseõppe mahu ja kohustusliku sisu ning õpingute alustamise ja lõpetamise nõuded. (Majandusarvestuse riiklik... § 1)

Riikliku õppekavaga kehtestatud kutseõppe eesmärk on võimaldada õppijal omandada teadmised, oskused ja hoiakud töötamiseks majandusarvestuse teenuste osutamiseks, lähtudes heast raamatupidamistavast ja kutse-eeetika nõuetest ning luua eeldused õpingute jätkamiseks ja elukestvaks õppeks. Riikliku õppekavaga kehtestatud kutseõppe ülesanne on ette valmistada selline töötaja, kes (Majandusarvestuse riiklik... § 2):

- 1) väärtustab oma kutseala ning arendab oma kutseoskusi;
- 2) oskab planeerida, teha, hinnata ja arendada oma tööd;
- 3) oskab iseseisvalt rakendada oma kutse- ja erialaseid teadmisi ning oskusi mitmesugustes töösituatsioonides;
- 4) on orienteeritud heade õpi- ja töötulemuste saavutamisele;
- 5) vastutab enda ja kaastöötajate turvalisuse eest, tuleb toime ohuolukordades;
- 6) töötab tervist ja keskkonda säästes;
- 7) oskab teha eetilisi ja seadusekohaseid valikuid ning on vastutusvõimeline;
- 8) oskab hankida ja analüüsida teavet;
- 9) oskab suhelda ja on valmis meeskonnatööks.

Selles määruses esineb vastuolu. Praegu kehtiv määrus toob välja, et koolitatakse raamatupidajaid, kes vastavad oma kvalifikatsiooni poolest "Raamatupidaja II" kutsestandardis esitatud nõuetele. Kutsestandard "Raamatupidaja II" kaotas kehtivuse juba 31.12.2013, aga määrust pole selle muudatusega kooskõlla viidud.

Põhjus, miks määrust pole muudetud on tõenäoliselt see, et alates 01.09.2017 muutub määrus kehtetuks. Selle määruse kohaselt kehtivad vanad õppekavad koos oma liigitusega, kuni

viimased õpilased on selle õppekava lõpetanud. Kui õpilastel on õppekava mahust seisuga 01.09.2017 täidetud alla poole, siis viiakse nad üle uutele õppekavadele. (Noorväli *et al* 2014, 26)

1. septembril 2013. aastal jõustunud kutseõppeasutuse seaduses sätestatud uuenduste kiireks rakendamiseks viidi aastatel 2013–2014 ellu kutsehariduse korralduse ja õppekavade reform. Käivitati laialdane õppekavade, õppekasvatustöö ja õppekorralduse uuendamine kutseõppeasutustes. Esimeste reformi käigus uuendatud õppekavade alusel algas õppetöö septembris 2014. (Kutseharidus)

Õppekavad koostavad kutseõppeasutused alates 2013 aastast ise, tehes selleks tihedat omavahelist koostööd. Tänu koostööle on kutseõppeasutuste õppekavad suhteliselt sarnased. (Ibid.)

Järgnevalt toob autor välja tabelis 1 kutseõppeasutused, kus saab õppida majandusarvestuse õppekaval. Kõikides järgnevates koolides pakutakse võimalust keskhariduse baasil õppida majandusarvestuse õppekaval ja omandada kutseharidus, mis vastab raamatupidaja 5. kutsetasemele.

Tabel 1. Kutseõppeasutused, kus saab omandada majandusarvestuse alast haridust

Õppeasutus	Õppekeel	Õppevorm	Sisseastumistingumused
Pärnu Saksa Tehnoloogiakool	eesti keel	Päevane õpe, kaugõpe	Keskharidust tõendav dokument
Tartu Kutsehariduskeskus	eesti keel	Päevane õpe, kaugõpe	Keskharidust tõendav dokument, test arvutil
Narva Kutseõppekeskus	vene keel	Päevane õpe	Keskharidust tõendav dokument
Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus	eesti keel	Päevane õpe	Keskharidust tõendav dokument
Tallinna Majanduskool	eesti keel, vene keel (õppetöö 60% eesti keeles)	Päevane õpe (E-R) eesti, vene Õhtune õpe (õhtuti E-N) eesti Kaugõpe (üks kord kuus E-L) eesti, vene	Keskharidust tõendav dokument. Arvestatakse eesti keele riigieksami, vestluse ja testi tulemusi. Vene õppekeelega arvestatakse lisaks keskhariduse dokumendile, vestlusele ja testile eesti keele teise keelena riigieksamit
Lääne-Viru Rakenduskõrgkool	eesti keel	Päevane õpe, kaugõpe	Keskharidust tõendaval dokumendil olevate hinnete keskmine, test.
Pärnumaa Kutsehariduskeskus	eesti keel	Kaugõpe (üks kord kuus T-L)	Keskharidust tõendav dokumendi hinnete aritmeetiline keskmine, test.
Haapsalu Kutsehariduskeskus	eesti keel	Kaugõpe, üks kord kuus (T-L)	Keskharidust tõendav dokument
Hiiumaa Ametikool	eesti keel	Kaugõpe (üks kord kuus 3-4 päeva)	Keskharidust tõendav dokument
Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool	eesti keel	Kaugõpe	Keskharidust tõendav dokument, kutsesobivuse vestlus

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 1 toodud allikad)

Kõrghariduse I aste

Kõrghariduse üldisteks õiguslikeks alusteks on järgnevad õigusaktid: „Eesti Vabariigi haridusseadus”, „Ülikooliseadus”, „Rakenduskõrgkooli seadus”, „Erakooliseadus”, „Kutseõppeasutuse seadus” ja „Kõrgharidusstandard”.

Kuni 1990. aastateni kinnitas Vabariigi Valitsuse määrus kõrgkoolide õppekavad, peale seda hakkasid kõrgkoolid oma õppekavu ise kinnitama. Esialgu tekitas see segadust, sest need kavad ei olnud läbipaistvad ega võrreldavad. Olukord muutus pärast Lissaboni konventsiooni ratifitseerimist 1998. aastal ja Bologna deklaratsiooni allkirjastamist 1999. aastal. (Haav 2013)

Bologna kokkuleppele kirjutasid alla 29 riigi haridusministrid, eesmärk oli luua Euroopa ühtne kõrgharidusruum 2010. aastaks. Bologna deklaratsioonis on märgitud järgmised prioriteetsed tegevussuunad (The Bologna Declaration 1999):

- 1) lihtsalt mõistetavate ja võrreldavate kraadide süsteem;
- 2) kahele põhitsüklile (bakalaureuse- ja magistriõppele) tugineva kõrgharidusmudeli kasutuselevõtt (3+2 süsteem);
- 3) Euroopa ühtse ainepunktide ülekandmise süsteemi kasutuselevõtt;
- 4) vaba liikuvust takistatavate asjaolude kõrvaldamine;
- 5) Euroopa koostöö edendamine kvaliteedi tagamise alal;
- 6) Euroopa dimensioonide edendamine kõrghariduses.

Kuid siiski võrreldes kutseõppeasutustega on majandusarvestuse õppekavad kõrgkoolide lõikes väga erinevad, kuna iga kõrgkool koostab oma õppekava ise, kutseõppeasutuste õppekavad koostatakse kutseõppeasutuste omavahelises koostöös.

Alates õppeaastast 2002/2003 on Eesti kõrgharidussüsteem kolmeastmeline, I astme moodustavad rakenduskõrgharidus- või bakalaureuseõpe ning integreeritud bakalaureuse ja magistriõpe koos. (Eesti kõrgharidussüsteemi kirjeldus).

Rakenduskõrgharidusõppe kestel omandab üliõpilane kindlal kutsealal töötamiseks ja/või magistriõppes edasiõppimiseks vajalikud pädevused. Eelnimetatud õppes moodustab praktika õppekavas määratud õppe mahust vähemalt 15 protsenti. Õppe alustamise tingimus on keskhariidus või sellele vastav välisriigi kvalifikatsioon, nominaalkestus on 3 kuni 4 aastat ja lõpeb lõpueksami sooritamise või lõputöö kaitsmisega. Rakenduskõrgharidusõppe lõpetanud isikul on õigus jätkata õpinguid magistriõppes õppeasutuse nõukogu kehtestatud tingimustel ja korras. (Kõrgharidusstandard § 8)

Bakalaureusõppe kestel üliõpilane süvendab oma üldhariduslikke teadmisi, omandab eriala alusteadmisi ja -oskusi ning magistriõppeks ja/või töö alustamiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Antud õppes moodustab bakalaureuseksam või - töö õppekavas määratud õppe mahust vähemalt 5 ainepunkti. Bakalaureuseõppes nähakse ette praktika, mis on vajalik õpiväljundite saavutamiseks ja mille maht määratakse õppekavas. Antud õppe alustamise tingimus on keskharidus või sellele vastav välisriigi kvalifikatsioon, nominaalkestus on 3 kuni 4 aastat ning õppekavas määratud õppe maht 180 kuni 240 ainepunkti. Bakalaureuseõpe lõpeb bakalaureuseksami sooritamise või bakalaureusetöö kaitsmisega. (Kõrgharidusstandard § 7)

Alates 2012. aasta 1. jaanuarist võib kõrgharidustaseme õpet läbi viia üksnes juhul, kui vastava õppekavagrupi kvaliteet on hinnatud ja Vabariigi Valitsus on andnud selleks õiguse nimetatud õppekavagrupis õpet läbi viia. Vabariigi Valitsuse 18. detsembri 2008. a määruse nr 178 „Kõrgharidusstandard” lisa 3 on nimetatud õppekavagrupid ja kõrgharidusastmed, milles õppeasutustel on õigus õpet läbi viia. Õppeõiguse läbiviimisega kaasneb õigus väljastada riiklikke diplomeid. (Eesti kõrgharidussüsteemi kirjeldus)

Kvaliteedi hindamise käigus hinnatakse õppekavade ning nende alusel toimuva õppe ja õppealase arendustegevuse vastavust õigusaktidele, riigisisestele ja rahvusvahelistele standarditele ja arengusuundadele (hinnatakse õppekava, õppekavaarendust, ressursside olemasolu, õppeprotsessi, õppejõude ja üliõpilasi). Kvaliteedi hindamine toimub kord seitsme aasta jooksul, kui Eesti Kõrghariduse Kvaliteediagentuur (EKKA) ei ole kvaliteedi hindamise tulemusest lähtudes kehtestanud kuni 3-aasta pikkust tähtaega. Kvaliteedi hindamise tulemuseks on EKKA hindamisnõukogu tehtud otsus. (Ibid.)

Tabelis 2 on välja toodud kõrgkoolid, kus saab omandada majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava I astme kõrghariduse. Finantsjuhtimise õppekaval haridust pakuvad õppeasutused on autor toonud lisaks majandusarvestusele seetõttu, et mõned koolid pakuvad ühe õppekavana majandusarvestust ja finantsjuhtimist, kus spetsialiseeruda pole võimalik. Samuti ilmnes autori läbiviidud uuringust peatükis 2, et mitmed finantsjuhtimise lõpetanud üliõpilased töötavad raamatupidajatena ja vastupidi, majandusarvestuse õppekava lõpetanud töötavad finantsjuhina. Seega, kuna kaks õppekava on aluseks nii raamatupidaja- kui ka finantsjuhi tööle, siis käsitletakse edasipidi neid mõlemaid.

Tabel 2. Kõrgkoolid, kus on võimalik omandada majandusarvestus- ja/või finantsjuhtimisalane I astme kõrgharidus 2015. aastal

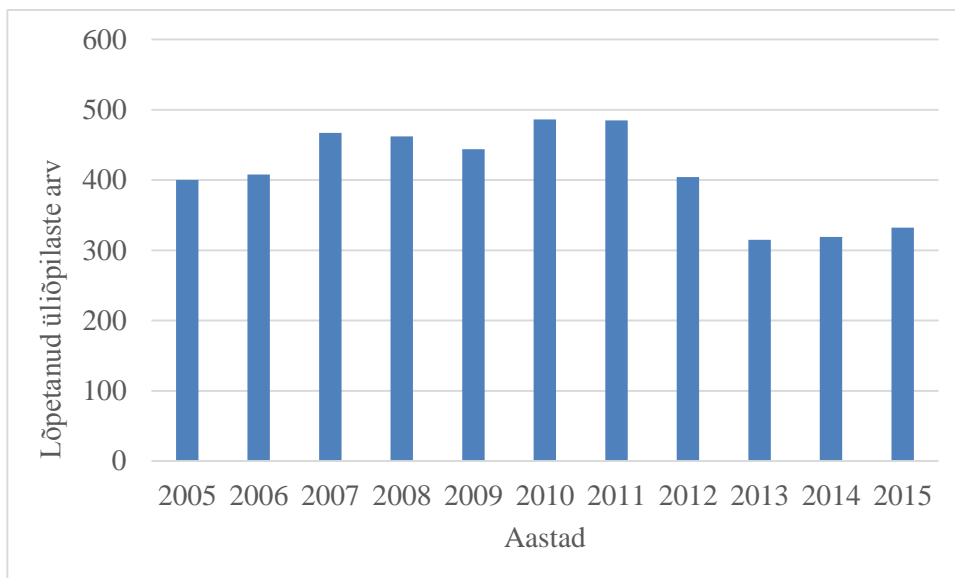
Õppeasutus	Õppekava nimetus	Haridus
Lääne-Viru Rakenduskõrgkool (LVRKK)	Majandusarvestus	Rakenduslik kõrgharidus
Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor (EEKM)	Finantsjuhtimine	Rakenduslik kõrgharidus
Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolledž (TTÜ TK)	Majandusarvestus ja ettevõtluse juhtimine, spetsialiseerumisega majandusarvestusele	Rakenduslik kõrgharidus
Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ)	Ärindus, spetsialiseerumisega majandusarvestusele	Bakalaureus
Eesti Maaülikool (EMÜ)	Maamajanduslik ettevõtlus ja finantsjuhtimine	Bakalaureus
Tartu Ülikool (TÜ)	Majandusteadus, spetsialiseerumisega: majandusarvestusele ja finantsjuhtimisele	Bakalaureus

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 2 toodud allikad)

Kuna Ameerika Ühendriikides tehtud uuringute järgi on majandusarvestuse eriala õppimise vastu huvi vähenenud, siis viis autor läbi uuringu Eesti kõrgkoolides. Eesmärk oli välja selgitada, kas ja kui suures ulatuses on majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekaval lõpetanute arv aastatega muutunud ja millised õppeasutused koolitavad kõige enam arvestusala spetsialiste.

Sihtgrupiks valiti õppeasutused, kus saab või lähiaastatel sai omandada I astme kõrghariduse majandusarvestuse või finantsjuhtimise õppekaval. Uurimus viidi läbi küsides koolidest e-kirja teel (lisa 3) lõpetajate arvu vaadeldavatel aastatel ja vajadusel ka lisaselgitusi.

Uuringust selgus ja jooniselt 5 on näha, et majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekaval lõpetanute arv on aastatega vähenenud ja tundub liikuvat vähenemise suunas.

Joonis 5. Kõrghariduse I astme majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv Eesti kõrgkoolides (2005-2015)

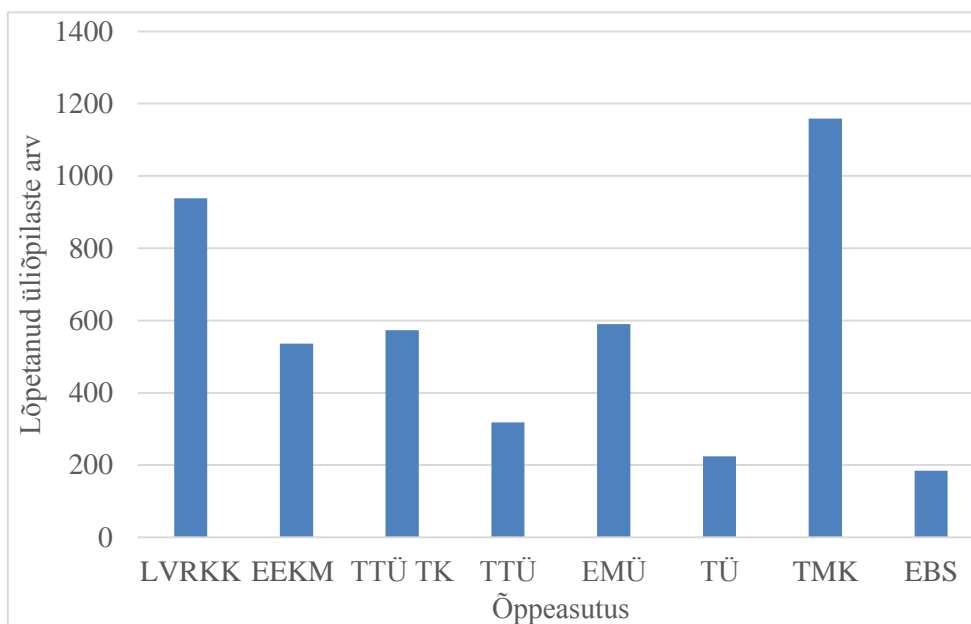
Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 4 toodud andmed)

Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekaval keskmine lõpetanute arv kümne aasta vältel (2005–2015) oli 411 inimest aastas (lisa 4). Enim oli lõpetajaid majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekavadel vaadeldavates Eesti kõrgkoolides 2010. ja 2011. aastal, mil see ulatus 486 inimeseni. Alates 2012. aastast hakkas antud õppekavadel lõpetanud üliõpilaste arv langema ja kolmel viimasel vaadeltaval aastal (2013–2014) on see olnud kümne aasta madalaimal tasemel. Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekavadel kõige väikseima lõpetajate arvuga aastad olid 2013 – 315 ja 2014 – 319 inimest. Jooniselt 5 on näha, et 2015. aastal on lõpetajate arv võrreldes paari eelneva aastaga pisut tõusnud, kuid tegelikkuses tuleneb see Tallinna Majanduskooli lõpetajate arvu suurenemisest vaadeldaval aastal. Tallinna Majanduskool annab viimast korda 2016. aasta kevadel kõrghariduse I astme diplomeid, mis on kaasa toonud lõpetajate arvu suurenemise. Üliõpilased, kes polnud lõpetanud nominaalajaga, on diplomi saamiseks lõpetanud kooli 2015. aastal. Samuti lõpetas Tallinna Majanduskool 2015. aastal vene õppekeelega tasulise õppe, mis omakorda tingis lõpetajate arvu suurenemise. (Ööpik-Vaade 2015) Eelnimetatud õppeasutus ei ole kõrgkool, aga kuna eelnevatel aastatel on pakutud seal võimalust omandada rakenduslik kõrgharidus, siis käsitletakse uurimuses ka seda kooli.

Autori arvates on viimastel aastatel suure tõenäosusega Eestiski tinginud kahe eelkäsitletud õppekaval lõpetajate arvu vähenemise infotehnoloogia kiire areng ning potentsiaalsed raamatupidajad lähevad õppima ärijuhtimist, õigust vms. Sellest praegu Eestis uuring puudub.

Järgnevalt on joonisel 6 toodud välja majandusarvestuse- ja finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv õppeasutuste lõikes.

Joonis 6. Kõrghariduse I astme majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv Eesti kõrgkoolides, aastatel 2005-2015

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 4 toodud andmed)

Kümne viimase aasta jooksul (2005-2015) on majandusarvestuse eriala spetsialiste koolitanud kõige enam Tallinna Majanduskool (TMK) (lõpetajate arv 1159) ja Lääne-Viru Rakenduskõrgkool (938). Eelmainitud koolide eeliseks on tingimata kõige pikaajalisemad antud eriala õpetamise traditsioonid Eestis.

Tallinna Majanduskooli üks esimesi eelkäijaid oli Tallinna Tütarlaste Kommerts- ja Kaubanduskool, mis andis lisaks üldharidusele ka raamatupidamisteadmisi alates 1923. aastast. 1944. aastal ei olnud Kommerts-koolidel NSVL (Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit) haridussüsteemis enam kohta ning seetõttu muudeti mainitud kooli nimi Tallinna I Majandustehnikumiks, kus põhilisteks õppeaineteks olid raamatupidamine, ökonomika ja

planeerimine, statistika. Seega saab öelda, et algtaseme raamatupidamislikku haridust hakkas praegune Tallinna Majanduskool pakkuma juba alates 1923. aastast (Müllä, 17). Tallinna Majanduskool (TMK) aastal 2015 enam I astme kõrgharidust (rakenduslikku kõrgharidust) ei paku. Hetkel õpib seal viimane kõrghariduse taseme rühm ning alates 01.09.2016 ei ole antud koolil õigust kõrghariduse diplomeid väljastada. (Õöpik-Vaade 2015) Mõdrikul Lääne-Viru Rakenduskõrgkoolis (LVRKK) on raamatupidamist õpetatud alates 1957. aastast. (Kooli ajaloost)

Estonian Business School (EBS) on kaheksa võrreldava õppeasutuse hulgast koolitanud kõige vähem uurimuses käsitlevate õppekavade spetsialiste, kõigest 184 lõpetajat kümne aasta jooksul. Põhjuseks see, et EBS-is asendati 2010. aastal majandusarvestuse õppekava rahanduse ja investeringute juhtimise suunaga ning enam majandusarvestuse spetsialiste ei koolitata (Siiraki 2015). Kuid vaadeldava perioodi algaastatel 2005-2008 oli EBS-is majandusarvestuse eriala lõpetajate arv samaväärne Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) sama eriala lõpetajate arvuga. (Lisa 4)

Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolledžis (TTÜ TK), Eesti Ettevõtlus Kõrgkool Mainoris (EEKM) ja Eesti Maaülikoolis (EMÜ) on kümne aasta jooksul majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekaval lõpetanud üliõpilaste arv suhteliselt võrdväärne.

Tallinna Tehnikaülikooli lõpetajate arv on sellel joonisel kolme viimase seas, kuid andmete detailsemal vaatlusel selgub, et bakalaureuse diplomiga lõpetanud majandusarvestuse spetsialiste on koolitanud kõige enam just TTÜ.

Kõrgariduse II aste

Kõrghariduse II astme õpe on magistriõpe, mille kestel üliõpilane süvendab erialateadmisi ja -oskusi ning omandab iseseisvaks tööks ja/või doktoriõppeks vajalikke teadmisi. Antud astme õppes moodustab magistrieksam või -töö õppekavas määratud õppe mahust vähemalt 15 ainepunkti. Magistriõppes nähakse ette praktika, mis on vajalik õpiväljundite saavutamiseks ja mille maht määratakse õppekavas. Õppe alustamise tingimus on bakalaureusekraad, rakenduskõrghariduse õppekava alusel omandatud kõrgharidus või nendele vastav kvalifikatsioon. Rakenduskõrgkoolis on magistriõppes alustamise üheks lisatingimuseks vähemalt üheaastane töökogemus magistriõppe õppekavale vastaval õppesuunal. Rakenduskõrgkooli nõukogul on õigus kehtestada magistriõppe alustamise tingimusena pikema töökogemuse nõue tulenevalt õppesuuna eripärast. Magistriõppe nominaalkestus on 1 kuni

2 aastat ja õppekavas määratud õppe maht 60 kuni 120 ainepunkti. Magistriõpe lõpeb magistri-töö kaitsmise või magistrieksami sooritamise ja võimalus on edasi õppida doktori astmes. (Kõrgharidusstandard § 9)

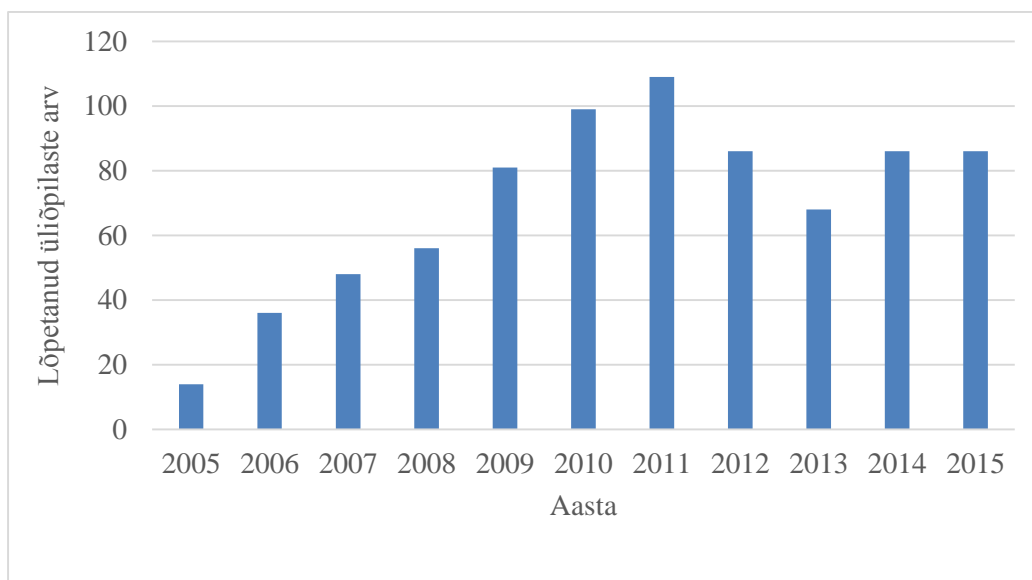
Eestis on aastal 2015 viis õppeasutust, mis pakuvad majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekaval või spetsialiseerumisega majandusarvestusele ja/või finantsjuhtimisele magistrikraadi omandamise võimalust (tabel 3).

Tabel 3. Kõrgkoolid, kus on võimalik omandada majandusarvestus- ja/või finantsjuhtimisalane II astme kõrgharidus 2015. aastal

Õppeasutus	Õppekava nimetus
Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor (EEKM)	Ettevõtte finantsjuhtimine
Eesti Maaülikool (EMÜ)	Majandusarvestus ja finantsjuhtimine
Estonian Business School (EBS)	Rahvusvaheline ärijuhtimine, spetsialiseerumisega finantsjuhtimisele
Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ)	Ärerahandus ja majandusarvestus, spetsialiseerumisega majandusarvestusele
Tartu Ülikool (TÜ)	Majandusteadus, spetsialiseerumisega majandusarvestusele. Ärijuhtimine, spetsialiseerumisega finantsjuhtimisele

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 5 toodud allikad)

Eelmises alapunktis kirjeldatule on samaväärse uuringu teinud autor kõrghariduse II astme kohta tabelis 3 loetletud õppeasutuste põhjal. Joonisel 7 on näha, kuidas magistriõppe lõpetanud jagunevad kümne aasta lõikes.

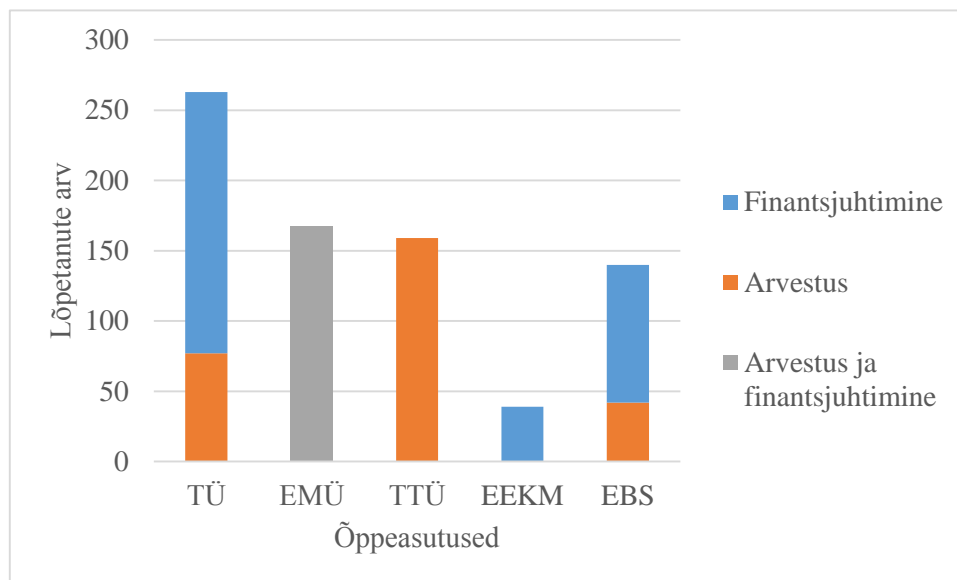

Joonis 7. Kõrghariduse II astme majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv Eesti kõrgkoolides, aastatel 2005-2015

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 6 toodud andmed)

Magistrikraadi omandanud lõpetajate arv on 21. sajandi alguses olnud küllalt väike, pärast 2006. aastat on see hakanud järkjärgult suurenema, mis näitab, et inimesed on hakanud II astme kõrgharidust rohkem väärtustama. Selle asemel, et alustada õpinguid mõnel teisel erialal taas kõrghariduse I astmes, on suund omandada kõrghariduse II aste. Magistriõppe lõpetanud üliõpilaste arvu suurenemine alates 2006. aastast on kindlasti seotud ka uutele 3+2 õppekavadele üleminekuga 2000. aastate alguses, mille tingis liitumine Bologna protsessiga. Sarnaselt bakalaureuse - ja rakenduskõrghariduseõppe lõpetanud üliõpilaste arvule, on kõige enam lõpetanud aastatel 2010-2011, mil lõpetajate arv käsitlevatel õppekavadel on 99 ja 109 inimest. Kahe aastane langustendents algab kõrghariduse II astme puhul samuti aastast 2012, mil lõpetajate arv magistrantuuris väheneb (2012 – 86), 2013. aastal 68 lõpetanud üliõpilast. Võrreldes 2013. aastaga on 2014. aastal hüppeliselt magistrantide arv suurenenud. 2015. aastal lõpetas magistriõppe Tallinna Tehnikaülikoolis 35 magistranti, mis on TTÜ suurim lõpetajate arv kümnel vaadeldaval aastal, lõpetajate hulgas oli palju neid, kes ei olnud lõpetanud nominaalajaga.

Joonisel 8 on II astme kõrghariduse omandanud lõpetajate arv toodud õppeasutuste lõikes.

Joonis 8. Kõrghariduse II astme majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv Eesti õppeasutustes, aastatel 2005–2015

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 6 toodud andmed)

Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainori (EEKM) vähene lõpetanud magistrantide arv (39), ettevõtte finantsjuhtimise õppekaval tuleneb sellest, et mainitud magistriõppe õppekava avati seal alles 2006. aastal ning esimesed lõpetajad olid 2008 (Õis, 2015).

Tartu Ülikool on väljastanud majandusarvestuse või finantsjuhtimise õppekava üliõpilastele 2005.-2015. aastal 263 magistrikaadiga diplomit, mis on kokkuvõtvalt ligikaudu kuuskümmend protsenti enam kui Tallinna Tehnikaülikool. Andmete paremaks võrdlemiseks on joonisel 8 TÜ finantsjuhtimine eraldatud majandusarvestusest (kuna selleks oli andmete põhjal eristamise võimalus ja vajadus õigete järelduste tegemiseks). Ning nagu jooniselt näha, tuleneb TÜ magistriõppe lõpetanud üliõpilaste suur arv sellest, et avatud ülikooli ärijuhtimise magistriõppe on spetsialiseerumisega vaid finantsjuhtimisele, kus on lõpetajate arv suhteliselt suur. Seega arvestusala spetsialiste koolitab Tartu Ülikooli majandusteaduskond suhteliselt vähe.

Estonian Business School (EBS) on koolitanud magistrante vaadeldavatel õppekavadel mõnevõrra vähem kui Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ) ja Eesti Maaülikool (EMÜ).

2005. aastast muudeti EBS-i magistriõppes õppekava finantsarvestus finantsjuhtimiseks, seega on joonisel samuti eristatud finantsjuhtimine arvestusest. Aastate lõikes väheneva magistrantide arvu põhjuseks tõi EBS-i poolne magistriõppe konsultant selle, et bakalaureuseõppes enam majandusarvestuse õppekava alates 2010. aastast ei ole ja tänu sellele on neil vähenenud sisseastujate arv magistriõppesse finantsjuhtimise õppekavale. (Siimer 2015)

Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ) ja Eesti Maaülikool (EMÜ) on koolitanud töös käsitlevatel õppekavadel magistriõppe lõpetajaid suhteliselt võrdselt. Arvestades asjalolu, et EMÜ-s on erialaks finantsjuhtimine ja majandusarvestus koos ühe õppekavana ning TTÜ-s eraldi majandusarvestus, siis kõige enam majandusarvestuse II astme kõrghariduse omandanud üliõpilasi on koolitanud TTÜ.

2. FINANTSTÖÖTAJATE HARIDUSE JA AMETIKOHA VAHELISED SEOSSED

2.1. Uuringu metoodika ja valimi kirjeldus

2.1.1. Uuringu metoodika

Ühiskond, sealhulgas tööturg, vajab efektiivseks ja jätkusuutlikuks toimimiseks kompetentseid inimesi. Magistritöö raames korraldatud uuringus analüüsitakse, millise haridustasemega raamatupidajad töötavad finantsosakondades ning kas nende hariduse ja ametipositsiooni vahel on seosed.

Uuringu teostamisel on oluline uurimismeetodi valik. Eristatakse kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid analüüsimeetodeid. Uurimistöö kvantitatiivne analüüs lähtub positivismist, vaatest, mille kohaselt maailm on objektiivne reaalsus, mida on võimalik mingil viisil vaadelda, mõõta või koguseliselt väljendada, st klassifitseerida. Uuritakse suuremate rühmade üldisi näitajaid (mitte niivõrd üksikisikute vastuseid), kogutakse arvandmeid selliste meetoditega, nagu vaatlusuuring (läbilõike-, kohort-, longituud-, juhtumi- või kontrolluuring), küsitlus ja eksperiment. (Seers, Critelton 2001)

Kvantitatiivse uurimuse alus on materialism, eesmärk on tuvastada universaalseid põhjuse-tagajärje seaduspärasusi. Huvitatakse nähtuse kirjeldamisest, mõistmisest. Analüüsi-protsess on hüpoteetilis-deduktiivne. Püütakse avastada printsiipe ja seaduspärasusi, mida üldistada laiemale üldkogumile. Uuringute teostajad on huvitatud sellest, et püstitada ja kontrollida hüpoteese. Kvantitatiivne uuring tehakse juhul, kui eesmärk on saada korratavaid tulemusi, mille põhjal autoril on võimalus teha üldisi järeldusi ja autoril on eesmärk tõestada hüpoteese. (Draper 2004)

Kvalitatiivse uurimuse aluseks on naturalism. Uuritakse inimeste kogemust ning seda, mis tähenduse nad ise oma kogemusele annavad. Küsitakse mida-, kuidas- ja miks küsimusi.

Kvalitatiivne uurimus on tegevus, mis arvestab olukordi ning tõlgendab materjali nende praktilisel viisil. (Denzin, Lincoln 2005, 3)

Kvalitatiivse elu lähtekoht on tegeliku elu kirjeldamine. Püütakse ennekõike leida ja avalikkuse ette tuua tõsiasju. Huvitatakse sellest, kuidas inimesed oma olemisele, kogemustele ja maailmale tähendusi omistavad.

Viimasel ajal on kvalitatiivse ja kvantitatiivse uurimuse eristamine üha sagedamini sattunud kriitikatulle, paljud analüüsimeetodeid kirjeldavad autorid leiavad, et nende kahe uurimisviisi eraldi käsitlemine on mõttetu ja tulemused pole adekvaatselt hinnatavad ega üldistavad järgmistel põhjustel (Õunapuu 2014, 67):

- iga nähtus või teadmine on samal ajal nii kvalitatiivne kui ka kvantitatiivne;
- pole korrektne objektiivset või subjektiivset vahekorda samastada kvantitatiivse – kvalitatiivse vahekorraga;
- matemaatika meetodid ei võimalda üldistusi, nende rakendamise tulemusena, saadakse mingi tendentsi kirjeldus, mille tagajärjeks on eemaldumine kontekstist ja uuritavatest.

Otsides väljapääsu tulutust vastandamisest, on teadusmetodoloogid püüdnud kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit ühendada, kuid selle üldaktsepteeritavat definitsiooni ei ole veel seni suudetud välja mõelda. Kõige levinum on siiani *mixed*-meetod.

Kvalitatiivne ja kvantitatiivne *mixed*-meetod sisaldab vähemalt üht kvalitatiivset meetodit (mõeldud sõnade kogumiseks) ja üht kvantitatiivset meetodit (mõeldud arvude kogumiseks). Peaesmärk on andmete kogumine ja analüüsimine ning andmete kokku sobitamine ühes uurimuses, mõistmaks sügavuti vastajate vastusid ja tõlgendamaks tulemusi. (Õunapuu 2014, 70)

Autor leiab, et vältimaks kasutat vastandamist, kasutatakse uurimuses kvalitatiivset ja kvantitatiivset *mixed*-analüüsimeetodit, kuna nende kahe uurimismeetodi sümbioos annab tervikuna tunduvalt rohkem kui üks neist eraldi ning parimad tulemused tulevad neid kombineerides. Küsimustiku vastuste tõlgendamisel ja analüüsimisel kasutati tabelarvutusprogrammi MS Excel ning andmeid töödeldi kasutades liigendtabelid (*PivotTable*) ja mitmesuguseid statistilisi funktsioone (aritmeetiline keskmine, mood).

Uuringu teostamiseks koostas autor küsimustiku internetikeskkonnas *Google Forms* (lisa 7). Pärast küsitluse tehnilist koostamist tehti mõned proovivastamised, et testida küsitluse

toimimist, andmete salvestamist ja ajakulu. Hiljem proovivastused kustutati ning küsitlus avati vastamiseks.

Küsimustik oli avatud vastamiseks ajavahemikul 30.10.15–22.11.2015. Küsimustikus oli kaheksateist küsimust, mille vastamiseks kulus aega umbes viis kuni seitse minutit. Küsimustikku koostades lähtus autor teadmisesest, et e-kirja teel tuleb väga palju mitmesuguseid küsimustikke, millele tihtipeale ei vastata, kuna need on pikad ja võtavad suhteliselt palju aega. Siit lähtuvalt koostati väga kompaktne, kuid informatsioonirohke küsimustik, et mitte kulutada palju vastajate aega ja et küsimustiku avamisel ei järgneks kohe küsimustiku sulgemine, kuna küsimuste järjekorranumbreid on liialt palju. Kaheksateistkümnest küsimusest kuuele oli võimalus vastata kas täielikult või osaliselt vabas vormis, ülejäänud olid valikvastustega. (Lisa 7)

2.1.2. Valimi kirjeldus

Küsitluse esmane eesmärk oli välja selgitada, kas haridustaseme ja finantstöötajate ametikohtade vahel on seosed. Kas näiteks pearaamatupidaja ametikoht eeldab magistrikraadi või on sel ametikohal võimalik töötada ka kutseharidusega? Uuringu sihtgrupiks olid ettevõtete ja asutuste finantsosakonna töötajad: raamatupidajad, finantsistid, finantsanalüütikud, finantsjuhid.

Uuringu tarbeks koostatud küsimustik saadeti vastajatele e-kirja teel. Kolmesajale inimesele saadeti küsimustiku link ning paluti see edastada oma raamatupidamisosakonda. Küsimustik saadeti Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) majandusarvestuse instituudi sekretäri abiga ka TTÜ raamatupidaja/finantsisti ja pearaamatupidaja/finantsjuhi täienduskoolituses osalejatele. Samuti saatis autor e-kirja ettevõtete finantsosakondadesse, mille kontaktid küsis ettevõtete infonumbritelt. Eesmärk oli saada vastuseid eri suuruste ja tegevusaladega Eesti ettevõtete ja avaliku sektori finantsosakondadest. Autor ei postitanud küsimustikku raamatupidamisportaalidesse, et välistada ebaprofessionaalseid vastuseid. Foorumites ei oleks vastajate grupp enam nii üheselt määratletud, sest tihti kasutavad foorumeid pigem algajad või kodus töötavad raamatupidajad. Autor püüdis välistada, et vastaja võiks olla mõni „isehakanud raamatupidaja“ ning mõjutaks sellega tulemusi eelkõige hariduse valdkonnas.

Uuringu tulemused on toodud lisades 8–21. Uuringus osales 178 finantsosakonna töötajat eri suurusega ettevõtetest. Eesti lähtub ettevõtete suuruste liigitamisel Euroopa Komisjoni 3. aprilli 1996 soovitusel nr 96/280/EC, mille alusel jaotatakse ettevõtted kategooriatesse töötajate arvu järgi:

- 1) mikroettevõtte – ettevõtte, mille töötajate arv on 0–9;
- 2) väikeettevõtte – ettevõtte, mille töötajate arv on 10–49;
- 3) keskmise suurusega ettevõtte – ettevõtte, mille töötajate arv on 50–249;
- 4) suureettevõtte – ettevõtte, mille töötajate arv on 250 või suurem.

Kõige vähem vastajaid oli mikroettevõtetest (16%), suhteliselt võrdväärselt oli vastajaid väikeettevõtetest 29%, keskmise suurusega ettevõtetest (30%) ja suureettevõtetest (25%) (lisa 8).

Suur osa finantstöötajatest (83%) vastas, et osakonnas töötab rohkem kui 1 inimene. 26% vastaja sõnul töötab ettevõtte finantsosakonnas enam kui 6 inimest. (Ibid.)

Sooliselt jagunesid vastajad järgmiselt: 9,5% olid mehed (17) ja 90,5% naised (161). Sooline jaotus oli uuringus eelkõige seotud asjaoluga, et ajaloos olid peamised arvepidajad ja raamatupidajad naissoost (Wiley 2013). Uuringu alusel oli võimalus välja selgitada, milline on hetkeseis. Kindlasti ei kujuta ka praegu enamik asutusi ette, et raamatupidamise osakond koosneb valdavalt meestest, mitte et mehed teeksid seda tööd halvemini või oleksid ebatäpsemad. Asi on lihtsalt stereotüübis, millega on aastate jooksul saanud kuvandiks, et finantsosakonnas töötavad naised. Tänapäeva finantsosakond koosneb erineva ametinimetusega töötajatest ning sinna on lisandunud ka mehi. Eesti Statistikaameti 2011. aasta rahvaloenduse põhjal jagunesid raamatupidajad soost lähtuvalt järgmiselt: 94% naisi ja 6% mehi (Raamatupidaja statistiline...). Siinse uuringu kohaselt on meeste osatähtsus nelja aastaga siiski pisut suurenenud. (Lisa 8)

See, et Eestis on raamatupidajaks olnud pigem vanem naisterahvas, pole uudis. Kas ka noored tahavad tänapäeval majandusarvestus- ja finantsjuhtimisealast tööd teha? Milline on uuringus osalenud finantstöötajate vanuseline jaotus?

Uuringu põhjal saab varasemad arusaamad ümber lükata, sest praegused finantstöötajad on ettevõtetes suhteliselt noored. Vastajate hulgas oli enim raamatupidajaid vanuses 30–39 aastat, moodustades 37% vastanutest, üle 50 aasta vanuseid oli kõigest 10% (lisa 8). Eesti elanikkond aga väheneb ja vananeb. Statistikaameti prognoosi kohaselt on 2040. aastal 20–49-aastaseid ligi kolmandiku võrra vähem, 65–79-aastaseid aga viiendiku võrra praegusest

rohkem. Seega on tõenäoline, et tulevikus tuleb kauem töötada ka raamatupidajatel. Selleks, et praegune ja tulevane pensionäride ja töötajate suhe säiliks, peaks pensioniiga 2020. aastal olema 65 eluaastat, kümme aastat hiljem 68 ning 2040. aastal 70 eluaastat. (Eesti rahvaarv...)

Sõltuvalt ettevõtja oskustest ja ettevõtte suuruselt on võimalik raamatupidamist teha ise, osta teenust sisse või võtta tööle raamatupidaja. Aasta-aastalt on turule sisenenud üha enam raamatupidamisteenust osutavaid ettevõtteid, seega on nõudlus nende järele järelkult olemas. Tihtipeale on mikro- või väikeettevõttel otstarbekam osta sisse raamatupidamisteenust kui võtta tööle kompetentne spetsialist. Viimastel aastatel on Eestisse koondunud mitme globaalse kontserni finantskeskused, mis annab autori arvates tunnistust Eesti heast finantskirjaoskusest ja -tingimustest, kuid samas viitab ka Eesti odavale tööjõule. Uuringus on esindatud ka raamatupidajad (17%), kes töötavad raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes. (Lisa 8)

2.2. Uuringu tulemused ja analüüs

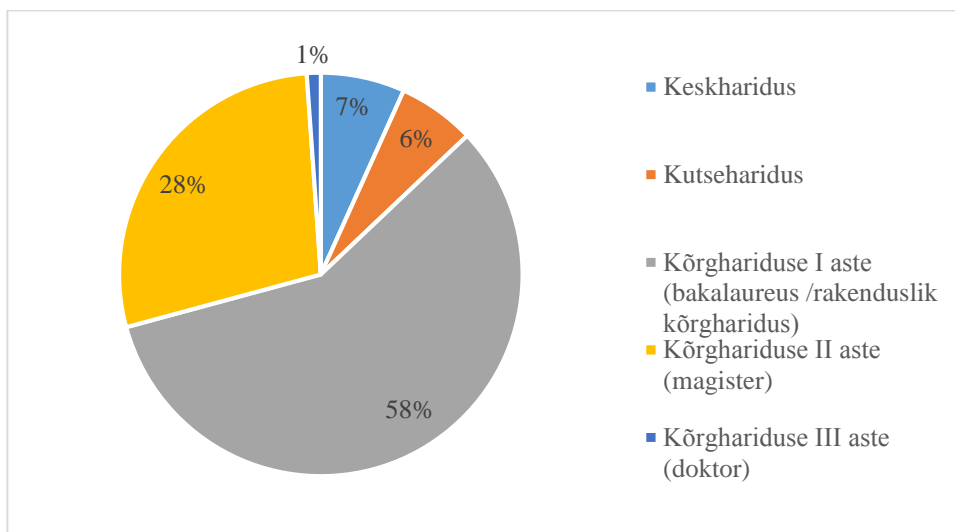
Haridusega seoses on erinevaid arvamusi ja arusaamasid. Mõned ei pea haridust oluliseks, teised aga ei julge ega tahagi ilma selleta tööle kandideerida.

Eesti puhul on räägitud suhteliselt heast haridustasemest. Eesti kõrge haridustase sai kinnitust 2015. aastal OECD (Organisation for Economic Co-operation Development) avaldatud hariduse edetabelis, milles Eesti paikneb seitsmendal kohal. Tabelit juhib Singapur, järgnevad Hongkong, Lõuna-Korea, Jaapan, Taiwan, seejärel Soome ning Eesti. Viimaste seas on Aafrika riigid. Uuringus osales 76 riiki. (Teder 2015)

2009. aastal viisid professorid Lehte Alver ja Jaan Alver läbi Taani ettevõtete Eestis asuvates tütarfirmades uuringu, kus muuhulgas uuriti ka raamatupidajate haridustaset. Selgus, et enamikul raamatupidajatest puudus raamatupidamis- või rahandusalane haridus, enamikul polnud kõrgharidustki. Raamatupidaja kutseksamitest ei teatud midagi. Maksundusalased koolituskursused ja seminarid olid peaaegu ainsad, milles teadmiste täiendamiseks osaleti. Midagi ei teatud raamatupidaja kutse-eetika koodeksist, mis eestikeelsena on kättesaadav Eesti Raamatupidajate Kogu koduleheküljel. Ühegi uuritud ettevõtte juht(kond) ei kasutanud raamatupidamisinfot juhtimisotsuste langetamiseks. Samuti ilmnes, et juhid ei väärtusta haridust, pigem töökogemust ja keelteoskust. (Alver, J., Alver, L. 2010, 29)

Milline on haridustase majandusarvestuses ja finantsjuhtimises töötavatel isikutel 2015. aastal ja kas seda väärtustatakse, selgub uuringust.

Uuringu põhjal on majandusarvestuse ja finantsjuhtimise spetsialistidel suhteliselt kõrge haridustase (joonis 9).

Joonis 9. Uuringus osalejate haridustase

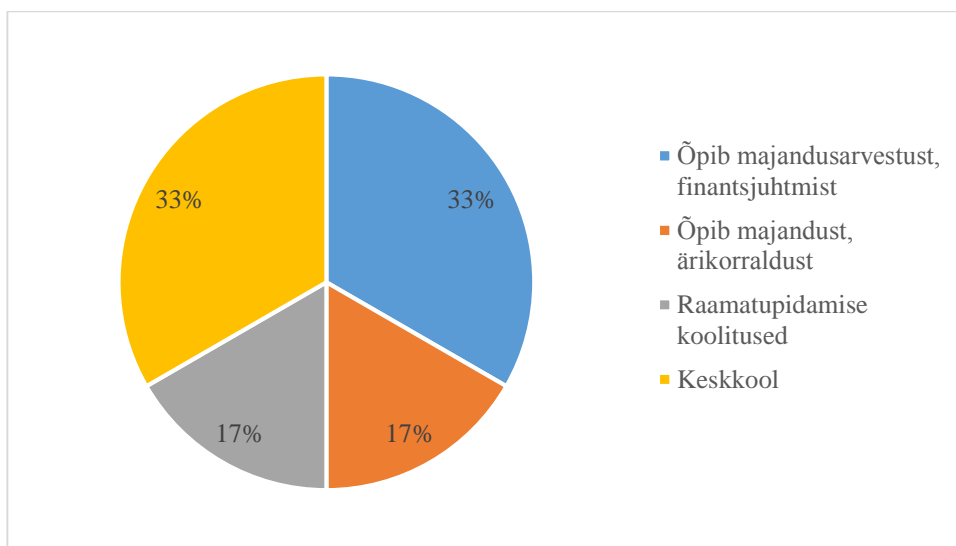
Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 9 toodud andmed)

Üle poole vastajatel (58%) on I astme kõrgharidus. Üle ühe neljandiku finantstöötajatest on omandanud magistrikraadi. Eraldi esiletõstmist vajab kõrghariduse III aste, mis moodustab küll vaid 1% vastanutest, kuid siiski on uurimuses esindatud. Doktorikraad majandusarvestuse, finantsjuhtimise erialal TTÜ-s ja TÜ-s on omandatud kahel meesoost vastajal. (Lisa 9)

Statistikaameti andmete põhjal oli 2011. aastal 73% raamatupidajatest kõrgharidusega. (Raamatupidajate statistiline...) Seega pole olukord sugugi halvenenud, pigem vastupidi. Uuringu tulemustest selgus, et 87%-l vastanutest on erineva astme kõrgharidus.

Kutseharidusega töötavaid finantstöötajaid on kõigest 6% (11) vastanutest. Samas on kutsekoole, kus saab õppida raamatupidamist, Eesti kohta üsna mitu, kuid nagu uuringust selgus, siis kutseharidusega raamatupidajaid töötab tegelikkuses vähe. Siit on näha ka põhjus, miks pole autor teinud kutsekoolide lõikes uurimust lõpetajate arvu kohta. Keskharidusega töötab finantsosakondades 7% (12) vastanutest (lisa 9). Tekib küsimus, kas tõesti saab tänapäeval töötada finantsosakonnas pelgalt keskharidusega?

Põhjalikuma analüüsi tulemusel selgub, et haridust puudutava küsimuse vastuste põhjal ei saa lõplikku hinnangut anda, kuna järeldused oleks üldised, keskendumata detailidele, mis võivad tulemust oluliselt mõjutada. Uurides keskharidusega vastajate küsimustike vastuseid, ilmneb, et paljud neist siiski hetkel õpivad või on läbinud raamatupidamise kursused (joonis 10).

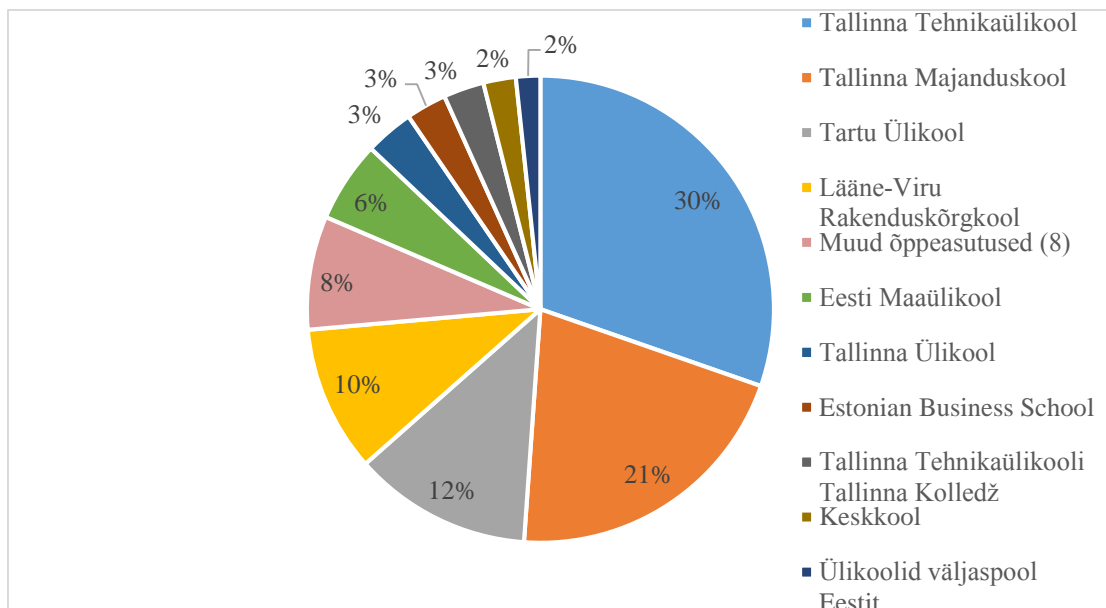

Joonis 10. Keskharidusega finantstöötajate (12) jaotus

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 9 toodud andmed)

Töötavaid raamatupidajaid, kes uurimuse küsimustikus märkisid haridustasemeks keskhariduse (12), on tegelikkuses vaid kolmandik (4), sest 33% keskharidusega töötajatest õpib hetkel majandusarvestust ja/või finantsjuhtimist, 17% õpib majandust ja sama suur osa on läbinud raamatupidamise koolitused.

Uuringus on toodud välja 20 õppeasutust, kus on õpitud või hetkel õpitakse. Jaotus õppeasutuste lõikes on toodud joonisel 11.

Joonis 11. Õppeasutused, kus viimati on omandatud või on omandamisel haridus

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 10 toodud andmed)

Enim vastajatest (30%) on omandanud hariduse Tallinna Tehnikaülikoolis, järgnevad Tallinna Majanduskool (21%), Tartu Ülikool (12%) ja Lääne-Viru Rakenduskõrgkool (10%). 2% (3) on omandanud kõrghariduse väljaspool Eestit (Inglismaal, Ameerika Ühendriikides ja Taanis).

Enim vastajatest on omandanud I astme kõrghariduse Tallinna Majanduskoolis ja II astme kõrghariduse Tallinna Tehnikaülikoolis.

Kui suurt rolli üksikisiku seisukohalt mängib haridus Eestis? Kuidas mõjutab Eesti kutse- ja kõrgkoolides õppinud inimeste haridustase nende edukust ja ametipositsiooni tööturul? Uuringu peaesmärk on välja selgitada, kas finantstöötajate ametipositsioon on seotud haridustasemega.

Tabelis 4 on toodud välja uuringus osalejate jaotus ametinimetuste järgi ja nende haridustase vastaval ametikohal.

Tabel 4. Uuringus osalejate ametinimetused ja haridustase

Ametinimetused	Vastajate arv	Osatähtsus vastajate arvust				
		Keskharidus	Kutseharidus	Kõrghariduse I aste	Kõrghariduse II aste	Kõrghariduse III aste
Finantsanalüütik	9		11%	56%	33%	
Finantsjuhi asetäitja	1			100%		
Finantsjuht	16	6%		25%	56%	13%
Finantsspetsialist	1				100%	
Maksuspetsialist	1			100%		
Pearaamatupidaja	36	6%	6%	50%	38%	
Pearaamatupidaja asetäitja	4	25%		75%		
Raamatupidaja	80	6%	8%	58%	28%	
Raamatupidaja assistent	12	17%	8%	67%	8%	
Raamatupidaja-finantsist	1			100%		
Raamatupidamiskeskuse spetsialist	1			100%		
Siseaudiitor	1			100%		
Töötasude arvestaja	3			100%		
Vanemraamatupidaja	12	8%	8%	84%		
	178					

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 11 toodud andmed)

Uuringu 178 osalejast kannab 80 vastajat ametinimetust raamatupidaja, 36 inimest töötab pearaamatupidajana, 16 finantsjuhina ja 12 raamatupidaja assistendina. Finantsosakonna kõige kõrgem ametipositsioon on finantsjuht, kes uuringu tulemuste järgi on kõige kõrgemalt haritud, 2 neist on doktorikraadiga ning üle poole finantsjuhtidest on omandanud II astme kõrghariduse.

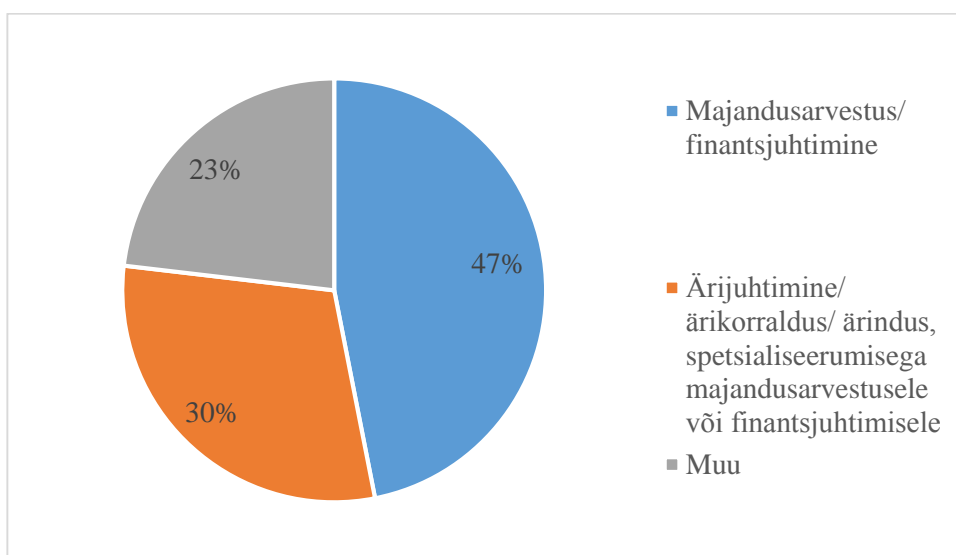
On oluline märkida, et küsitluses osalenud meestest 35% töötavad finantsjuhina, kuid raamatupidaja assistendina mitte üksi (lisa 11). On üldlevinud teadmine, et mehed on palju altimad kandideerima kõrgematele amikohtadele võrreldes naistega, kes üritavad karjääriredelil tõusta pigem tasapisi. Pole haruldane, et ülikooli majandusarvestuse õppekaval lõpetanud meessoost isik kandideerib kohe pearaamatupidaja või finantsjuhi kohale, samas kui naissoost isik seda ei söandaks.

Lisaks finantsjuhtidele on magistrikraad 38% pearaamatupidajatest ja 28% raamatupidajatest, 33% finantsanalüütikutest ja 8% raamatupidaja assistentidest. Viimasel ametikohal on küll kõigest 1 inimene magistrikraadiga, kuid oluline on siinjuures märkida, et

vastaja vanus jääb 20–29 aasta vahemikku, seega teeb autor järelduse, et II astme kõrgharidus on omandatud hiljuti ja suure tõenäosusega on seda tehtud ametiredelil edasipürgimiseks.

Uurimusest selgus, et finantstöötajate haridustase on küllaltki kõrge. Enamikul ametikohtadel töötatakse, olles omandanud vähemalt kõrghariduse I astme, seega on väga raske välja tuua, et kõrghariduse I aste annab eelise töötada pearaamatupidajana rohkem kui raamatupidajana, sest ka 67% raamatupidaja assistentidest on omandatud kõrghariduse I aste. Küll aga saab luua seosed keskhariduse, kutsehariduse ja kõrghariduse I astme vahel, kus 17% raamatupidaja assistentidest töötab keskhariduse baasil, kuid pearaamatupidajatest teeb seda vaid 6%. Ametikoha ja hariduse vahelised seosed ilmnevad kõige paremini kõrghariduse II astmes, kus on selgelt näha, et mida kõrgem haridustase, seda kõrgem on ka ametipositsioon.

Lisaks üldisele haridustasemele on analüüsitud, kas ja kui oluline on erialane haridus ja kui suur osa finantsosakonna töötajatest on selle omandanud (joonis 12).

Joonis 12. Õppekavad, millel finantstöötajad on õppinud.

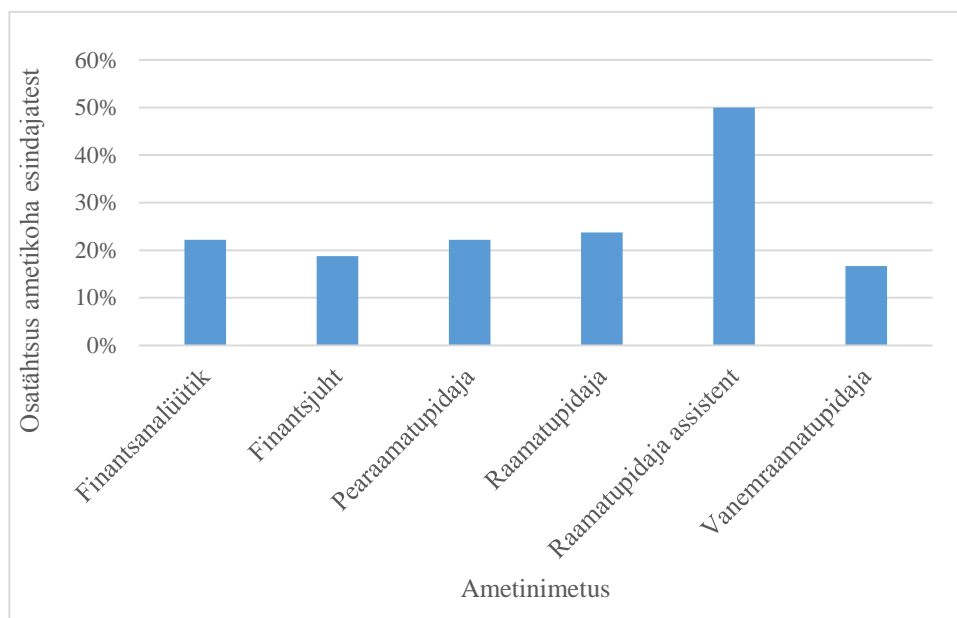
Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 12 toodud andmed)

Vastajatest 47% on omandanud hariduse majandusarvestuse või finantsjuhtimise õppekaval. 30% vastajatest on hariduse omandanud ärijuhtimise, ärikorralduse või äriduse valdkonnas, kuid spetsialiseerumine on seotud majandusarvestuse või finantsjuhtimisega. 23% uuringus osaleja haridus ei ole seotud uuritavate erialadega. Omandatud on haridus mõnes muus

valdkonnas, nagu näiteks ärijuhtimine, matemaatika, psühholoogia, infotehnoloogia, keemia. (Lisa 12)

Joonisel 13 on toodud osatähtsus finantsosakonna nende töötajate lõikes, kellel puudub erialane haridus.

Joonis 13. Erialase hariduseta vastajate osatähtsus ametikoha esindajatest

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisa 13 toodud andmed)

Kõige rohkem töötab finantsosakondades mitteerialase haridusega raamatupidaja assistente, kellelt järelkult ei nõuta tööle vormistades erialast haridust, sest 50% vastajatest töötab erialase hariduseta. Vastukaaluks puudub vanemraamatupidajal ja finantsjuhil erialane haridus vastavalt 17% ja 19%. Seega võib järeldada, et lisaks haridustasemele on ametipositsioonil otsene seos ka erialase haridusega. (Lisa 13)

Olles omandanud kas erialase hariduse või hariduse muul õppekaval, on alati võimalus haridusteed jätkata. Positiivne on see, et finantsosakondade töötajatest üle poole (52%) soovib õpinguid finantsvaldkonnas jätkata (lisa 14). Kõige enam soovivad jätkata õpinguid finantsvaldkonnas kutseharidusega finantstöötajad (73%). 103 vastajast, kellel on omandatud kõrghariduse I aste, plaanib 65 (63%) edasi õppida. 44 on õppinud varem majandusarvestust või finantsjuhtimist, 21 vastajat, kes on hariduse omandanud mõnel muul õppekaval, soovivad samuti tulevikus õpinguid jätkata finantsvaldkonnas. Kõrghariduse II astme omandanud

vastajate edasiõppimise soov samas valdkonnas on võrreldes teistega veidi kesisem (26%). 13 magistrikraadiga töötajatest soovib õpinguid jätkata, seitsmel neist on haridus mõnel teisel õppekaval kui majandusarvestus või finantsjuhtimine. Samuti soovib ennast täiendada ka üks kahest doktorikraadiga finantsjuhist, kes eelnevalt on õppinud ärijuhtimist/ärikorraldust/ärindust spetsialiseerumisega majandusarvestusele ja/või finantsjuhtimisele. (Lisa 14)

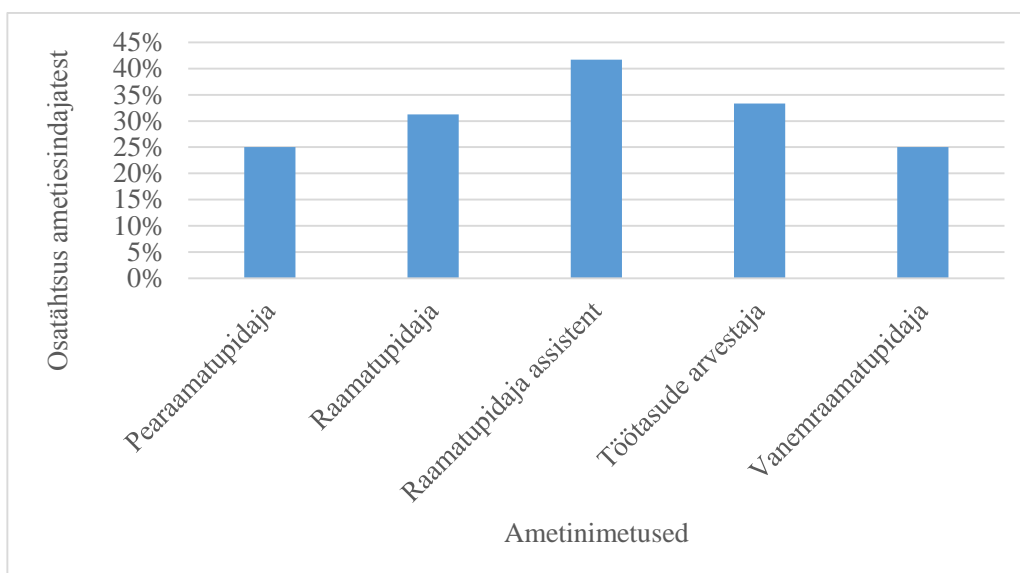
Autori arvates võib küllaltki suur edasiõppijate osatähtsus olla tingitud sellest, et alates 2013. aastast ühtlustas kõrgharidusreform kõigi sisseastujate jaoks kõrghariduse omandamise võimalused. Reform kaotas tasuta ja tasulised õppekohad ning kõik eestikeelsel õppekaval täiskoormusega õppivad üliõpilased saavad õpinguid alustada tasuta. Tasuta õpingute jätkamise tingimuseks on eestikeelse õppekava täitmine maksimaalses mahus ehk 30 EAP semestris. (Kõrgharidusreform) Seega avas reform võimaluse paljudele, kes soovisid haridusteed jätkata, kuid polnud seda saanud teha majanduslikel põhjustel. Teemat edasi arendades tuleks paari aasta pärast teha uus uuring ja analüüsida, kas kõrgharidusreform on mõjutanud lõpetanud üliõpilaste arvu.

Mõnikord arvatakse, et töökogemus on olulisem kui haridus. Magistritöös uuritakse selle väite paikapidamist, kas lisaks hariduse astmele on ametiredelil määrav ka tööstaaž.

Uuringu vastuste põhjal selgus, et tööstaažil on ametiredelil oluline roll. Finantsjuhte alla kuueaastase töökogemusega on kõigest 12%, seega eeldab see ametikoht pikaajalisemat töökogemust finantsvaldkonnas, mis aga ei tähenda seda, et üksnes töötatud aeg võimaldab kõrgema ametikoha. Kõige vähem pearaamatupidajaid on tööstaažiga kuni 1 aasta, töökogemusega 2–14 aastat jagunevad pearaamatupidajad suhteliselt võrdselt. Uuringu tulemuste järgi on enim pearaamatupidajaid tööstaažiga 15–21 aastat. Uurimusest selgus, et raamatupidaja assistente töökogemusega üle 10 aasta ei ole. Kesk- ja kutseharidusega töötajad, kes on töötanud 14–21 või enam aastat, on kõrgematel ametikohtadel, nagu finantsjuht ja pearaamatupidaja, vaid üksikuid, seega on erandjuhtudel töökogemus hariduse ees eeliseks. Uuringu tulemused näitavad siiski selgelt, et kõrgharidusega töötajal on suurem võimalus saavutada kõrgem ametipositsioon kui keskharidusega või kutseharidusega töötajal. (Lisa 15)

Lisaks haridustasemele, mis haridusasutuste lõikes võib teadmiste poolest erineda, on aktuaalne teema kutsetunnistused, mis sisuliselt annab juurde niinimetatud kompetentsuse tunnistuse. Uuringust ilmnas, et raamatupidajana töötavad ka need, kes ei ole läbinud erialast õppekava, ning just siin annab kutsetunnistus kindlustunde nii tööandjale kui ka töötajale.

Mõnedes töökuulutustes leidub kutsetunnistuse nõue, mis on iseenesest positiivne ja tekitab lootust, et nii töötajad kui ka tööandjad hakkavad kutsetunnistusi rohkem väärtustama. Uuringust selgus aga, et kõigest 25%-l vastajatest on raamatupidaja kutsetunnistus. Kutsetunnistuse omajatest 72%-l on I astme kõrgharidus. (Lisa 16) Joonisel 14 on näha, millisel ametikohal on kõige enam kutsetunnistusega töötajaid.

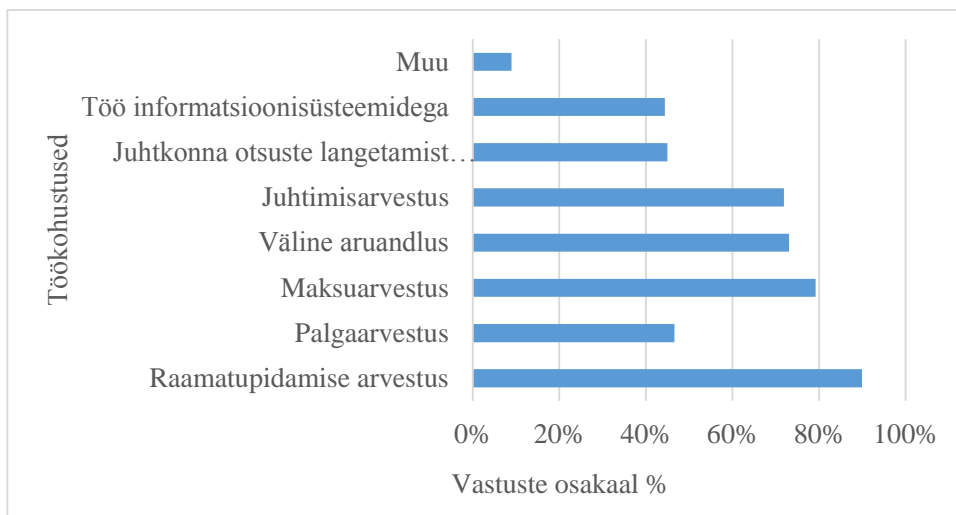

Joonis 14. Kutsetunnistuste omamine ametikohtade lõikes

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 16 toodud andmed)

Ametinimetuste lõikes on enim kutsetunnistusi raamatupidaja assistentidel (42%), kellel kõigil on I astme kõrgharidus. Pearaamatupidajatest on kutsetunnistus veerandil. Uuringus osalenutest ei ole ühelgi finantsjuhil raamatupidaja kutsetunnistust. (Lisa 16).

Uuringus küsiti finantstöötajatelt, milliste tööülesannetega peavad nad oma töös kokku puutuma. Tööülesanded jagati kaheksasse gruppi ja nende jagunemine on näha joonisel 15.

Joonis 15. Finantstöötajate töökohustused

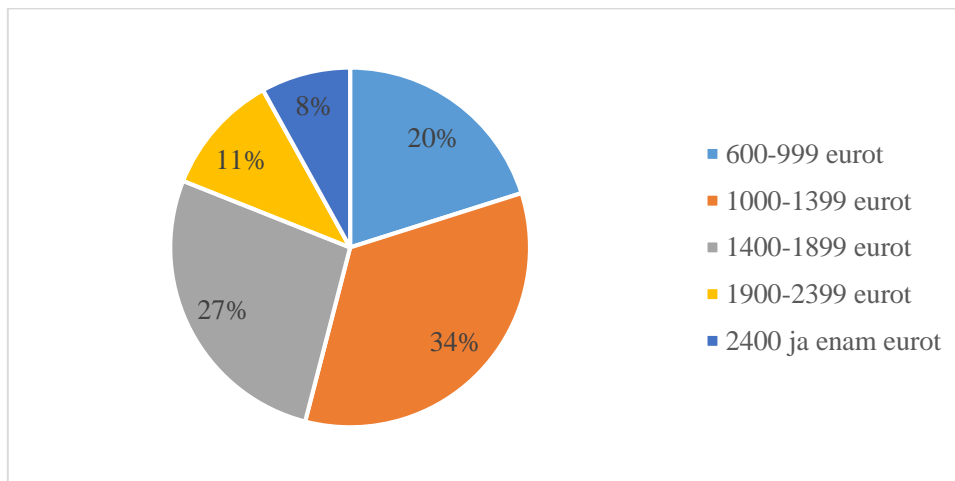
Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 17 toodud andmed)

Enamiku finantstöötajate töökohustuste hulka kuulub raamatupidamise arvestus, kõigest 10% vastajatest (finantsjuhid, finantsanalüütikud) seda oma tööülesandena ei märkinud. Uuringu tulemuste järgi tundub, et raamatupidajad puutuvad oma igapäevatoos kokku raamatupidamise valdkondadega ja tegelevad mitmesuguste tööülesannetega. Mitte ükski nimetatud ülesanne ei ole selline, millega tegeleksid väga vähesed. Palgaarvestust, juhtkonna otsuste langetamist toetavaid ülesandeid ja tööd informatsioonisüsteemidega teeb küll mõnevõrra vähem finantstöötajaid, kuid siiski on neid ligi 50% kõigist vastanutest. Seega võib väita, et raamatupidaja roll on uuringu tulemuste põhjal suhteliselt mitmekesine. (Lisa 17)

Kindlasti ei omandataks kõrgemat haridust üksnes ametipositsioonil edasipürgimise eesmärgil, suur motivatsiooniallikas on töötasu, mis paneb inimesi õppima ja pingutama, et saada parem ametikoht ja palk. Seega on uurimusse toodud palgaküsimus, mille abil selgitada, kas haridus, ametikoht ja töötasu on omavahel seotud. Palgaküsimusele vastamine oli vabatahtlik, sellele vastas 98% (174) küsitletutest. Palk on alati delikaatne teema nii tööandja kui ka töötaja jaoks. Sisuliselt määrab palgataseme töötaja, kelle oskused, töökogemused ja haridus on olulised palgaläbirääkimistel. Uue töökoha valikul on töötajale palk üks olulisemaid kriteeriume.

Statistikaameti andmetel oli Eesti keskmine brutopalk 2015. aasta II kvartalis 1082 eurot, mis on võrreldes 2014. aastaga tõusnud 7,1%. OECD andmetel on Euroopa riikidest

kõrgeim keskmine palk Luksemburgis, 4662 eurot kuus. Uurimuses osalenud finantstötajate palgatase on toodud joonisel 16.

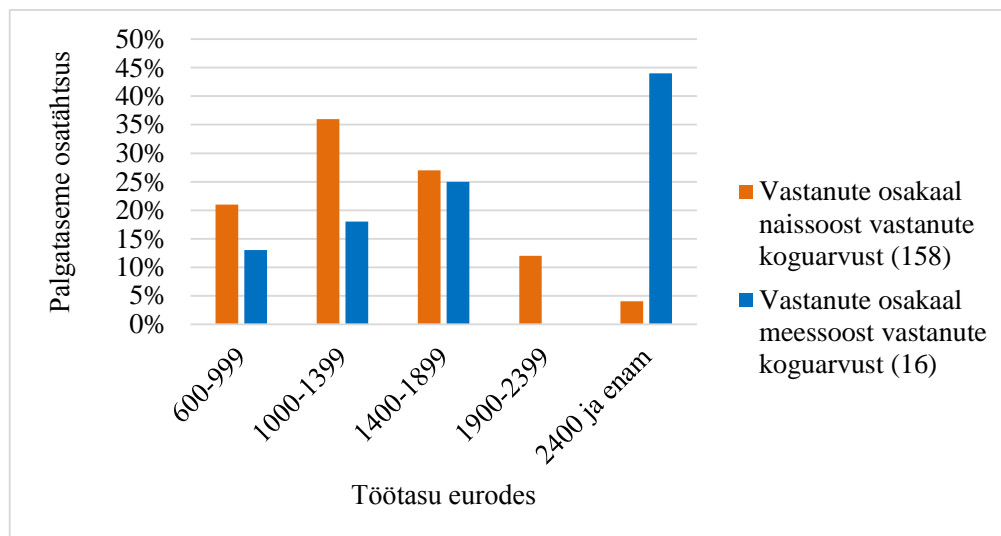
Joonis 16. Finantstötajate palgatase

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 18 toodud andmed)

Jooniselt 16 on näha, et kõige suurem osatähtsus (34%) on palgaskaalal 1000–1399 eurot. Brutopalka vahemikus 1400–1899 eurot teenib 27% vastanutest. Samuti on finantsosakondades töötajaid, kelle töötasu on 600–999 eurot, mis jääb alla Eesti keskmise. (Lisa 18)

Selleks, et mitte teha üldistavaid järeldusi, on autor palka võrrelnud, lähtudes erinevatest näitajatest. Globaliseerumise ja tehnoloogia arengu tõttu on palgaerinevused haridustasemete lõikes maailma mastaabis viimase 25 aasta jooksul suurenenud. (Rõõm 2007). Autori uuring kinnitab seda ka Eestis: kõige vähem teenivad keskhariduse ja kutseharidusega töötajad, 35% nendest teenib väiksemat kui Eesti keskmist palka. Võrdluseks: kõrgharidusega töötajatest teenib vähem kui Eesti keskmist palka vaid 18% vastanutest. Palgataseme analüüsimisel on vaadeldud ka kõiki uurimuses esinenud ametikohti. Kõige enam teenivad finantsjuhid, 56% nendest teenib kuus 2400 eurot ja enam, sama kõrget palka teenib ka 9% pearaamatupidajatest. 26% pearaamatupidajatest teenib kuus 1900–2399 eurot. Kõige madalamat palka, 600–999 eurot, teenivad raamatupidaja assistendid. (Lisa 18)

Kuna uurimusse on toodud sisse sooline määratlus, siis võimaldas see uurida soolist palgalõhet, mida on kirjeldatud joonisel 17.

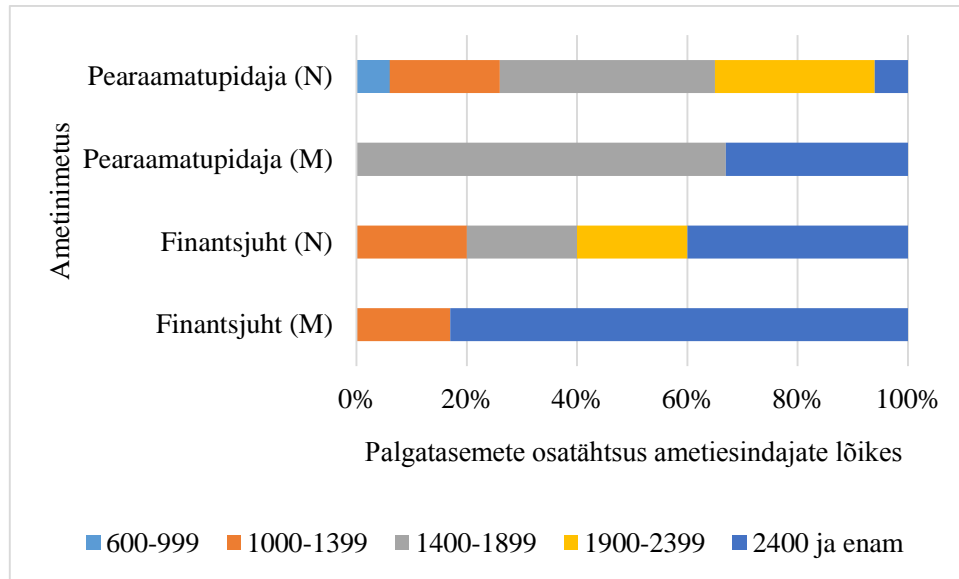

Joonis 17. Finantstöötajate sooline palgalõhe

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 18 toodud andmed)

Jooniselt 17 on näha, et sooline palgalõhe on analüüsitava valdkonnas küllaltki suur. Põhimõtteliselt liigub palgaskaala meeste ja naiste võrdluses vastupidises suunas, v.a kõige madalam palk. Uuringus osalenud meessoost finantstöötajatest 44% teenib 2400 eurot ja enam, samal ajal naistest vaid 4% teenib eelmainitud palka. Kõige võrdväärsem on meeste ja naiste töötasu palgaskaalal 1400–1899 eurot. 21% naistest teenib alla Eesti keskmise brutopalka, seevastu meestest vaid 13%. Statistkameti andmetel esineb Eestis sooline palgalõhe kõikides valdkondades, kuid 2014. aastal oli kõige suurem sooline palgalõhe just finants- ja kindlustussektoris (33,8%) (Mullu sooline...). Statistikaameti soolise palgalõhe uuring võtab aluseks vaid palga suuruse ja soo.

Kuna mehed töötavad uuringu tulemuste põhjal vaadeldavas sektoris suures osas kõrgematel ametikohtadel, siis tuleks soolise palgalõhe puhul võtta arvesse ka ametikoht (joonis 18).

Joonis 18. Finantstöötajate sooline palgalõhe ametinimetuste lõikes

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 18 toodud andmed)

Andmete analüüsil, kus arvesse võeti lisaks soole ja töötasule ka ametipositsioon, nähtub, et sooline palgalõhe on siiski olemas, kuid märkimist vajab asjaolu, et mida kõrgem on ametikoht, seda suurem on sooline palgalõhe (joonisel näiteks meessoost finantsjuhtidest 83% teenib 2400 eurot ja enam, seevastu naissoost vastanud finantsjuhtidest on tasustatud sama kõrge palgaga vaid 40%). Märkimisväärne asjaolu on siinjuures see, et sooline palgalõhe esineb ka siis, kui võtta arvesse ettevõtte suurus, kus töötatakse. Meessoost finantsjuhtidest 83% teenib 2400 eurot ja enam sõltumata ettevõtte suurusest kus töötatakse. Naissoost finantsjuhtide puhul on näha palgataseme sõltuvust ettevõtte suurusest. Raamatupidaja ametikohal märkimisväärset soolist palgalõhet ei esine. (Lisa 18)

USA-s 1990ndatel tehtud uuringu kohaselt spetsialiseeruks võimaluse korral paljud majandusarvestuse spetsialistid mõnele muule erialale. Võrdluseks uuriti, milline on seisukoht Eestis 2015. aastal. Uuringust selgus, et kõigest 7% vastanutest valiks mõne muu eriala, 23% ei teadnud, kas nad tahaksid spetsialiseeruda teisele valdkonnale, ja 70% olid kindlad, et töötavad õigel erialal. Teisele erialale spetsialiseerumise põhjusteks toodi liigne rutiin, mitteametusalane haridus, soov teha lisaks raamatupidamisele midagi huvitavam, mitmed vastajad tõid põhjuseks väikese töötasu. (Lisa 19)

Et leida, mida vastajad ise arvavad uurimuses käsitletud teemade kohta ilma terviklikku uurimuse tulemust teadmata, olid küsimuses 17 toodud väited, millele paluti avaldada

arvamust, kuivõrd nõustutakse või ei nõustuta väidetega. Igale vastusevariandile on autor andnud numbrilise skaala (1–4), mille alusel on arvutatud aritmeetiline keskmine ja mood. (Tabel 5)

Tabel 5. Väidete üldhinnanguline aritmeetiline keskmine ja mood

Nr	Väited	Keskmine	Mood
1	Finantstöötajate haridustase on oluline	3,62	4
2	Mida kõrgem haridus, seda kõrgem ametipositsioon	2,72	3
3	Mida kõrgem ametipositsioon, seda kõrgem töötasu	3,35	3
4	Mida kõrgem ametipositsioon, seda enam on vaja muid teadmisi, lisaks majandusarvestusele	3,65	4
5	Raamatupidaja kutsetunnistus on oluline	2,55	2
6	Raamatupidaja kutsetunnistuse omamine mõjutab nii ametipositsiooni kui ka töötasu	2,25	2

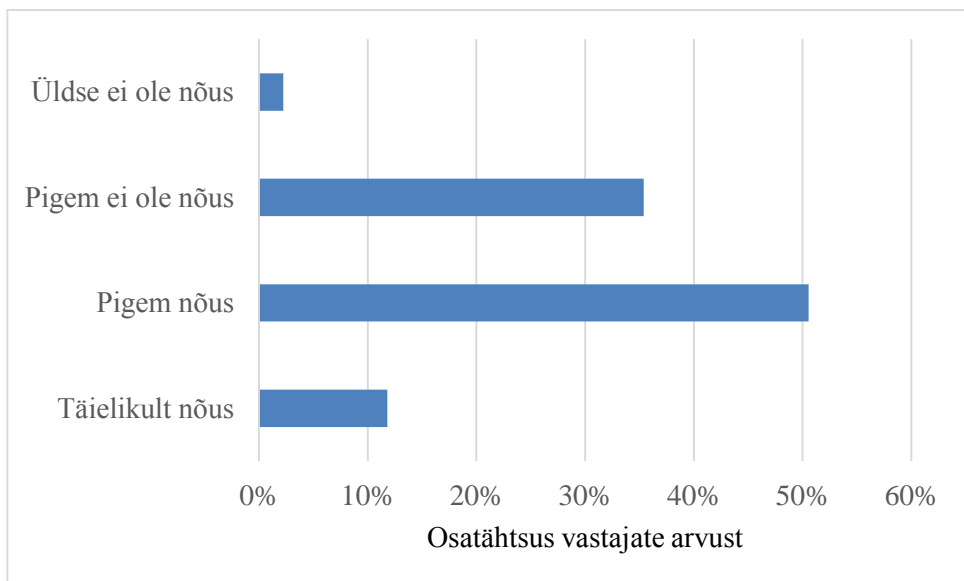
Allikas: (Autori arvutused)

Märkimisväärne on fakt, et kui väite nr 1 puhul („Finantstöötajate haridustase on oluline”) on keskmine 3,62 ning enamasti olid vastajad selle väitega täiesti nõus ja mood antud väite puhul on 4, mis tähendab täielikku nõusolekut. Järgmise väite puhul kujunes keskmiseks 2,72, mis näitab, et haridust peetakse küll oluliseks, kuid ei seostata sajaprotsendiliselt kõrgema ametipositsiooniga. Kõige enam nõustuti sellega, et kõrgema ametipositsiooniga kaasneb ka suurem teadmistevajadus. Kõige väiksemaks kujunes nii keskmine kui ka mood kutsetunnistusega seotud väidete puhul.

Järgnevalt analüüsitakse iga väidet eraldi (lisa 20). Finantstöötajate haridustaset peetakse väga oluliseks. Kõigist vastanutest 98% on selle väitega nõus, 2% pigem ei nõustu. Sellele andis kinnitust ka uurimuse tulemus, kus üle poolte vastajatest on omandatud kõrghariduse I astme.

Teise väitena uuriti, mida arvatakse sellest, kas haridusel on seos ametikohaga. Vastuste jagunemine on näha joonisel 19.

Joonis 19. Nõustumine või mittedõustumine väitega: mida kõrgem haridus, seda kõrgem ametipositsioon

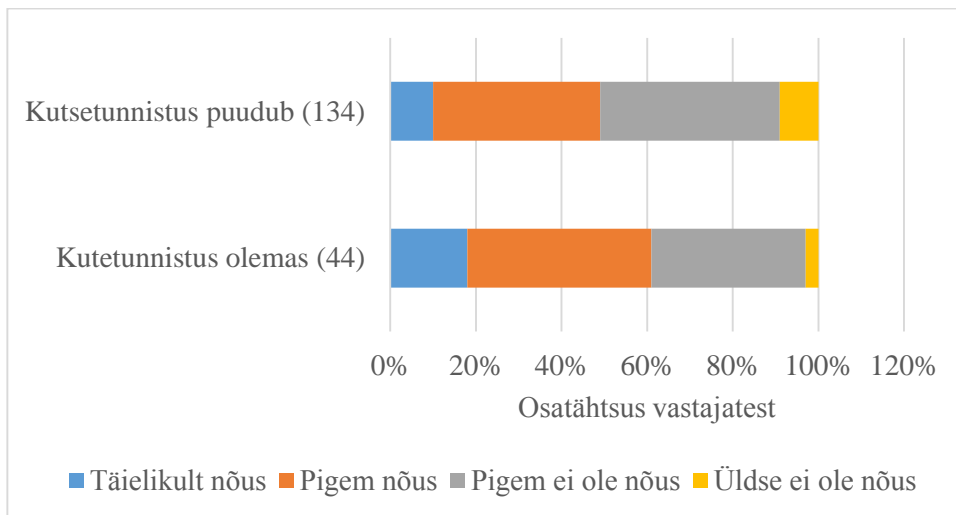
Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 20 toodud andmed)

Selle väitega nõustus 63% vastanutest, üks kolmandik pigem ei olnud nõus. Autori arvates võib see olla tingitud küllaltki kõrge haridustasemest, mis on isegi raamatupidaja assistentidel. Seega kohati võib finantsvaldkonnas olla töäjõud üle kvalifitseeritud ja need, kellel on I astme kõrgharidus, eeldavad, et nad ei peaks töötama assistendina. Samas koolipingist otse finantsjuhiks minek tundub ebaloomiline, olenemata sellest, et võidakse omada magistrikraadi. Oluline on märkida, et neil, kes väitega üldse ei nõustunud, olid pooled keskharidusega (2), kuid kõrghariduse I aste oli omandamisel. Mõlemad vastajad töötavad pearaamatupidajana ning on töötanud ühes ettevõttes 10–14 aastat / 15–20 aastat oma karjääri algusest, mis oli tingitud nende arenemisvõimaluse. Samas tõid nad välja, et uude ettevõttesse kandideerida nad erialase hariduse puudumise tõttu ei julgeks, aga olemasolevas ettevõttes ei näe, et haridus oleks nende ametiredelil edasipürgimiseks takistuseks olnud. (Lisa 20)

Väitega „Mida kõrgem ametipositsioon, seda kõrgem töötasu“ nõustus 93% küsitletutest (lisa 20) ning uurimuse tulemus näitas sama tendentsi.

Kutsetunnistusega vastajaid oli suhteliselt vähe. Väidetega püüti selgitada, kas olenemata sellest, et vähesed vastajad omasid kutsetunnistust (25%), peetakse kutsetunnistusi oluliseks. Arvamustest selgus, et kutsetunnistuse omamist peab oluliseks 52% vastajatest (lisa

20) mis on enam kui poole rohkem sellest, palju tegelikkuses kutsetunnistusi omab. Samas kõik kutsetunnistusega vastajad ei arva, et kutsetunnistus on oluline (joonis 20).

Joonis 20. Nõustumine või mittenõustumine väitega: kutsetunnistus on oluline
Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 20 toodud andmed)

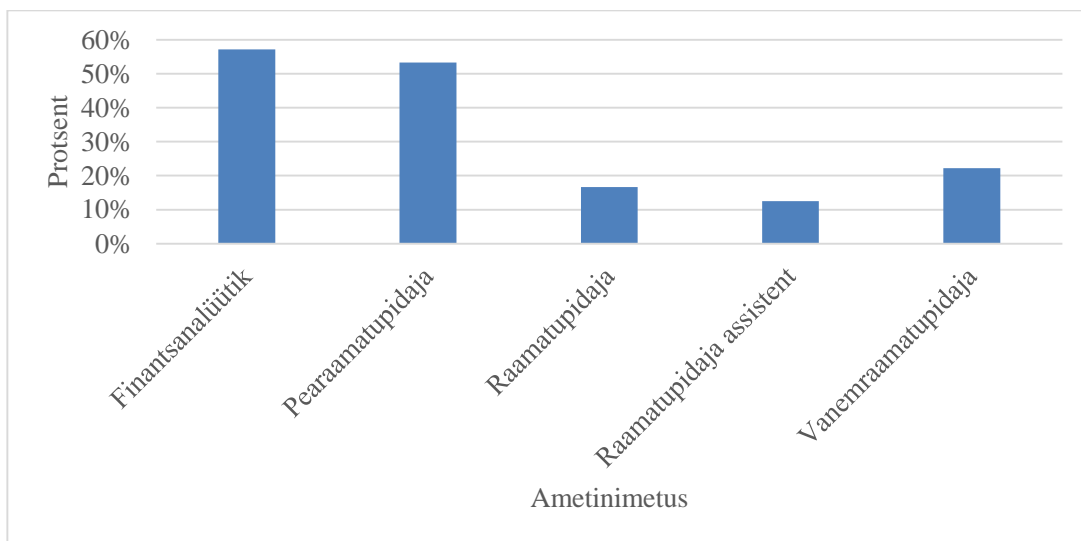
Kõigest 18% kutsetunnistusega vastajatest nõustus selle väitega täielikult ning 43% vastajatest olid pigem nõus. Märkimisväärne oli kutsetunnistusega vastajate osatähtsus (39%), kes selle väitega ei nõustunud. Seega tundub, et mõningal määral ei täida kutsetunnistused nende omajate ootusi. (Lisa 20)

Töötasu ja ametipositsooni kutsetunnistusega ei seostata. Ligikaudu kaks kolmandikku vastajatest arvas, et kutsetunnistus ei mõjuta töötasu suurust ega ametipositsooni (lisa 20). Olenemata sellest, et naaberriikides Rootsis, Soomes ja Norras võib töötada samuti ilma kutsekvalifikatsioonita, on sealsed sertifitseeritud raamatupidajad paremini tasustatud. (Kallaste 2013, 48)

Uuringus kasutatud küsimustiku viimase punktina paluti vastajatel anda visioon oma ametist kümne aasta pärast. Küsimusele vastamine oli vabatahtlik, vastuseid laekus 108.

78 vastajat on toonud välja tulevikus oodatava ametipositsooni, mis aga ei tähenda seda, et 30 vastajal ametikoha visioon puuduks, vaid nad lihtsalt polnud seda maininud. Lisaks ametinimetuse visioonile toodi vastustes välja, et finantstöötaja töös on rohkem automatiseeritust ja vähem andmete töötlemist inimressursi abil. Samuti on märgitud lootust tulevikus kõrgemale palgale. (Lisa 21)

Vastajad, kes tõid välja oma visiooni ametinimetusest, näevad tulevikus ennast pearaamatupidajana, finantsjuhina, ettevõtte omanikuna. Vastanutest 23% arvas, et nad on samal ametipositsioonil. (Lisa 21) Olulisem on ehk välja tuua, millistest ametipositsioonidest loodetakse edasi areneda. Joonisel 21 on toodud ametinimetuste lõikes, kes näeb ennast tulevikus finantsjuhina. Finantsosakonna kõrgeimal ametikohal näeb end kümne aasta pärast 20 vastajat 78-st.

Joonis 21. Visioon „10 aasta pärast finantsjuhina“ ametinimetuste lõikes.

Allikas: (Autori koostatud, aluseks lisas 21 toodud andmed)

Seitsmest sellele küsimusele vastanud finantsanalüütikust neli (57%) näeb ennast tulevikus finantsjuhina. Samuti soovivad üle poolte pearaamatupidaja ametikohal vastanutest olla tulevikus finantsjuhid. Kõige väiksemad ootused finantsjuhi kohale on raamatupidaja assistentidel. See näitab selgelt, et töötajate ootused on kooskõlas finantsosakonna hierarhiaga. Kellegi ootused pole üleliia suured ja ebareaalsed. Paljud vastajad, kes ei esitanud oma visiooni ametist, arvasid, et soovivad areneda tööalaselt.

KOKKUVÕTE

Üha enam valitseb maailma tehnoloogia, mis on kandunud ka finantsosakondadesse, kus suurem osa andmesisestustööd on muutunud automaatseks uute majandustarkvarade abil ning andmesisestaja roll hakkab hääbuma. Kuna majandusandmete väärtus sõltub sellest, kuidas neid kasutatakse, on tarvis häid erialaspetsialiste, kes oskavad aruandeid lugeda ja põhjendada seda, millest finantstulemused on tingitud.

Raamatupidamist reguleerib Eestis „Raamatupidamise seadus”, kuid riiklikul tasemel ei ole raamatupidajale esitatavad nõuded reguleeritud. See tähendab, et valitseb olukord, kus ettevõtte juht vastutab kogu raamatupidamise eest ja raamatupidaja valikul ei anna ainuüksi haridustase piisavat alust eristada professionaalsust ebaprofessionaalsusest. See omakorda jätab raamatupidamise korraldamise eest vastutava juhatuse kaitseta ja juhtkond peab iseseisvalt suutma otsustada raamatupidaja pädevuse üle. Kutsetunnistuste kohustuslikuks kehtestamine tõstaks raamatupidamisteenuse kvaliteeti ning annaks kindlust raamatupidamist vajavatele turuosalistele.

Kuna raamatupidaja kui andmesisestaja roll on hääbumas, siis uuriti, kas majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise eriala spetsialiste koolitatakse viimastel aastatel vähem. Ameerika Ühendriikides tehtud uuringute põhjal on majandusarvestuse lõpetanute arv aastatel 1990-2007 olnud märkimisväärses langustendentsis. Samalaadse uuringu tegi autor Eestis, millest selgus, et kõrghariduse I astme majandusarvestuse õppekava lõpetanud üliõpilaste arv on alates 2012. aastast pisut langenud ning olnud kolmel viimasel aastal kümne aasta madalaim. Põhjustena võib tuua infotehnoloogia kiire arengu ning võimaluse, et potentsiaalsed raamatupidajad lähevad õppima ärijuhtimist, õigust, IT-d vms. Ameerika Ühendriikides läbiviidud uuringute tulemusel spetsialiseerusid paljud majandusarvestuse spetsialistid võimalusel teisele erialale. Eestis aga seevastu 70% vastajatest on oma valitud erialaga rahul.

Magistritöö põhieesmärk oli välja selgitada, kas finantstöötajate hariduse ja ametipositsiooni vahel on olemas seosed.

Selleks tehti uuring, mille tarbeks koostatud küsimustiku vastustest selgus, et finantsosakonna töötajaid iseloomustab küllaltki kõrge haridustase: 87% protsenti vastajatest oli kõrgharidusega. Kesk- ja kutseharidusega töötajaid on valdkonnas väga vähe. Samas kutsekoole, kus saab omandada raamatupidamise eriala on Eestis suhteliselt palju. Enamik vastajaid peab haridustaset oluliseks, kuid samas vaid veidi üle poole vastajatest seostab haridustaset kõrgema ametipositsiooniga. See tuleneb asjaolust, et suurel osal töötajatel on kõrgharidus, kusjuures 67% raamatupidaja assistentidest töötab sama haridustasemega, mis 50% pearaamatupidajatest. Kuna paljud finantsosakonna töötajad olid kõrgharidusega, siis ei saa üheselt väita, et kõrghariduse I aste annab eelise töötada kõrgematel ametikohtadel, nagu pearaamatupidaja või finantsjuht. Eelnimetatud ametikohtadel on oluline just II astme kõrgharidus. Seega on ametikoha ja hariduse vaheline seos olemas.

Kutsetunnistused, mis on samuti haridusega tihedalt seotud, ei ole ametipositsiooni jaoks olulised. Veidi üle poolte vastajatest peab seda küll oluliseks, kuid raamatupidaja kutsetunnistus on vaid 25% vastajatest. Märkimisväärne on see, et mitte kõik vastajad, kes omavad kutsetunnistusi, ei pea seda oluliseks. Seega võib väita, et kutsetunnistus ei täida praegu kõigi selle omajate ootusi.

Peale hariduse ilmnesid olulised tegurid ametipositsioonil, nagu näiteks erialane haridus, mis on kõrgema ametipositsiooni eeliseks, samuti on oluline tähtsust töökogemusel finantsvaldkonnas. Näiteks 1–5-aastase töökogemusega finantsjuhte on finantsvaldkonnas väga vähe, seega on väike tõenäosus omandanud magistrikraadiga koolipingist otse finantsjuhiks saada. Vähe on pearaamatupidajaid, kellel on vaid 1-aastane tööstaaž finantsvaldkonnas. Esines ka keskharidusega finantsjuht ja pearaamatupidaja, kelle tööstaaž jäi 15–21 aasta vahele, nimetatud juhtudel oli töökogemusel hariduse ees eelis, kuid uuringu tulemuste põhjal võib öelda, et kõrgem haridus annab suurema võimaluse varasemalt ametiredelil edasipürgimiseks.

Autori arvates kõrgema ametikoha eesmärgil kõrgemat haridust ei omandata. Suur motivatsiooniallikas on töötasu, mis paneb inimesi õppima ja pingutama. Kõrgem haridus on seotud kõrgema ametipositsiooniga, millega ühtlasi kaasneb ka suurem töötasu. Uuringust ilmnes märkimisväärne sooline palgalõhe. Mida kõrgem ametikoht finantsosakonnas, seda suurem oli ka meeste ja naiste palga erinevus.

Seega on haridusel oluline koht majandusliku heaolu kujunemisel. Mida kõrgem on inimese haridustase, seda suurem tõenäosus on saada paremat ametikohta ja kõrgemat palka.

VIIDATUD ALLIKAD

- Albrecht, W. S., Sack, R. J. (2000). Accounting Education: Charting the Course through a Perilous Future. Accounting Education Series, Vol 16, pp 1-29
- Alver, J., Alver, L. (2011). Majandusarvestus ja rahandus. Leksikon II. Tallinn: Deebet
- Alver, J., Alver, L. (2010). Raamatupidajast ja tema tööst. (Taani tüdarettevõtete näitel). *Raamatupidamiselt majandusarvestusele*, 2010. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, lk 29.
- Alver, L., Lumi, M. (2011). The Quality of the Accounting Education on Undergraduate and Graduate Level in Estonian Universities. - *Journal of International Scientific Publications: Educational alternatives*. No.9, part 1, pp.268-286.
<http://www.scientific-publications.net/download/educational-alternatives-2011-1.pdf>
(05.11.2015)
- Blank, T. (2012). Uued raamatupidamise kutsestandardid. *Spetsialist*, Nr 3/2012, lk 4-5.
- Can Your Bookkeeper Keep Your Books? (2007). *Practicing CPA*, 32, 2, pp 1-5.
- Denzin, N. K. Lincoln, Y. S. (2005). Introduction discipline and practice of qualitative research. In N.K. Denzin and Y.S. Lincoln (Eds), *Handbook of qualitative reaseach*, pp3. SAGE Publication, Inc.
- Draper, A.K. (2004). The principles and application of qualitative research. *Proceeding of the Nutrition Society*, No 63, pp 641-646
- Eesti kõrgharidussüsteemi kirjeldus. Kõrgharidussüsteem alates 01.09.2013. Haridus- ja Teadusministeerium. <http://www.hm.ee/index.php?046465> (05.11.2015)
- Eesti kvalifikatsiooniraamistik. Kutsekoda
http://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/ekr_tutvustus
- Eesti Raamatupidajate Kogu ühendab teavitab toetab. Eesti Raamatupidajate Kogu
http://www.erk.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=7&Itemid=336&lang=et (31.10.2015)
- Eesti rahvaarv väheneb 2040. aastaks 10%. Eesti Statistikaamet.
<http://uudised.err.ee/v/eesti/58b8ea28-97ec-4ffd-a2db-98153d4393c2> (15.12.15)

- Erialad. Tallinna Majanduskool
<http://www.tmk.edu.ee/raamatupidaja> (16.10.15)
- Ettevõtte finantsjuhtimine. Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor.
<https://www.eek.ee/sisseastujale/ettev%C3%B5tte%20finantsjuhtimine%20%28mba%29/?setlang=est> (12.10.2015)
- Euroopa Liidu Komisjoni soovitus 03.04.1996. Nr 96/280/EC
- Finantsjuhtimine. Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor.
<https://www.eek.ee/sisseastujale/finantsjuhtimine/?setlang=est> (10.10.2015)
- Haav, K. (2013). Õppiv ülikool: õppekavaarendus TTÜ-s
<http://opleht.ee/7056-oppiv-ulikool-oppekavaarendus-ttu-s/> (14.11.2015)
- Hendrix, R., Violette, G., Violette, J. (2013). Hiring Academically Inexperienced Accounting Interns. *The CPA Journal*, 83, pp. 11-12.
- Juhtivraamatupidaja, tase 7. (2012). 14-07062012-15/7k. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Kallaste, K. (2013). Raamatupidaja kutsekvalifikatsioon: riiklike süsteemide võrdlus ja vastavus standarditele. *Audit, maksud, raamatupidamine ja majandusanalüüs II*, 2013. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, lk 48.
- Kooli ajaloost. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool.
<http://www.lvrkk.ee/wp2105/korgkoolist/ajalugu/> (15.12.2015)
- Kruusmann, M. Tallinna Tehnikaülikool, vanemregistraator. E-kiri, 19.10.2015
- Kurri, K. Tartu Ülikool, majandusteaduskonna avatud ülikooli õppekorralduse spetsialist.
 E-kiri, 02.11.2015
- Kutseksamid toimusid 14.11.2015. Eesti Raamatupidajate kogu.
http://www.erk.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=106:rp-kutseksamid-sygis-2015&catid=11&Itemid=374&lang=et (25.11.2015)
- Kutseharidus.ee. Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus
<http://kutseharidus.ee/oppekava/majandusarvestus-2-a-ida-virumaa-kutsehariduskeskus/> (16.10.2015)
- Kutseharidus. Haridus- ja teadusministeerium.
<https://www.hm.ee/et/eesmargid-tegevused/kutseharidus> (15.12.2015)
- Kutsekoda. Kutsekoda. <http://www.kutsekoda.ee/et/index> (29.10.2015)
- Kutsesüsteem. Kutsekoda. <http://www.kutsekoda.ee/et/kutsesysteem> (29.10.2015)

Kutsetunnistused. Kutsekoda.

<http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsetunnistused> (12.12.2015)

Kutseõpe keskhariduse baasil. Pärnumaa Kutsehariduskeskus

<http://www.hariduskeskus.ee/index.php/koik-erialad/kutsekeskhariidusope-4/161-raamatupidaja> (16.10.2015)

Kõrgharidusreform. Tartu Ülikool. <http://www.ut.ee/et/korgharidusreform> (01.12.2015)

Kõrgharidusstandard. Vabariigi Valitsuse määrus 18.12.2008. a - RT I 2008, 57, 322; RT I 31.07.2015, 5

Kütt, A. Tartu Ülikool, majandusteaduskonna õppekorralduse spetsialist. E-kiri, 06.11.2015

Kütt, J. (2009). Sissejuhatus raamatupidamisse. Tallinn: Külim.

Liigse usalduse hind ehk kas juhatuse liige vastutab raamatupidaja tekitatud kahju eest?

Director, 2013 <http://www.director.ee/liigse-usalduse-hind-ehk-kas-juhatuse-liige-vastutab-raamatupidaja-tekitatud-kahju-eest/> (2013) (30.10.2015)

Lumi, M. (2007). Majandusarvestusalane haridus teelahkmel. *Raamatupidamiselt*

Majandusarvestusele I. Konverentsikogumik. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, lk 99

Lüpsik, A. Eesti Maaülikool, õppeosakonna juhataja kohusetäitja. E-kiri, 21.10.2015

Maamajanduslik ettevõtetus ja finantsjuhtimine. Eesti Maaülikool.

<http://www.emu.ee/sisseastujale/erialad/pohiophe-erialade-luhitutvustused/maamajanduslikettevotlus-ja-finantsjuhtimine/> (10.10.2015)

Madisson, K., Aavik, J., Raudsepp, P. (2012). Vastutusest raamatupidamise eest. *Spetsialist*. Nr 3/2012. Lk 17-22.

Madsen, P.E. (2015). Has the Quality of Accountant Education Declined? *Accounting Review*. May 2015, vol 9, pp. 1115-1147

Majandusarvestus. Kutseharidus.ee

<http://kutseharidus.ee/keskhariidusega/kaubandus-ja-arindus/majandusarvestus/> (19.10.2015)

Majandusarvestus. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool

<http://sisseastujale.lvrkk.ee/majandusarvestus/> (10.10.2015)

Majandusarvestus ja ettevõtluse juhtimine. Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolledž.

<http://www.ttu.ee/asutused/tallinna-kolledz/tk-sisseastujale/erialad-16/?id=66916> (10.10.2015)

- Majandusarvestus ja finantsjuhtimine. Eesti Maaülikool.
<http://www.emu.ee/sisseastujale/erialad/magistrioppekavade-tutvustused/majandusarvestus-ja-finantsjuhtimine/> (12.10.2015)
- Majandusarvestuse riiklik õppekava. Haridus- ja teadusministri määrus 12.01.2007.a - RTL 2007, 6, 106; RT I, 15.12.2010, 27.
- Majandusteadus. Tartu Ülikool.
<http://www.ut.ee/et/ut-oppekavad/majandusteadus> (12.10.2015)
- Majandusteadus. Tartu Ülikool
<http://www.ut.ee/et/ut-oppekavad/majandusteadus-0> (10.10.2015)
- Majandusteaduskond. Tallinna Tehnikaülikool.
<http://www.ttu.ee/sisseastujale/magistriope-2/erialad-10/majandusteaduskonna-erialad-3/arirahandus-ja-majandusarvestus-4/> (10.10.2015)
- Majandusteaduskond. Tallinna Tehnikaülikool.
<http://www.ttu.ee/sisseastujale/abituriendile/erialad/majandusteaduskonna-erialad/arindus-10/> (10.10.2015)
- Mullu sooline palalõhe vähenes. Eesti Statistikaamet. <https://www.stat.ee/90586> (12.12.15)
- Müllä, A. Tallinna Majanduskool 1911-2001, lk 8-19.
- Narva Kutseõppekeskuse õppekava. Narva Kutsehariduskeskus
http://www.nvtc.ee/files/oppekavad/Raamatupidaja_tiidelleht4.pdf (16.10.2015)
- Noorväli, H., Piisang, E., Piiskop, K., Pilli, E., Põiklik, E., Rekkor, S., Toom, K. (2014). Kutsehariduse kooliõppekavade koostamise ja arendamise käsiraamat. Tallinn
- Paneeldiskussioon: Raamatupidaja roll lähiajal. Pärnu Konverentsid.
<http://www.konverentsid.ee/paneeldiskussioon-raamatupidaja-roll-lahiajal/> (13.11.2015)
- Perspectives on Education: Capabilities for Success in the Accounting Profession. (1989) American Accounting Association.
<http://www2.aaahq.org/aecc/big8/sect3.htm> (06.11.2015)
- Pizzey, A. (2001). Accounting and Finance: A Firm Foundation. New York and London: Continuum.
- Raamatupidaja. Haapsalu Kutsehariduskeskus
<http://www.hkhk.edu.ee/uus/index.php/erialad/taeiskasvanute-erialad/65-majandusarvestus> (16.10.2015)
- Raamatupidaja. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool
<http://www.lvrkk.ee/wp2105/sisseastujale/raamatupidaja-sisseastujale> (16.10.2015)

- Raamatupidaja. Olusvere Teenindus- ja Maamajanduskool.
http://www.olustvere.edu.ee/wordpress/?page_id=461 (16.10.2015)
- Raamatupidaja. Tartu Kutsehariduskeskus
<http://khk.ee/osakonnad/ikt/erialad/majandusarvestus> (16.10.2015)
- Raamatupidaja kutse-eesitika koodeks 2003. Eesti Raamatupidajate Kogu.
- Raamatupidajate statistiline koondportree. Eesti Statistikaamet.
<http://www.rmp.ee/uudised/raamatupidamine/raamatupidajate-statistiline-koondportree-2015-11-11> (25.11.15)
- Raamatupidaja, tase 5. (2014). 14-02012014-07/2k. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Raamatupidaja, tase 5. Hiiumaa Ametikool.
<http://hak.edu.ee/cms/index.php/erialad/raamatupidaja> (16.10.2015)
- Raamatupidamise korraldamise ja raamatupidamisandmete õigsuse eest isikliku vastutuse kehtestamise seadus. Vastu võetud Riigikogus 17. Juunil 1993.a - RT I 1993, 43, 620.
- Raamatupidamise seadus. Vastu võetud Riigikogus 20. Novembril 2002.a – RT I 29.06.2014, 109.
- Rahvusvaheline ärijuhtimine. Estonian Business School.
<http://www.ebs.ee/et/magistriope/rahvusvaheline-aerijuhtimine-ma> (12.10.2015)
- Rannap, H. (2001). Eesti kooli ja pedagoogika kronoloogia. Haridus- ja Teadusministeerium.
https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_kooli_ja_pedagoogika_kronoloogia.pdf
- Riiklike, kooperatiivsete (välja arvatud kolhoosid) ja ühiskondlike ettevõtete, organisatsioonide ning asutuste pea-(vanem-) raamatupidajate põhimäärus. NSV Liidu Ministrite Nõukogu 6. november 1964.a. määrus nr 923. Tallinna Polütehniline Instituut. Tallinn 1973.
- Riivits, K. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool, juhiabi. E-kiri, 19.10.2015.
- Rõõm, T (2007). Haridus ja tööturg Eestis. Eesti Panga Toimetised, 12/2007.
- Seers, K., Critelton, N. (2001). Quantitative reseach: designs relevant to nursing and healthcare. *Nursing Times Reseach*, 6 (1), pp 487-500.
- Siimer, R.V. Estonian Business School, magistri õppekonsultant. E-kiri, 09.11.2015.
- Siiraki, M. Estonian Business School, õppeosakonna juhataja. E-kiri, 19.10.2015.
- Teder, M. (2015). Eesti haridus on maailma võrdluses seitsmendal kohal. *Postimees*, 13.05.2015.

- The Bologna Declaration. (1999).
http://www.ifa.de/fileadmin/pdf/abk/inter/ec_bologna.pdf (01.11.2015)
- Tiivel, T. 2005. Äriühingu juhtorgani liikme hoolsuskohustus. *Juridica* Nr. XI 2005.
- Tulevikus on raamatupidaja tõlgi ja analüütiku rollis. Pärnu Konverentsid.
<http://www.konverentsid.ee/tulevikus-on-raamatupidaja-tolgi-ja-analuutiku-rollis/>(13.11.2015)
- Udam, M. (2008) Lihtsalt mõistetavate ja võrreldavate kraadide süsteem. Bologna protsess Eestis 2004-2008. SA Archimedes, (Toim) A. Valk. Tallinn: Ecoprint, lk 9-10.
- Vanemraamatupidaja, tase 6. (2012). 14-07062012-14/7k. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Vastuvõtt. Pärnu Saksa Tehnoloogiakool.
<http://www.saksatk.ee/et/vastuvott-2015> (16.10.2015)
- Vastuvõtutingimused. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool.
<http://sisseastujale.lvrkk.ee/vastuvotutingimused/> (16.10.2015)
- Väljas, U. Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolledž, õppekonsultant. E-kiri, 20.10.2015.
- Õis, K. Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, õppekorralduse spetsialist. E-kiri, 19.10.2015.
- Õunapuu, L. (2014) Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu Ülikool 2014.
- Ärijuhtimine. Tartu Ülikool.
<http://www.ut.ee/et/ut-oppekavad/arijuhtimine> (12.10.2015)
- Õöpik-Vaade, A. Tallinna Majanduskool, majandusarvestuse- ja maksunduseosakonna juhataja. E-kiri, 26.10.2015.
- Wiley, C. (2013) History of Accounting. AccountingEdu.org.
<http://www.accountingedu.org/history-of-accounting.html> (18.11.15)

SUMMARY

ACCOUNTING AND ITS LINKAGE WITH LEVEL OF EDUCATION AND WORK STATUS

Reelika Kilter

The main objective of this master's thesis was to establish if there is a connection between the educational level and position of finance workers.

The world is more and more ruled by technology which has become evident also in the finance sector where new economic software has made the majority of data entry procedures automatic and the role of data entry operators is diminishing. Since the value of economic data depends on its way of usage, qualified specialists are required who are able to read reports and explain what is behind the financial results.

Accounting in Estonia is regulated by the law of accounting but no requirements for accountants are set on the national level and when hiring an accountant, the level of education is not a sufficient basis for distinguishing professional accountants from unprofessional ones. In that respect, managements are helpless when hiring accountants, for it's only up to them to decide on the competence of the accountant. Making vocational certificates mandatory would improve the quality of accounting services and provide security for market participants while hiring accountants.

Since an accountant's role as a data entry operator is diminishing, it was studied whether the number of economic accounting and/or financial management specialists trained has declined over the past years. According to a study performed in the US, the number of graduates with a degree in economic accounting has exhibited a significant downward trend in the years 1990 to 2007. The author performed a similar study in Estonia which showed that the number

of students graduating the first level curriculum of economic accounting has been declining a little since 2012 and in the past three years, it was the lowest in ten years. Among possible reasons are the rapid advancement of information technology and the possibility that potential future accountants opt for studying financial management, law, IT or something similar instead. According to the study conducted in the US, many economic accounting specialists wish to change their field while in Estonia, 70 per cent of recipients are happy with their chosen profession.

The main objective of this master's thesis was to establish if there is a connection between the educational level and job position.

In order to achieve that, a study was performed with a specifically compiled questionnaire which showed that the workers of the finance department have quite a high level of education: 87 per cent of respondents had a higher education whereas the percentage of specialists with secondary education and vocational training was very small. At the same time, in Estonia there are quite many vocational schools which train accountants. Most respondents considered the level of education important but only a little more than a half associate it with a higher job position. This is due to the fact that a large majority of employees has higher education while 67 per cent of accountants' assistants have the same level of education as 50 per cent of chief accountants.

Since a large part of financial department employees have higher education, it cannot be claimed for certain that the first level of higher education gives an advantage in landing higher positions like chief accountant or chief financial officer. On those positions, second level higher education becomes more important. So there is a connection between the level of job position and education.

Vocational certificates that are also closely tied to the level of education, have no significant effect on job positions. A little over half of the respondents consider it important but only 25 per cent of respondents have an accountant's vocational certificate. It's remarkable that not all respondents with vocational certificates consider them important. From that we may conclude that vocational certificates don't fill the expectations of everyone who has them.

As it turned out, besides education there were other significant factors affecting the level of job positions. For instance, specialized education which is an advantage in acquiring a higher position. Work experience in the finance field is also important. For instance, there are very few chief financial officers with the work experience of only 1 to 5 years, hence there's little

chance of becoming chief financial officer right after graduating an MBA program. There are few chief accountants with only 1 year of work experience in the field of finance. There was one chief financial officer and a head accountant with work experience between 15 and 21 years. In those cases, work experience outweighed education but still the study shows that a higher level of education improves the chances of climbing the corporate ladder faster.

The author thinks that the main motivator for acquiring higher education is not a higher job position but level of income which makes people study and work harder. Higher education is related to a higher job position which in turn ensures higher income. The study revealed a significant gender pay gap. The higher a job position in the financial department, the larger the difference between the wages of men and women.

So we can claim that education plays an important role in the building of economic security. The higher a person's level of education is, the better their chances to work on a higher position and receive better wages.

LISAD

Lisa 1. Kutseõppeasutuste allikad

Erialad. Tallinna Majanduskool.

<http://www.tmk.edu.ee/raamatupidaja> (16.10.2015)

Kutseharidus.ee. Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus.

<http://kutseharidus.ee/oppekava/majandusarvestus-2-a-ida-virumaa-kutsehariduskeskus/> (16.10.2015)

Kutseõpe keshariduse baasil. Pärnumaa Kutsehariduskeskus.

<http://www.hariduskeskus.ee/index.php/koik-erialad/kutsekeskharidusope-4/161-raamatupidaja> (16.10.2015)

Narva Kutseõppekeskuse õppekava. Narva Kutsehariduskeskus.

http://www.nvtc.ee/files/oppekavad/Raamatupidaja_titelleht4.pdf (16.10.2015)

Raamatupidaja. Haapsalu Kutsehariduskeskus

<http://www.hkhk.edu.ee/uus/index.php/erialad/taeiskasvanute-erialad/65-majandusarvestus> (16.10.2015)

Raamatupidaja. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool.

<http://www.lvrkk.ee/wp2105/sisseastujale/raamatupidaja-sisseastujale> (16.10.2015)

Raamatupidaja. Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool.

http://www.olustvere.edu.ee/wordpress/?page_id=461 (16.10.2015)

Raamatupidaja. Tartu Kutsehariduskeskus.

<http://khk.ee/osakonnad/ikt/erialad/majandusarvestus> (16.10.2015)

Raamatupidaja, tase 5. Hiiumaa Ametikool.

<http://hak.edu.ee/cms/index.php/erialad/raamatupidaja> (16.10.2015)

Vastuvõtt. Pärnu Saksa Tehnoloogiakool.

<http://www.saksatk.ee/et/vastuvott-2015> (16.10.2015)

Vastuvõtutingimused. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool .

<http://sisseastujale.lvrkk.ee/vastuvotutingimused/> (16.10.2015)

Lisa 2. Õppeasutused, kus saab omandada I astme kõrghariduse majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekaval

Finantsjuhtimine. Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor.

<https://www.eek.ee/sisseastujale/finantsjuhtimine/?setlang=est> (10.10.2015)

Maamajanduslik ettevõtlus ja finantsjuhtimine. Eesti Maaülikool.

<http://www.emu.ee/sisseastujale/erialad/pohiippe-erialade-luhitutvustused/maamajanduslikettevotlus-ja-finantsjuhtimine/> (10.10.2015)

Majandusarvestus. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool

<http://sisseastujale.lvrkk.ee/majandusarvestus/> (10.10.2015)

Majandusarvestus ja ettevõtluse juhtimine. Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolledž.

<http://www.ttu.ee/asutused/tallinna-kolledz/tk-sisseastujale/erialad-16/?id=66916> (10.10.2015)

Majandusteadus. Tartu Ülikool

<http://www.ut.ee/et/ut-oppekavad/majandusteadus-0> (10.10.2015)

Majandusteaduskond. Tallinna Tehnikaülikool.

<http://www.ttu.ee/sisseastujale/abituriendile/erialad/majandusteaduskonna-erialad/arindus-10/> (10.10.2015)

Lisa 3. Kõrghariduse I ja II astme lõpetanud üliõpilaste arvandmete allikad

Kruusmann, M. Tallinna Tehnikaülikool, vanemregistraator. E-kiri, 19.10.2015.

Kurri, K. Tartu Ülikool, majandusteaduskonna avatud ülikooli õppekorralduse spetsialist.
E-kiri, 02.11.2015.

Kütt, A. Tartu Ülikool, majandusteaduskonna õppekorralduse spetsialist. E-kiri, 06.11.2015.

Lüpsik, A. Eesti Maaülikool, õppeosakonna juhataja kohusetäitja. E-kiri, 21.10.2015.

Riivits, K. Lääne-Viru Rakenduskõrgkool, juhiabi. E-kiri, 19.10.2015.

Siimer, R.V. Estonian Business School, magistri õppekonsultant. E-kiri, 09.11.2015.

Siiraki, M. Estonian Business School, õppeosakonna juhataja. E-kiri, 19.10.2015.

Väljas, U. Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolledž, õppekonsultant. E-kiri, 20.10.2015.

Õis, K. Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, õppekorralduse spetsialist. E-kiri, 19.10.2015.

Õöpik-Vaade, A. Tallinna Majanduskool, majandusarvestuse- ja maksunduseosakonna
juhataja. E-kiri, 26.10.2015.

Lisa 4. Kõrghariduse I astme majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv õppeasutuste lõikes

Lõpetamise aasta	LVRKK	EEKM	TTÜ TK	TTÜ	EMÜ	TÜ	TMK	EBS	Kokku	Keskm. lõpetajate arv aastas
2005	98	0	61	14	76	14	113	24	400	
2006	97	46	47	28	56	21	87	26	408	
2007	64	48	78	32	85	26	100	34	467	
2008	96	52	50	32	70	24	117	21	462	
2009	81	81	57	25	62	21	98	19	444	
2010	98	92	52	28	69	25	105	17	486	
2011	79	67	63	42	64	28	123	19	485	
2012	74	66	42	28	27	20	130	17	404	
2013	93	46	30	23	28	16	75	4	315	
2014	89	24	44	28	27	14	90	3	319	
2015	69	14	49	38	26	15	121	0	332	
	938	536	573	318	590	224	1159	184	4522	411

Allikas: (Autori koostatud lisas 3 toodud allikate alusel)

Lisa 5. Õppeasutused, kus saab omandada II astme kõrghariduse majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekaval

Ettevõtte finantsjuhtimine. Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor.

<https://www.eek.ee/sisseastujale/ettev%C3%B5tte%20finantsjuhtimine%20%28mba%29/?setlang=est> (12.10.2015)

Majandusarvestus ja finantsjuhtimine. Eesti Maaülikool.

<http://www.emu.ee/sisseastujale/erialad/magistrioppekavade-tutvustused/majandusarvestus-ja-finantsjuhtimine/> (12.10.2015)

Majandusteadus. Tartu Ülikool.

<http://www.ut.ee/et/ut-oppekavad/majandusteadus> (12.10.2015)

Majandusteaduskond. Tallinna Tehnikaülikool.

<http://www.ttu.ee/sisseastujale/magistrioppe-2/erialad-10/majandusteaduskonna-erialad-3/arirahandus-ja-majandusarvestus-4/> (12.10.2015)

Rahvusvaheline ärijuhtimine. Estonian Business School.

<http://www.ebs.ee/et/magistrioppe/rahvusvaheline-aerijuhtimine-ma> (12.10.2015)

Ärijuhtimine. Tartu Ülikool.

<http://www.ut.ee/et/ut-oppekavad/arijuhtimine> (12.10.2015)

Lisa 6. Kõrghariduse II astme majandusarvestuse ja/või finantsjuhtimise õppekava lõpetanud üliõpilaste arv

Lõpetamise aasta	TÜ		EMÜ	TTÜ	EEKM	EBS		Kokku	Keskmine lõpetajate arv aastas
	arvestus	finantsjuh.				arvestus	finantsjuh.		
2005	0	0	0	0	0	14	0	14	
2006	5	5	14	0	0	12	0	36	
2007	4	11	19	6	0	7	1	48	
2008	6	16	19	3	4	4	4	56	
2009	10	16	19	24	2	2	8	81	
2010	11	27	23	20	0	0	18	99	
2011	13	26	18	25	6	0	21	109	
2012	7	23	10	20	6	1	19	86	
2013	6	24	6	10	13	2	7	68	
2014	7	20	22	16	5	0	16	86	
2015	8	18	18	35	3	0	4	86	
	77	186	168	159	39	42	98	769	70

Allikas: (Autori koostatud lisa 3 toodud allikate alusel)

Lisa 7. Küsimustik

1. Sugu
  - a. M
  - b. N

2. Vanus
  - a. 20-29 aastat
  - b. 30-39 aastat
  - c. 40-49 aastat
  - d. 50 ja enam aastat

3. Haridus
  - a. Keskharidus
  - b. Kutseharidus
  - c. Kõrghariduse I aste (bakalaureus, rakenduslik kõrgharidus)
  - d. Kõrghariduse II aste (magister)
  - e. Kõrghariduse III aste (doktor)

4. Millises õppeasutuses on omandatud/omandamisel Teie kõrgeim haridustase?

5. Millisel õppekaval olete omandanud hariduse?
  - a. Majandusarvestus/ raamatupidamine
  - b. Ärijuhtimine/Ärikorraldus/Ärindus -spetsialiseerumisega majandusarvestusele, finantsjuhtimisele
  - c. Muu (vastaja omapoolne vastus)

6. Kas on plaan finantsosakonnas õpinguid jätkata?
  - a. Jah
  - b. Ei

7. Kas Teil on olemas raamatupidaja kutsetunnistus?
  - a. Jah
  - b. Ei

8. Töökogemus finantsvaldkonnas
  - a. Kuni 1 aasta
  - b. 2-5 aastat
  - c. 6-9 aastat
  - d. 10-14 aastat
  - e. 15-20 aastat

Lisa 7. järg

- f. 21 ja enam aastat
9. Teie ametinimetus ettevõttes
- a. Raamatupidaja assistent
  - b. Raamatupidaja
  - c. Vanemraamatupidaja
  - d. Peاراamatupidaja asetäitja
  - e. Peاراamatupidaja
  - f. Finantsanalüütik
  - g. Finantsjuht
  - h. Muu (vastaja enda vastus)
10. Kas töötate raamatupidamisteenust osutavas ettevõttes?
- a. Jah
  - b. Ei
11. Kui palju on Teie ettevõttes töötajaid?
- a. Kuni 9
  - b. 10-49
  - c. 50-250
  - d. 250 ja enam töötajat
12. Mitu inimest töötab finantsosakonnas?
- a. 1
  - b. 2
  - c. 3
  - d. 4
  - e. 5
  - f. 6 ja enam
13. Millised järgmised ülesanded kuuluvad Teie töökohustuste hulka
- a. Raamatupidamise arvestus
  - b. Palgaarvestus
  - c. Maksuarvestus
  - d. Väline aruandlus
  - e. Juhtimisarvestus
  - f. Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused
  - g. Töö informatsioonisüsteemidega
  - h. Muu

Lisa 7. järg

14. Teie brutopalk antud ametikohal

- a. 600-999
- b. 1000-1399
- c. 1400-1899
- d. 1900-2399
- e. 2400 ja enam eurot

15. Kas võimaluse korral valiksite mõne muu eriala?

- a. Jah
- b. Ei
- c. Ei tea

16. Kui vastasite eelnevale küsimusele „jah“ või „ei tea“ siis põhjendage miks?

17. Palun avaldage arvamust kui võrd nõustuste/ ei nõustu järgnevate väidetega

Nr	Väited	Täielikult nõus (4)	Pigem nõus (3)	Pigem ei ole nõus (2)	Üldse ei ole nõus (1)
1.	Finantstöötajate haridustase on oluline				
2.	Mida kõrgem haridus, seda kõrgem ametipositsioon				
3.	Mida kõrgem ametipositsioon, seda kõrgem töötasu				
4.	Mida kõrgem ametipositsioon, seda enam on vaja muid teadmisi lisaks				
5.	Raamatupidaja kutsetunnistus on oluline				
6.	Raamatupidaja kutsetunnistuse omamine mõjutab ametipositsiooni/töötasu				

(Vajadusel lisage selgitus Teie arvamuse põhjendamiseks)

18. Teie visioon oma ametipositsioonist 10 aasta pärast.

Lisa 8. Uurimuses osalenud ettevõtete ja nende finantsosakondade suurus, vastajate sooline jaotus ja vanus

Töötajate arv ettevõttes	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
kuni 9	29	16%
10-49	52	29%
50-249	53	30%
250 ja enam	44	25%
	178	

Allikas: Autori koostatud

Töötajate arv finantsosakonas	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
1	30	17%
2	37	21%
3	23	13%
4	17	10%
5	24	13%
6 ja enam	47	26%

Allikas: Autori koostatud

Sugu	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Naine	161	90,5%
Mees	17	9,5%

Allikas: Autori koostatud

Vanus	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
20-29 aastat	57	32%
30-39 aastat	65	37%
40-49 aastat	38	21%
50 ja enam aastat	18	10%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 8. järg

Kas töötate raamatupidamisteenust ostutavas ettevõttes?	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Jah	30	17%
Ei	148	83%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 9. Finantstöötajate haridustase

Haridustase	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Keskharidus	12	7%
Kutseharidus	11	6%
Kõrghariduse I aste (bakalaureus /rakenduslik kõrgharidus)	103	58%
Kõrghariduse II aste (magister)	50	28%
Kõrghariduse III aste (doktor)	2	1%

Allikas: Autori koostatud

III astme kõrgharidus	
Sugu	Õppeasutus
Mees	Tartu Ülikool
Mees	Tallinna Tehnikaülikool

Allikas: Autori koostatud

Keskharidusega finantstöötajate jaotus	Vastajate arv	Vastanute osakaal keskharidusega vastanute koguarvust
Õpib majandusarvestust, finantsjuhtmist	4	33%
Õpib majandust, ärikorraldust	2	17%
Raamatupidamise koolitused	2	17%
Keskkool	4	33%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 10. Õppeasutused, kus on omandatud haridus

Õppeasutus	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Tallinna Tehnikaülikool	54	30%
Tallinna Majanduskool	37	21%
Tartu Ülikool	22	12%
Lääne-Viru Rakenduskõrgkool	18	10%
Muud õppeasutused (8tk)	14	8%
Eesti Maaülikool	10	6%
Tallinna Ülikool	6	3%
Estonian Business School	5	3%
Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolledž	5	3%
Keskkool	4	2%
Ülikoolid väljaspool Eestit	3	2%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 11. Uuringus osalenute ametinimetused ja vastav haridustase

Ametinimetused	Vastajate arv	Keskkharidus		Kutseharidus		Kõrghariduse I aste		Kõrghariduse II aste		Kõrghariduse III aste	
		Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus
Finantsanalüütik	9			1	11%	5	56%	3	33%		
Finantsjuhi asetäitja	1					1	100%				
Finantsjuht	16	1	6%			4	25%	9	56%	2	13%
Finantspetsialist	1							1	100%		
Maksuspetsialist	1					1	100%				
Pearaamatupidaja	36	2	6%	2	6%	18	50%	14	38%		
Pearaamatupidaja asetäitja	4	1	25%			3	75%				
Raamatupidaja	80	5	6%	6	8%	47	58%	22	28%		
Raamatupidaja assistent	12	2	17%	1	8%	8	67%	1	8%		
Raamatupidaja finantsist	1					1	100%				
Raamatupidamis keskuse spetsialist	1					1	100%				
Siseaudiitor	1					1	100%				
Töötasude arvestaja	3					3	100%				
Vanemraamatupidaja	12	1	8%	1	8%	10	84%				
	178	12		11		103		50		2	

Allikas: Autori koostatud

Meesoost vastanute ametinimetused		
Ametinimetused	Meesoost vastajate arv	Vastanute osatähtsus meesoost vastanute koguarvust
Ametinimetused		
Finantsanalüütik	2	12%
Finantsjuhi asetäitja	1	6%
Finantsjuht	6	35%
Pearaamatupidaja	4	24%
Raamatupidaja	3	18%
Vanemraamatupidaja	1	5%
	17	

Allikas: Autori koostatud

Lisa 12. Millisel õppekaval on omandatud/omandamisel haridus?

Õppekava	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Majandusarvestus/ raamatupidamine	83	47%
Ärijuhtimine/ ärikorraldus/ äridus, spetsialiseerumisega majandusarvestusele või finantsjuhtimisele	53	30%
Muu	42	23%
<i>ärijuhtimine, ärikorraldus, toll- ja maksundus, pangandus, rahvusvaheline ärijuhtimine</i>	18	
<i>raamatupidamise koolitused</i>	4	
<i>matemaatika</i>	3	
<i>keskharidus</i>	8	
<i>muu (infotehnoloogia, keemia, logistika, psühholoogia, reisikorraldaja, turundus, teoloogia, õigus, toiduainetööstuse tehnoloogia)</i>	9	

Allikas: Autori koostatud

Lisa 13. Finantstöötajate erialane haridus

Ametinimetused	Vastajate arv	Majandusarvestus/ raamatupidamine		Ärijuhtimine, spetsialiseerumisega majandusarvestus,		Muu	
		Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus
Finantsanalüütik	9	1	11%	6	67%	2	22%
Finantsjuhi asetäitja	1	1	100%				
Finantsjuht	16	6	37%	7	44%	3	19%
Finantsspetsialist	1	1	100%				
Maksuspetsialist	1					1	100%
Pearaamatupidaja	36	14	39%	14	39%	8	22%
Pearaamatupidaja asetäitja	4	3	75%	1	25%		
Raamatupidaja	80	41	51%	20	25%	19	24%
Raamatupidaja assistent	12	4	33%	2	17%	6	50%
Raamatupidaja-finantsist	1	1	100%				
Raamatup. keskuse spetsialist	1	1	100%				
Siseaudiitor	1	1	100%				
Töötasude arvestaja	3	2	67%			1	33%
Vanemraamatupidaja	12	7	58%	3	25%	2	17%
	178	83		53		42	

Allikas: Autori koostatud

Lisa 14. Finantsvaldkonnas õpingute jätkamise kavatsus või soov

Haridustase	Vastajate arv, kes kavatses õpinguid jätkata	Vastanute osatähtsus vastava haridustasemega vastajatest
Keskharidus (12)	6	50%
Kutseharidus (11)	8	73%
Kõrghariduse I aste (bakalaureus /rakenduslik kõrgharidus) (103)	65	63%
<i>Õppinud/ õpib majandusarvestuse, finantsjuhtimise õppekaval või spetsialiseerumisega eelnevatele</i>	44	
<i>Õppinud/õpib mõnel teisel õppekaval</i>	21	
Kõrghariduse II aste (magister) (50)	13	26%
<i>Õppinud/õpib majandusarvestuse, finantsjuhtimise õppekaval või spetsialiseerumisega eelnevatele</i>	6	
<i>Õppinud mõnel muul õppekaval</i>	7	
Kõrghariduse III aste (doktor) (2)	1	50%
	93	
Finantsvaldkonnas õpingute jätkamise kavatsuse või sooviga vastajate arv vastajate koguarvust	52%	

Allikas: Autori koostatud

Lisa 15. Töökogemus finantsvaldkonnas

Ametinimetus	Töökogemus finantsvaldkonnas											
	kuni 1 aasta		2-5 aastat		6-9 aastat		10-14 aastat		15-20 aastat		21 ja enam	
Finantsanalüütik	9	1 11%	5 56%	2 22%			1 11%					
Finantsjuhi asetäitja	1		1									
Finantsjuht	16	1 6%	1 6%	2 13%	5 31%	4 25%	3 19%					
Finantsspetsialist	1			1 100%								
Maksuspetsialist	1	1										
Pearaamatupidaja	36	2 6%	7 19%	5 14%	6 17%	8 22%	8 22%					
Pearaamatupidaja asetäitja	4		1 25%	1 25%	2 50%							
Raamatupidaja	80		35 44%	20 25%	9 11%	9 11%	7 9%					
Raamatupidaja assistent	12	5 42%	6 50%	1 8%								
Raamatupidaja-finantsist	1		1									
Raamatup. keskuse spets.	1		1									
Siseaudiitor	1			1 100%								
Töötasude arvestaja	3	2 67%		1 33%								
Vanemraamatupidaja	12		1 8%	2 17%	5 42%	3 25%	1 8%					

Allikas: Autori koostatud

Töötatud aeg/ haridus	Finantsjuhtide arv	Pearaamatupidajate arv
21 ja enam aastat		
<i>Kõrghariduse I aste</i>	1	2
<i>Kõrghariduse II aste</i>	2	6
<i>Kõrghariduse III aste</i>	1	
15-20 aastat		
<i>Keskharidus</i>	1	1
<i>Kutseharidus</i>		2
<i>Kõrghariduse I aste</i>		5
<i>Kõrghariduse II aste</i>	3	2
<i>Kõrghariduse III aste</i>	1	
10-14 aastat		
<i>Keskharidus</i>		1
<i>Kõrghariduse I aste</i>		5
<i>Kõrghariduse II aste</i>	3	
6-9 aastat		
<i>Kõrghariduse I aste</i>	2	3
<i>Kõrghariduse II aste</i>		2
2-5 aastat		
<i>Kõrghariduse I aste</i>		3
<i>Kõrghariduse II aste</i>	1	4
kuni 1 aasta		
<i>Kõrghariduse I aste</i>	1	
Kokku	16	36

Allikas: Autori koostatud

Lisa 16. Kutsetunnistust omavad vastajad

Haridustase/ ametinimetus	Kutsetunnistustega vastajate arv	Kutsetunnistusega vastajate osatähtsus kutsetunnistusega vastajate koguarvust
Keskharidus	2	5%
Raamatupidaja	2	
Kutseharidus	2	5%
Pearaamatupidaja	1	
Raamatupidaja	1	
Kõrghariduse I aste	32	72%
Pearaamatupidaja	5	
Raamatupidaja	18	
Raamatupidaja assistent	4	
Raamatupidaja-finantsist	1	
Töötasude arvestaja	1	
Vanem raamatupidaja	3	
Kõrghariduse II aste (magister)	8	18%
Juhatuselise liige	1	
Pearaamatupidaja	2	
Raamatupidaja	4	
Raamatupidaja assistent	1	
Kutsetunnistusi kokku vastajatel	44	
Kutsetunnistusega vastajate osatähtsus vastajate koguarvust	25%	

Allikas: Autori koostatud

Ametinimetus	Ametinimetuste esinemise arv uuringus	Kutsetunnistusega vastajate arv	Kutsetunnistusega vastajate osatähtsus vastava ametikoha vastanute koguarvust
Pearaamatupidaja	36	9	25%
Raamatupidaja	80	25	31%
Raamatupidaja assistent	12	5	42%
Raamatupidaja-finantsist	1	1	100%
Töötasude arvestaja	3	1	33%
Vanemraamatupidaja	12	3	25%
		44	

Allikas: Autori koostatud

Lisa 17. Finantstöötajate töökohustused

Töökohustused	Vastuste arv	Vastuste osatähtsus vastanute koguarvust
Raamatupidamise arvestus	160	90%
Palgaarvestus	83	47%
Maksuarvestus	141	79%
Väline aruandlus	130	73%
Juhtimisarvestus	128	72%
Juhtkonna otsuste langetamist toetavad tegevused	80	45%
Töö informatsioonisüsteemidega	79	44%
Muu	16	9%

Allikas: Autor koostatud

Lisa 18. Finantstöötajate töötasu

Brutopalk	Vastajate arv	Vastajate osatähtsus palgaküsimusele vastanute koguarvust
600-999 eurot	35	20%
1000-1399 eurot	59	34%
1400-1899 eurot	47	27%
1900-2399 eurot	19	11%
2400 ja enam eurot	14	8%
Palgaküsimusele vastajaid kokku	174	

Allikas: Autori koostatud

Haridustase	Vastajate arv	Brutopalk (eurodes)									
		600-999		1000-1399		1400-1899		1900-2399		2400 ja enam	
		Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus
Keskharidus	12	5	42%	3	25%	1	8%	2	17%	1	8%
Kutseharidus	11	3	27%	3	28%	3	27%	2	18%		0%
Kõrghariduse I aste	100	17	17%	41	41%	29	29%	9	9%	4	4%
Kõrghariduse II aste	49	10	20%	12	24%	14	30%	6	12%	7	14%
Kõrghariduse III aste	2									2	100%
	174	35		59		47		19		14	

Allikas: Autori koostatud

Lisa 18. järg

Ametinimetused	Uurimuses esinenud ametikohtade arv	Brutopalk (eurodes)									
		600-999		1000-1399		1400-1899		1900-2399		2400 ja enam	
		Vastajate arv	Vastajate osatähtsus	Vastajate arv	Vastajate osatähtsus	Vastajate arv	Vastajate osatähtsus	Vastajate arv	Vastajate osatähtsus	Vastajate arv	Vastajate osatähtsus
Finantsanalüütik	9	1	11%	2	23%	4	44%	2	22%		
Finantsjuhi asetäitja	1									1	100%
Finantsjuht	16			3	19%	2	12%	2	13%	9	56%
Finantspetsialist	1					1	100%				
Makspetsialist	1			1			100%				
Pearaamatupidaja	34	2	6%	6	18%	14	41%	9	26%	3	9%
Pearaamatupidaja asetäitja	3			1	33%	2	67%				
Raamatupidaja	79	20	25%	37	47%	18	23%	4	5%		
Raamatupidaja assistent	12	7	58%	4	34%	1	8%				
Raamatupidaja-finantsist	1			1	100%						
Raamatup. kesk. spets.	1	1	100%								
Siseaudiitor	1					1	100%				
Töötasude arvestaja	3	2	67%	1	33%		0%				
Vanemraamatupidaja	12	2	17%	3	25%	4	33%	2	17%	1	8%
	174	35		59		47		19		14	

Allikas: Autori koostatud

Töötasu (eurodes)	Vastanute osakaal naissoost vastanute koguarvust (158)	Vastanute osakaal meessoost vastanute koguarvust (16)
600-999	21%	13%
1000-1399	36%	18%
1400-1899	27%	25%
1900-2399	12%	0%
2400 ja enam	4%	44%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 18. järg

Sooline palgatasemete võrdlus ametipositsoonide lõikes						
Ametinimetus/Sugu	Vastajate arv	Palgatase eurodes				
		600-999	1000-1399	1400-1899	1900-2399	2400 ja enam
Finantsjuht		Palgataseme osatähtsus lähtuvalt soost ja ametipositatsioonist				
Mees	6		17%			83%
Naine	10		20%	20%	20%	40%
Pearaamatupidaja						
Mees	3			67%		33%
Naine	31	6%	20%	39%	29%	6%
Raamatupidaja						
Mees	3	33%	67%			
Naine	76	25%	46%	24%	5%	

Allikas: Autori koostatud

Finantsjuht				
Sugu/ palk (eur)	Ettevõtte suurus			
	mikro	väike	keskmine	suur
MEES	1	2	2	1
1000-1399	1			
2400 ja enam		2	2	1
NAINE		5	2	3
1000-1399		2		
1400-1899		2		
1900-2300		1	1	
2400 ja enam		0	1	3

Allikas: Autori koostatud

Lisa 19. Kas finantstöötajad valiks võimalusel mõne muu eriala

Kas valiksite võimalusel mõne muu eriala?	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Jah	13	7%
Ei	125	70%
Ei tea	40	23%
	178	

Allikas: Autori koostatud

Lisa 20. Uurimuses esitatud väidete vastused (küsimus 17)

1. Finantstöötajate haridustase on oluline.

Vastusevariandid	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Täielikult nõus (4)	116	65%
Pigem nõus (3)	58	33%
Pigem ei ole nõus (2)	4	2%
Üldse ei ole nõus (1)	0	0%

Allikas: Autori koostatud

2. Mida kõrgem haridus, seda kõrgem ametipositsioon.

Vastusevariandid	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Täielikult nõus	21	12%
Pigem nõus	90	51%
Pigem ei ole nõus	63	35%
Üldse ei ole nõus	4	2%

Allikas: Autori koostatud

3. Mida kõrgem ametipositsioon, seda kõrgem töötasu

Vastusevariandid	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Täielikult nõus	77	43%
Pigem nõus	89	50%
Pigem ei ole nõus	9	5%
Üldse ei ole nõus	3	2%

Allikas: Autori koostatud

4. Mida kõrgem ametipositsioon, seda enam on vaja muidu teadmisi lisaks majandusarvestusele.

Vastusevariandid	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Täielikult nõus	122	69%
Pigem nõus	50	28%
Pigem ei ole nõus	6	3%
Üldse ei ole nõus	0	0%

Allikas: Autori koostatud

Lisa 20. järg

5. Kutsetunnistus on oluline.

Vastusevariandid	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Täielikult nõus	21	12%
Pigem nõus	71	40%
Pigem ei ole nõus	73	41%
Üldse ei ole nõus	13	7%

Allikas: Autori koostatud

Kutsetunnistus on oluline	Täielikult nõus	Pigem nõus	Pigem ei ole nõus	Üldse ei ole nõus
	Vastajate osatähtsus	Vastajate osatähtsus	Vastajate osatähtsus	Vastajate osatähtsus
Kutsetunnistus olemas (44)	18%	43%	36%	3%
Kutsetunnistus puudub (134)	10%	39%	42%	9%

Allikas: Autori koostatud

6. Kutsetunnistuse omamine mõjutab ametipositsiooni, kui ka töötasu.

Vastusevariandid	Vastajate arv	Vastanute osatähtsus vastanute koguarvust
Täielikult nõus	12	6%
Pigem nõus	47	26%
Pigem ei ole nõus	95	53%
Üldse ei ole nõus	24	13%

Allikas: Autori koostatud

Vastajate kommentaarid: Ei leia, et ainult haridus on määrav ametipositsioonil, samas uude ettevõttesse kandideerida erialase hariduse puudumise tõttu väga ei julge, aga olemasolevas ettevõttes ei näe, et haridus oleks ametiredelil edasipürgimiseks takistuseks olnud.

Lisa 21. Visioon ametikohast 10 aasta pärast

Ametinimetus	Vastajate arv	Ametikoha visioon							
		Pearaamatupidaja		Finantsjuht		Ettevõtte omanik		Sama ametipositsioon	
		Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus	Vastajate arv	Osa-tähtsus
Finantsanalüütik	7			4	57%	2	29%	1	14%
Finantsjuht	9					4	44%	5	56%
Finantsspetsialist									
Pearaamatupidaja	15			8	53%	3	20%	4	27%
Raamatupidaja	30	19	63%	5	17%	2	7%	4	13%
Raamatupidaja assistent	8	5	63%	1	13%		0%	2	25%
Vanemraamatupidaja	9	4	44%	2	22%	1	11%	2	22%
Vastajaid kokku	78	28		20		12		18	
Osatähtsus küsimusele vastajatest		36%		26%		15%		23%	

Allikas: Autori koostatud

<i>Vastajate kommentaarid:</i>
Inimesed teevad vähem, programmid täiustuvad
Parem palk, selgemad sihid, vähem maksumuudatusi
Automatiseeritum
Finantsjuht on 10 a pärast oluline juhtkonna liige, kellele edumeelsed ettevõtted hakkama ei saa.
IT taust tuleb kasuks.
Soov ametialaselt areneda

Allikas: Autori koostatud